

STENBERG, m. sing. Ett slags mineral. [-marg.]

STENBERGEL, m. sing. En art hård mer-gelskiffer. [-margel.]

STENBJÖLL, n. sing. Pulveriserad sten.

STENMOSSA, f. 1. En lafart. Lichen saxatilis.

STENMURKLA, f. 1. Den älliga svamparten *Helvella esculenta*, som växer på stenbackar.

STENMUSSLA, f. 1. Se *Stenbör*, 2.

STENMÅRD, m. 2. En art Mård, som uppehåller sig i stenlös och gamla murar. *Mustela Poina*.

STENMÖRSARE, m. 3. Mörsare, hvarmed sten kastas.

STENOLJA, f. 1. En orenare nafta, till färgen brun eller svartgrön och illaluktande.

STENPAPP, n. sing. Ett slags papp, blandadt med jordaktiga ämnen, som fordom tillver-kades, för att dermed täcka tak.

STENPASSION, sténpasschón, f. sing. Det slags svåra sjukdom, då man lider af stenartade gyftringar (grus och sten) i blåsan. *Ha s.* — Kallas äfv. *Stenplågor*.

STENPORSLIN, sténporsslin, n. sing. Se *Faience*. [-porcellin, -postlin.]

STENPULVER, n. 3. Ett slags pulver, som nyttjas emot stenpassion.

STENPÄRON, n. 3. En sort päron med sten-artad gyftring i det inre.

STENREGN, n. 3. Tätt nedfallande af stenar ur luften på en större jordvidd.

STENRIK, stén rik, a. 2. Se *Bottnarik*.

STENRIKÉT, n. sing. dof. (nat. hist.) Inbe-greppet af samtliga mineralier.

STENRISTNING, f. 2. 1) Ristning i sten, såsom t. ex. på ruustenar, berg hållar. — 2) Se *Stengravur*.

STENRÖR, n. 3. Rör, uppsatt af stenar. Jfr *Rör*, I.

STENRÖS, n. 3. ell. STENRÖSE, n. 4. Hög af stenar på marken.

STENSALT, n. sing. Se *Bergsall*.

STENSIK, m. 2. En art mindre Sik, äfven kallad Siklöja. *Salmo albulus*.

STENSIMPA, f. 1. En art Simpa, 4 till 5 tum lång. *Cottus Gobio*.

STENSKORPA, f. 1. Öfverdrag af stenartadt ämne.

STENSKRIFT, f. 3. 1) Skrift på sten. — 2) Se *Stenstil*.

STENSKÄPTE, n. 4. En art korallpolyd med ledad, svart och hvit stam. *Isis Hippuris*.

STENSKÄGG, n. 3. Se *Vattenödda*.

STENSKÄRNING, f. 2. Operation för blåse-sten. — *Ss. S-instrument*.

STENSLANGA, f. 1. Se *Stenmörsare*.

STENSLIPARE, m. 3. En, som utöfvar ston-sliperiet.

STENSLIPERI, n. 3. 1) Konsten att slipa ädla och halfädla stenar; äfv. gröfre stenars be-arbetning genom slipning. — 2) Ställe för sist-nämde bearbetning.

STENSNIDARE, m. 3. En, som utöfvar ston-snideri.

STENSNÄCKA, f. 1. En snäcka, som kryper omkring på fuktiga klippor och murar, hvilka den anfräter. *Helix lapicida*.

STENSPRÄNGARE, m. 3. En, som med krut spränger sten.

STENSPRÄNGNING, f. 2. Sprängning af sten medelst krut.

STENSPÄNNE, n. 4. Spänne, infettadt med ädla stenar.

STENSQVÄTTA, f. 1. En sparfågel, 6 tum lång, ryggen grå, panna och öfvergump hvita, stjerten hvit med svart spets; bygger sitt bo i stenrör. *Saxicola Oenanthe*.

STENSTICK, n. 3. Gravering i sten.

STENSTIL, m. 2. 1) Det slags stil, som är bruklig på minnesmärken af sten, och som på en gång utmärker sig genom korthet i uttrycket och rikedom i tanken. — 2) Kort, sammanträngd stil. — 3) Det slags bokstafsstil, som förekommer på gamla romerska monument. — 4) En densamma liknande boktrycksstil. [-styl.]

STENSUGA, f. 1. Se *Jättesuga*.

STENSUGARE, m. 3. En liten fisk af Nejon-ögonens släkte. *Petromyzon Planeri*. Kallas äfv. *Lilla Nejonogot*.

STENSÄG, f. 2. Säg, hvarmed sten sågas.

STENSÄGARE, m. 3. En, som sågar sten.

STENSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) Se *Stenlägga*.

STENSÄTTARE, m. 3. Se *Stenläggare*.

STENSÄTTNING, f. 2. Se *Stenläggning*.

STENSÖTA, f. 1. En art af Bladotmbunkar-na, på berg, med rot af söt smak. *Polypodium vulgare*.

STENTOR, stänntorr, nom. propr. m. (hos Homer) Grekernas härold vid Trojas belägring, ryktbar för sin starka röst. Deraf *Stentors-röst*, *Stentorsstämma*, ovanligt stark, dun-drande röst.

STENTRUMMA, f. 1. Trumma eller rör af sten, under väg, gata, o. s. v.

STENTRYCK, n. 3. 1) Konsten att teckna eller skriva på sten, och sedan genom en press mångfaldiga aftrycken deraf. — 2) Derigenom er-hållet aftryck. — *Syn*. Litografi.

STENTRYCKÄRE, m. 3. Konstnär, som teck-nar eller skrifer på sten och sedan medelst press aftrycker teckningen. — *Syn*. Litograf.

STENTRYCKERI, n. 3. 1) Se *Stentryck*, 1. — 2) En stentryckares verkstad.

STENTÅNG, f. 3. pl. — *tånger*. Tång, som brukas vid operation för sten.

STENVAGN, m. 2. Grof, låg vagn med starka hjul, hvarpå stenar föras.

STENVÄNDLA, v. a. 1. Förvandla i sten. — *Syn*. Förstena. Petrificera.

STENVÄNDLING, f. 2. 1) Förvandling i sten. — 2) I sten förvandlad kropp.

STENVÄRTA, f. 1. Vattenalgen *Tremella verrucosa*.

STENVÄF, m. 2. pl. — *väfvar*. Ett slags korallpolyd. *Escara*.

STENVÄXT, f. 3. Se *Fytolit*.

STENÖR, n. 3. Stenig sandgrund.

STENÖRT, f. 3. Se *Felknopp*.

STEPP, m. 3. (urspr. ryskt ord) Torr sand-hed, i Ryssland och vissa delar af Asten.

STERBEUS, stärrbhús, n. 3. (t. *Sterbehaus*) En affiden persons hus, familj, arfvingar.

STERBEUSAFGIFT, f. 3. En skatt, som fordom erlades af död mans qvarlätenskap inom vissa stånd och orter.

STEREOGRAFI, stereografí, f. 3. (gr.) Kon-sten att föreställa solida kroppar på en plan yta. [-graphi.]

STEREOMETRI, stereometrí, f. 3. (gr.) Lära om solida kroppars mätning.

STEREOTOMI, stereotómi, f. 3. (gr.) Lära om solida kroppars skärning.

STEREOTYP, stereotýp, m. 3. (gr.) Tryck-form af stående, i ett helt sammangjutna stilar.

STEREOTYPERA, stereotýpera, v. a. 1. (gr.) Trycka böcker med begagnande af stereotyp. — *Stereotypering*, f. 2.

STEREOTYPI, stereotýpi, f. 3. Konsten att gjuta stereotyp för boktryckning.

STERIL, -í, a. 2. (lat. *Sterilis*) Ofruktbar, mager.

STERILITET, ---ét, f. 3. Ofruktbarhet, magerhet.

STERLETT, stärrlät, m. 3. Fisk af Stör-släglet, knappt två alnar lång, berömd för sitt läckra kött och sin fina kaviar. *Acipenser ru-thenus*.

STERLING, stärrling, m. oböjl. (engelskt ord, som egenl. betyder: äkta, ren, isynn. om mynt) *Pund St.*, ett engelskt räknemynt = 20 shilling sterling, svarande mot 4 rdir 16 sk. svenskt mynt i silfver. Var fordom ett verkligt mynt.

STIA, f. 1. Litet hus eller afbalkning för svin, gäss, m. fl. — Bildar sammansättningarna *Svinstia*, *Gödstia*.

STIBLETT, se *Stöflett*.

STICK, n. 3. 1) Handlingen eller verknin-gen, då ett föremål stinges. Jfr *Släng*. Ett s. af en *knappnål*. (Fig. fam.) *Stå i s-et*, vara blott-ställd, utsatt för något. *Sätta el. lemna i s-et*, öfvergifva i fara, nöd, betryck, svårighet, o. s. v. *Hålla s.*, bestå profvet. — 2) Smärtsam känsla liksom af något stickande. — 3) (i kortspel) De af motspelarnes kort, hvilka man efter utspelning och påslagning med ett högre kort tager hem. — 4) (sjöt.) *S. i stäf*, säges om vinden, då den är rakt emot.

STICKA, v. a. 3. I. Impf. *Stack*; pl. *Stucko*. Sup. *Stuckit*. Part. pass. *Stucken*. 1) Stöta, driva, inskjuta något spetsigt, uddhvasst i ett föremål. *S. och hugga S. tvärs igenom någon*. *S. värjan genom lifvet på någon*. *S. någon med nål, med värja*. *S. ihjel någon*. *S. en half, ett svin*, slaga dem genom stickning med knif. *S. starren*, se *Starr*. *S. ett pitscher*, genom stickning med grafstickel förfärdiga ett sådant. (Absolut) *S. i guld, i stål*, gravera i guld &c. (Fam.) *Sitta och s. i maten*, äta lång-samt och utan matlust eller med ovilja. *S. äf, se Afsticka*. *S. efter, åt en*, stöta med värja, knif o. s. v. *Åt någon*, utan att träffa honom. *S. fram, igenom, i'n, ned*, se *Framsticka*, &c. *S. upp*, sticka håll på; t. ex.: *S. upp ett vinfat*; äfv. med sting teckna, t. ex.: *S. upp ett mön-ster*. *S. upp en kopparplåt*, med grafstickeln förnya en förut stucken plåt. *S. út*, se *Utsticka*. (Fig. fam.) *S. ut ögonen på en*, hedraga ens vaksamhet. — 2) Insjuta, indriva på något udd-hvasst; äfv. införa något spetsigt eller smalt i en öppning; äfv. (i allm.) instoppa, införa, framrätta. *S. steken på spettet*. *S. värjan i skidan*. *S. träden genom nålsögat*. *S. något i fickan*. *S. handen i vattnet*. *Han stack mig en äv-kal i handen*. *S. pipan i säcken*, se *Pipa*. *S. eld på ett hus*, antända det. (Fam.) *Stick inte dit*, våga ej, ett försök att anfälla, ofreda, taga något, o. s. v. *S. emellan*, sticka något så, att det kommer emellan. *S. fram*, se *Framsticka*. *S. hós sig*, stoppa i fickan, i barmen. *S. i'n*, se *Insticka*. (Fig.) *S. in soldater i ett regemente*, införa dem i dess rullor. *S. ändan, änden*, se *Endansticka*, *Understicka*. *S. upp en flagg*, hissa en f. *S. út*, se *Utsticka*. (Fig. fam.) *S. ut en*, uttränga någon ur en persons ynness. *S. åt en något*, rätta något åt honom (helst i smyg). — 3) (fig.) a) Säges om solen, då

den bränner starkt. *Solen stack honom på huf-vudet*. (Absolut) *Solen s-ker starkt*, bränner. — b) Smärta, förtreta, sára med ord. *Denna otacksamhet stack mig i hjertat*, smärtade mig djupt. *Förebråelsen stack honom*. *Det stack honom all se sig så tillbakaset*. — 4) (sjöt.) *S. låg*, sakta fira ankartåget kring spelet. *S. låget ifrån sig*, släppa ankartåget ifrån sig, då man icke kan låta ankarst. *S. godset på*, (fasta fall, skot o. s. v. i ett segel eller på en rå. *S. upp halsar och skot*, fira af dem så, att de flyta klart öfver bastingeringen. *S. ut ref*, upp-lösa en eller flera rader hopknopade refsejningar på ett refvadtt segel och derigenom åter åka dess storlek och vindfång. — *V. n. o. imper. s.* 1) Förorsaka en känsla liksom af något stickande. *Det s-ker mig i sidan*. *Det s-ker i fingret, i handen*. (Fig.) *Det s-ker i ögonen*, faller starkt i ögonen. *Det s-ker i näsan*, luktar starkt. — 2) (i kortspel) *S. el. s. öfver*, slå på högre kort. *De stora korten s. de små*, s. öfver de små. — 3) (sjöt.) *S. djupt*, säges om ett djupgående fartyg. *Skeppet s-ker 13 fot djupt*, går 15 fot djupt. *S. på ett låg*, fira eller gifva efter på det. *S. upp emot vinden*, loyera. *S. upp i vinden*, gå högre upp emot vinden. *S. út till sjöns*, löpa ut på öppna sjön. — 4) *S. äf*, se *Afsticka*. v. n.; äfv. (fam.) springa, skynda bort. *S. fram*, se *Framsticka*, v. n. *S. ned*, ned-skjuta, nedgå, t. ex.: *Roten s-ker rätt ned i jor-den*. *S. upp*, uppskjuta, uppstiga, t. ex.: *Brod-den s-ker upp ur jorden*; *solen har nyss stuc-kit upp*. *En storm stack upp*, uppkom. *S. út*, skjuta ut, löpa ut. — *S. sig*, v. r. Gifva sig ett sting; äfv. råka att få ett sting. *S. ihjel sig*. *S. sig på ett törne*. *S. sig ändan*, se *Undansticka sig*. — *S-s*, v. d. 1) *Sticka*; halva böjelse för, vana, genskap att sticka. *Han sticks*. *Tör-nen s. Akta er, det sticks*, säges i samma men-ing som: *Akta er, det bräns* (se *Bränna*). — 2) *Sticka hvarandra*. — *S-n-de*, part. akt. *S. storm*, ytterst häftig. Brukas fig. och adjektivt i samma mening som *Bildande*; se d. o. *S. ord*, svar, infall. — Nyttjas äfv. adverbialt, t. ex.: *Svara s.* — *Stucken*, part. pass. *En s. gris*. Brukas nästan adjektivt i betydelsen: Särad genom ord, förtretad. *Han är s.*

STICKA, v. a. 1. II. 1) Medelst strumpstickor slinga en tråd så, att deraf bildas små täta lycker eller maskor, tills slutligen ett slags väfnad deraf uppkommer. *S. strumpor, handskar, västar*, o. s. v. — 2) Se *Brodera*. *S. med guld, med silke*. — 3) På två eller flera tyger, lagda öfver hvarandra, göra med nål och tråd eller silke sting tvärs igenom dem, hvarigenom de sammanfästas till ett. *S. täcken*.

STICKA, f. 1. 1) Större eller mindre splittra af trä. *Spända sönder ett vedtrå i s-hor*. (Fam.) *Der finns ingen s.*, alldeles ingen ved. *Få en s. i foten*. — 2) Helt smal kapp till hvarjehanda behof, t. ex. *Ljussticka*. — 3) Nälformigt verktyg, som begagnas vid strumpstickning m. m., vanligen af ståltråd och 7 till 8 tum långt; äfv. ett dylikt längre verktyg, som begagnas vid yllestickning o. d.

STICKANDE, n. 4. 1) Handlingen, verknin-gen, då person eller sak sticker. — 2) Arbetet, då man sticker.

STICKARE, m. 3. En, som sticker. Brukas mest i sammansättningar, såsom *Perlstickare*. — *Ss. S-lön*.

STICKBLAD, n. 3. Plåt på en värja.

STICKBLOMMA, f. 1. Örten *Gentiana campestris*.
STICKBLOSS, n. 3. Bloss af torryedssticka.
STICKBÖRR, m. 2. Se *Spunndörr*.
STICKBULT, m. 2. (sjöt.) Smäckt tag, som, då ett segel skall refvas, fäst håller hörnet af seglet.
STICKBÄGE, m. 2. pl. — *bägar*. Se *Broderbäge*.
STICKBÄCKEN, n. 3. Handbäcken med skaft, att begagnas af sjuka.
STICKELBÄR, n. 3. (t. *Stachelbeere*) Bär af Stickelbärsbusken.
STICKELBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Bärbuske af släktet Ribes, med glatta bär. Kallas i allmänhet Krusbärsbuske, hvilken dock egentligen har ludna bär. Ribes uva crispa.
STICKELHÄRIG, a. 2. Som har korta, styfva, uppstående bär.
STICKEN, a. 2. neutr. — et. 1) Se *Snarsticken*. — 2) Förtretad, harmsten. *Han blir s. öfver ingenting*.
STICKENHET, f. 3. 1) Se *Snarstickenhet*. — 2) Harmsten sinnesstämning.
STICKERSKA, f. 1. Kvinna, som stickar.
STICKERT, m. 2. Dolk, som sjöofficerare bära vid sidan.
STICKFLUGA, f. 1. Se *Stingfluga*.
STICKFLUSS, m. 2. (af t. *sticken*, qväfva) Qväfvande katarr.
STICKFRI, a. 2. 1) I säkerhet för stickvapen. — 2) (fig.) I skydd, i säkerhet.
STICKHOSTA, f. 1. (af t. *sticken*, qväfva) Qväfvande hosta.
STICKLINA, f. 1. (skepp.) En af 6 kabelgarn förfärdigad lina, som är 30 famnar lång och begagnas till bändsling.
STICKLING, m. 2. 1) Se *Sättqvist*. — 2) Fiskarten *Gasterosteus Spinachia*.
STICKMYGG, f. 1. En art, ganska besvärlig mygg, hvaraf Muskiter äro en afart. *Culex pipiens*.
STICKNAS, v. d. 1. Blifva sticken, ond.
STICKNING, f. 2. 1) Se *Stickande*. — 2) Något stickadt. — 3) Känsla i kroppen liksom af något stickande.
STICKNÄT, n. 3. Ett slags jägtnät.
STICKORD, n. 3. Ord, uttryck, som innefattar något stickande. *Gifva någon s.*
STICKPENNING, m. 2. (fam.) 1) Penningar, som ges i hemlighet. — 2) Klen, fattig belöning.
STICKPERGAMENT, — pärrgamant, n. 3. o. 3. Se *Broderpergament*.
STICKPILLER, n. 3. Se *Stolpiller*.
STICKROFVA, f. 1. (t. *Steckrube*) Det samma som Kälrot.
STICKSIGTE, n. 4. Ett slags sigte på skjutgevär.
STICKSILKE, n. 4. Silke att sticka med.
STICKSTRUMPA, f. 1. Strumpa, på hvilken stickas.
STICKSTYFVER, m. 2. pl. — *styfvar*. Se *Stickpenning*.
STICKSÅG, f. 2. En mindre art panelsåg med dubbel tandrad.
STICKSÅR, n. 3. Sår, erhållet genom stickning, isynn. med stickvapen.
STICKSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. Se *Brodersöm*.
STICKTA, v. a. 1. (bibl.) Se *Instifta*.
STICKTRENS, m. 2. Trenns (se d. o.), hvari inslaget är blandadt med guld- eller silfvertråd och silke.

STICKTYG, n. 3. Stickadt tyg (*Tricot*). — Ss. *S-svara*.
STICKVAPEN, n. 3. Vapen att stinga med, såsom spjut, pikar, värjor, dolkar.
STICKYXA, f. 1. Ett slags verktyg att bugga ut hål med.
STIFT, n. 3. I. 1) Andligt område, såsom Biskopsstift, Abbots- eller Abbedissestift, m. fl. Se äfv. *Jungfrustift*. — 2) Benämning på Län, i Norge. *Trondhiems s.*
STIFT, n. 3. II. 1) Liten näiformig pjäs af metalltråd att fästa eller sticka med. — 2) Smal, tillspetsad kropp att dermed rita, skriva, teckna, måla. Deraf *Ritstift*, *Pastellstift*, m. fl. — 3) Tunga på en vägbalans. — 4) Nälen på en solvisare. — 5) Spets, hvarpå något går omkring. — 2) (bot.) Mediersta delen af en pistill.
STIFTA, v. a. 1. 1) Inrätta; stadga. *S. en skola, en orden. S. lagar*. — 2) Försöka, åstadkomma, uppvincka, bemedla, anställa. *S. godt, ondt. S. ett äktenskap. S. fred emellan krigförande makter. S. vänskap emellan två ovänner. S. ömhet, ödmäskhet, missämja. S. förbund. S. uppror. — Stiftande, n. 4.*
STIFTARE, m. 3. — *ARINNA* ell. — *ERSKA*, f. 1. En, som stiftar eller stiftat.
STIFTBÖRR, m. 2. Eget slags börr, hvarmed förborras för stifts inslände.
STIFTELSE, f. 3. 1) Stiftande. — 2) Stiftad inrättning. *Välgörande s-r.*
STIFTNING, f. 2. 1) Handlingen, hvarigenom något stiftas. — 2) Se *Stiftelse*, 2. — Ss. *S-s-bref, -sdag, -sår*.
STIFTSÄMTMAN, m. 3. pl. — *män*. Styresman i ett norskt stift.
STIFTSFRÖKEN, f. 2. pl. — *fröknar*. Adelig jungfru, som är inskrifven i Wadstena adliga jungfrustift.
STIFTSJUNGFURU, f. 3. pl. — *jungfrur*. Se *Stiftsfröken*.
STIFTSPREST, m. 3. Prest, som tillhör något visst biskopsstift.
STIFTSVAMP, m. 2. Svampsläget *Stemonitis*.
STIG, m. 2. I. Betydde fordom det samma som Väg (deraf *Stigman*), men inskränker sig nu till bemärkelsen af Gångstig (jfr. d. o.). *Vägar och s-ar*. (Fig.) *Lastens s.*, lastens utöfning.
STIG, m. 2. II. Kolmätt om 12 tunnor. *Stor s.*, 24 tunnor kol.
STIGA, v. a. 3. Impf. *Steg*. Sup. *Stigit*. Part. pret. *Stigen*. 1) Taga ett eller flera steg, flyta fram foten eller fötterna; gå. *S. af hästen, ur vagnen, öfver tröskeln. S. i vagnen. S. uppför, nedför en trappa. S. ifrån bordet. S. i land, sätta foten på land. S. till häst, sätta sig upp på hästen. S. om bord, se Bord. S. på foten, sätta fram foten och stöja sig på den. S. af, fram, se Afstiga, Framstiga. S. ned, tillbaka, undan. S. på, se Gå på! S. upp, ut, se Uppstiga, Utstiga. — Syn. Gå. — 2) Höja sig. *Vattnet steg öfver bräddarna. Floden har stigit. Hafvet stiger och faller. En raket steg i höjden. S. upp, se Uppstiga. — 3) Ökas, tilltaga, växa. Spannmålen stiger i pris ell. blott stiger, priset derpå ökas. Priset stiger. Kursen stiger. Konsten stiger, fullkomnas. Aktierna ha stigit fem procent. S. upp, höja sig, ökas i pris, t. ex.: *Köttet har nu stigit upp till 16 sk. marken. — 4) (med till) Belöpa sig. *Kostnaden stiger till 100 rdr. — 5) (fig.) S. fram, framstå, skjuta fram, t. ex.:****

*Allanen stiger för långt fram; äfv. synas bättre eller närmare i målning, m. m., t. ex.: *Skuggan gör, att figuren stiger bättre fram. S. i hufvudet, säges om dunster, som förosaka yrsel, t. ex.: *Vinet stiger i hufvudet. S. i näsan, göra starkt och obehagligt intryck på luktsinnet. S. under, se Understiga. Fisken stiger upp, går ur haf eller sjö upp i elfver, strömmar, åar. Gikten stiger upp, flyttar sig upp i kroppen. S. öfver, se Öfverstiga.***

STIGANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man stiger. *Under s-t uppför trappan. — 2) Höjning; tilltagande. *Vattnets, sådens s. Kursen är i s.**

STIGARE, m. 3. Person, som har uppsigt öfver arbetarne vid en grufva, tillsyn öfver maskiner, m. m.

STIGBORD, n. 3. Lucka i en qvarnränna, o. s. v.

STIGBYGEL, m. 2. pl. — *byglar*. 1) Ett slags halfring af jern eller annan metall, som, hängande vid en rem ned ifrån sadeln på en häst, tjänar till stöd för ryttarens fötter. *Bruka långa, korta s-glar, hafva dem högt, långt ned, uppfastade. — 2) (anat.) Ett af de små benen i trumhålan uti örat. [Stegbøgel.]*

STIGBYGELREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem, hvari en stigbygel hänger.

STIGLÄDER, n. 3. Se *Stigbygelrem*.

STIGLÄDERSRING, m. 2. Ring, hvari stiglädret är fästadt.

STIGNING, f. 2. 1) Se *Stigande*. — 2) Den vinkel, som en skruvgånga gör emot ett till skruvens axel vinkelrätt plan.

STIKTA, se *Sticka*.

STIL, m. 2. (lat. *Stylus*, grek. *Stylos*, egentl. skrifstift) 1) Se *Handstil*. Kallas äfv. *Yttre s. Ful, vacker s. Skrifva en hög s. — 2) (boktr.) a) (mest i plur.) Gjutten bokstaf, som begagnas vid boktryckning. *Tryckt med nya, gamla s-ar. — b) Olika sort af sådana bokstäfver, i afseende på höjd och formning. *Corpus och Cicero äro olika boktryckeristilar. — c) (i sing. kollekt.) Mängd af bokstafsstilar. *Till detta arbete behöfs mycken s. Ett boktryckeri, som är väl försedt med s. — d) Aftrycket af bokstafsstilar i böcker o. s. v. *S-en i denna bok är ganska lättläst. Hafva svårt för att läsa fin s. — 3) a) Visst sätt att i ord uttrycka sina tankar; skriftsätt, skriftart. Kallas äfv. *Iare s. En lätt, behaglig, flytande, härf, blomsterströdd s. Bunden s.*, vers. *Obunden s.*, prosa. *Den högre s-en*, som höjer sig öfver hvardagspråket. Se f. ö. *Kansli-. Lag-, Rättegångsstil, m. fl. — b) Lyckligt uttryckssätt i skrift. *Han har s. — 4) (i musik o. bildande konst) Det hvarje konstnär egna sätt att behandla konsten. *Han har bildat sin s. efter Rafael. Stor s.*, högre grad af fullkomlighet i stilen. — 5) Se *Byggnadstil. — 6) Sätt, vana att bete sig. *Detta är i hans vanliga s. — 7) Tidräkning. *Den 16:de Mars efter gamla, nya s-en.* [Styl.]*********

STILETT, -lät, m. 3. (fr. *Styilet*) Ett slags fin, vanligen treoggad dolk.

STILGJUTARE, m. 3. En, som gjuter boktryckeristilar. [Styl—]

STILGJUTERI, n. 3. Inrättning, ställe, der boktryckeristilar gjutas.

STILGJUTNING, f. 2. Gjutning af boktryckeristilar.

STILISERA, v. a. 1. Afatta, framställa i ord. — *Stilisering, f. 2. [Styl—]*

STILIST, -ist, m. 3. 1) Skriftställare, med afseende på skriftsättet. *God, dällig s. — 2) Skriftställare, som har ett lyckligt skriftsätt. *Han är s. [Styl—]**

STILISTISK, a. 2. 1) Beträffande skriftsättet. *I s-t afseende. — 2) Söm tillhör, innefattar ett; godt skriftsätt. *Äga mycken s. förmåga. [Styl—]**

STILKAST, m. 3. Dubbel låda med en mängd fack för en sats af boktryckeristilar.

STILLA, v. a. 1. I. (af *Stå*) Göra, att något afstannar, upphör. Säges både egentl. och fig. *S. vågornas raseri. S. blodet. (Fig.) S. värken. S. ett uppror. S. sitt sinne. S. ens vrede. S. törst, hunger, dricka, äta, tills man blir otörstig, mätt. S. ett barn, gifva det bröstet. S. boskap, gifva den foder. S. upp kreatur, göda dem. S. upp foder, förbruka foder till boskaps stillning. — Syn. Afstilla, Dämpa, Sakta, Afakta, Hämma, Lugna, Tillfredsställa, Döfva. — S. sig, v. r. Sakta sig, mildra sig. *Stormen s-r sig. Hans vrede s-de sig. — S-n-de*, part. akt. Säges adjektivt om medel, som stilla värk, plågor. *S. medel.**

STILLA, a. oböjl. II. 1) Som ej rör sig, ej väsnas, ej bråkar. *Vara, hålla sig s. Hålla någon s. Var s., låt mig vara i fred. — 2) Som ej upprörs af vinden. *S. tuft. S. vatten. S. väder. I s. lugn. (Ordspr.) I s-te vatten gå största fiskarne, en lugn yta döjler ofta de våldsammaste lidelser. — 5) Fredlig, lugn, tyst. *Den s. landsbygden. En s. tillflyktsort. En s. karl. Föra en s. lefnad. En s. död. En s. sorg.***

STILLA, adv. III. 1) På ett stilla sätt, utan att röra sig. *Sitta, ligga, stå s. Hålla s., stanna. — 2) Fredligt, lugnt. *S. gå sin värld fram. — Int. Ingen rörelse! intet buller, oväsende! tyst!**

STILLANDE, n. 4. Handlingen eller verknigen, hvarigenom något stillas.

STILLASITTANDE, a. 1. Som sitter mycket stilla, tar sig föga rörelse. *En s. lerd. Man säger äfven *S. lefnadssätt. — S. n. Lefnadssätt, då man sitter mycket stilla. S. är skadligt.**

STILLASTÄNDE, a. 1. Som står stilla, förblir orörlig på samma punkt, ej upprörs, ej är i rörelse. *En s. person. S. vatten. — S. n. Tillstånd, då någon eller något står stilla. *Ett långvarigt s. tröttnar. *Vattnets s.***

STILLATIGANDE, a. 1. Som jakttagar tystnad. *S. nickade han på hufvudet. S. samtycke, som uttryckes genom tystnad. — S. n. Fullkomlig tystnad. *Gå med s. förbi något.**

STILLESTÄND, n. 3. 1) Tillstånd, då något afstannat. *S. i handeln, i affärens. — 2) Afbrott af fiendtligheterna i krig, efter träffad öfverenskommelse mellan de krigförande. — Syn. Vapenhvila. — 3) (fig.) Afbrott i enskilt fiendtlighet, ovänskap, tvist, oro, o. s. v.*

STILLFRÖ, n. 4. Örten *Sisymbrium Sophia* med små ljusgula blommor.

STILLHET, f. 3. 1) Frånvaro af rörelse, lugn. *Lustens, vattnets s. — 2) Frånvaro af oro, frihet för bekymmer och bråk, lugn. *Lefva i s. I s. tänka på något. *Sinnets s. — 3) Tysthet. *Gråta i s. Begräfva i s.****

STILLNA, v. n. 1. (om vädret) Blifva stilla, lugna.

STILLNING, f. 2. Boskaps fodrande.

STILLT, adj. n. sing. indef. Lugnt. I uttrycket: *Det är s.*

STILLÅDA, f. 1. Se *Stilkast*.

STILKAST, m. 3. Dubbel låda med en mängd fack för en sats af boktryckeristilar.

STILLA, v. a. 1. I. (af *Stå*) Göra, att något afstannar, upphör. Säges både egentl. och fig. *S. vågornas raseri. S. blodet. (Fig.) S. värken. S. ett uppror. S. sitt sinne. S. ens vrede. S. törst, hunger, dricka, äta, tills man blir otörstig, mätt. S. ett barn, gifva det bröstet. S. boskap, gifva den foder. S. upp kreatur, göda dem. S. upp foder, förbruka foder till boskaps stillning. — Syn. Afstilla, Dämpa, Sakta, Afakta, Hämma, Lugna, Tillfredsställa, Döfva. — S. sig, v. r. Sakta sig, mildra sig. *Stormen s-r sig. Hans vrede s-de sig. — S-n-de*, part. akt. Säges adjektivt om medel, som stilla värk, plågor. *S. medel.**

STILLA, a. oböjl. II. 1) Som ej rör sig, ej väsnas, ej bråkar. *Vara, hålla sig s. Hålla någon s. Var s., låt mig vara i fred. — 2) Som ej upprörs af vinden. *S. tuft. S. vatten. S. väder. I s. lugn. (Ordspr.) I s-te vatten gå största fiskarne, en lugn yta döjler ofta de våldsammaste lidelser. — 5) Fredlig, lugn, tyst. *Den s. landsbygden. En s. tillflyktsort. En s. karl. Föra en s. lefnad. En s. död. En s. sorg.***

STILLA, adv. III. 1) På ett stilla sätt, utan att röra sig. *Sitta, ligga, stå s. Hålla s., stanna. — 2) Fredligt, lugnt. *S. gå sin värld fram. — Int. Ingen rörelse! intet buller, oväsende! tyst!**

STILLANDE, n. 4. Handlingen eller verknigen, hvarigenom något stillas.

STILLASITTANDE, a. 1. Som sitter mycket stilla, tar sig föga rörelse. *En s. lerd. Man säger äfven *S. lefnadssätt. — S. n. Lefnadssätt, då man sitter mycket stilla. S. är skadligt.**

STILLASTÄNDE, a. 1. Som står stilla, förblir orörlig på samma punkt, ej upprörs, ej är i rörelse. *En s. person. S. vatten. — S. n. Tillstånd, då någon eller något står stilla. *Ett långvarigt s. tröttnar. *Vattnets s.***

STILLATIGANDE, a. 1. Som jakttagar tystnad. *S. nickade han på hufvudet. S. samtycke, som uttryckes genom tystnad. — S. n. Fullkomlig tystnad. *Gå med s. förbi något.**

STILLESTÄND, n. 3. 1) Tillstånd, då något afstannat. *S. i handeln, i affärens. — 2) Afbrott af fiendtligheterna i krig, efter träffad öfverenskommelse mellan de krigförande. — Syn. Vapenhvila. — 3) (fig.) Afbrott i enskilt fiendtlighet, ovänskap, tvist, oro, o. s. v.*

STILLFRÖ, n. 4. Örten *Sisymbrium Sophia* med små ljusgula blommor.

STILLHET, f. 3. 1) Frånvaro af rörelse, lugn. *Lustens, vattnets s. — 2) Frånvaro af oro, frihet för bekymmer och bråk, lugn. *Lefva i s. I s. tänka på något. *Sinnets s. — 3) Tysthet. *Gråta i s. Begräfva i s.****

STILLNA, v. n. 1. (om vädret) Blifva stilla, lugna.

STILLNING, f. 2. Boskaps fodrande.

STILLT, adj. n. sing. indef. Lugnt. I uttrycket: *Det är s.*

STILLÅDA, f. 1. Se *Stilkast*.

STILPROF, n. 5. 1) Prof på förmågan att i skrift uttrycka sina tankar. — 2) Prof på boktryckeristilar.

STILREGAL, --ål, m. 5. Se *Regal*, s. m. 2. STILTJE, st'illje, m. 5. (sjöl.) Stilla väder, lugn.

STILOFNING, f. 2. Öfning i handstil; äfv. öfning i konsten att i skrift uttrycka sina tankar. STIM, st'imm, n. 3. 1) Fiskars lekande i stora skaror. — 2) Bullersam lek, støj och oväsande, skratt, prat och upptåg af skolgossar, under skoltimmarna.

STIM, st'imm, m. 2. pl. *stimmar*. Skara af lekande fisk. Deraf Fiskstim, Sillstim, m. fl.

STIMMA, v. n. 4. 1) (om fisk) Leka i stora skaror. *Fisken s-r i vattenytan.* — 2) (om skolgossar) Leka, stöja, skratta, prata och ha upptåg för sig under skoltimmarna. — *Stimmande*, n. 4. o. *Stimming*, f. 2.

STIMMARE, m. 5. En, som stimmar. STIMULERA, v. a. 1. (lat. *Stimulare*) Reta, egga; mana, uppsporra. — *S-nde*, part. akt. *S. medel*, retmedel.

STIND, STINDHET, se *Stinn*, *Stinnhet*.

STING ell. STYNG, n. 5. 1) Handlingen eller verknigen, då något stinges; stöt, som gifves med något udhväst; äfv. deraf uppkommet sär. *Gifva någon ett s. af en värja. Få ett s. (Fig.) S. i hjertat*, djup sorg, smärta, grämlöse. *Ge någon ett s. i hjertat*, djupt bedröfva honom. *Det är mig ett s. i hjertat*, jag är deröfver djupt bedröfvad. — 2) Nälans trädning genom tyget, då man syr. *Sy ell. laga långa s.* — 3) *Häll och s.*, se *Häll*, 10. — 4) Insektslägget Oestrus, hvars honor lägga sina ägg på åtskilliga djur, af hvilkas vätskor larverna sedan lefva. Se *Fårstyng*, *Häststyng*. För denna och föreg. bem. brukas vanligen skriftsättet *Styng*. [Stygn.]

STINGA, v. a. 5. Imp. *Stack*; pl. *Stungo*. Sup. *Stungtt*. Part. pass. *Stungen*. Se *Sticka*, 1. 1. — *Stingande*, n. 4.

STINGFLUGA, f. 1. Tvåvingad insekt, lik husflugan, med stingande snabel. *Stamoxis calcitrans*.

STINGVÄRJA, f. 1. En fordom bruklig lång, men smal värja, med spetsig udd.

STINK, st'ing, n. 3. Fallande droppe eller droppar. — Deraf Regnstink.

STINKA, st'ingka, v. n. 5. Impf. *Stank*; pl. *Stunko*. Sup. *Stunkit*. 1) Betyder ursprungligen: Drifvis med fart, sprida, stussa, t. ex.: i Rimkr.: *Pyl och byssostenar mycket stank*, flögo i stor mängd. Bibehåller sig för denna bem. ännu i några uttryck, t. ex.: *Folket stank undan för honom*, skyndade undan. *Ohyran stank omkring*, svärmade, krålade omkring. — 2) Falla i spridda, långt skilda droppar. *Vattnet ur sprutan s-ker omkring*. (Impersonelt) *Det s-ker*, spridda regndroppar falla. — 3) Lukta illa (ursprungl. i allm.: lukta starkt, sprida stark lukt). *Hans andedrägt s-ker. S. af brännvin.* — *S-nde*, part. pres. Illaluktande. *En s. bock. S. mun, nåsa.*

STINKDJUR, n. 5. Rofdjur af Skunksläktet, likt en gräfling, 16 tum långt, svart, med hvita ränder och hvit svans; i södra Amerika; öfversprutar sina förföljare med en odrägligt stinkande vätska, som innehålls i svanskörteln. Viverra Chinche.

STINKNÄSSLA, f. 1. Örsläktet Stachys.

STINKOLJA, f. 1. Ett slags stinkande olja, som innehålls i en pung emellan sätet och svansen hos Stinkskunnen.

STINKPADDA, f. 1. En art padda, som, när hon oras, sprider en högst vedervärdig stank. Bufo Calamita.

STINKPOTTA, f. 1. Ett slags fyrverkeripjes, fylld med stinkande ämnen.

STINKSKUNK, m. 2. Ett svart, hvitrandigt, amerikanskt rofdjur af Skunksläktet, med svart svans, som, då det jagas, utgjuter en högst stinkande vätska, hvarigenom både hundar och människor afhållas ifrån att kalkas det. Viverra putorius.

STINKSPIRITUS, st'ingkspi'ritus, m. sing. Ett slags spiritus med stinkande lukt, som erhålles af salmiak, blandad med kaustisk kalk och vatten.

STINKSVAMP, m. 2. En hvit, giftig svamp med stinkande lukt. Phallus impudicus.

STINKSÄR, n. 5. Se *Rötsär*.

STINN, a. 3. (ursprungl. spänd, styf, stark) Uppbläst, utspänd. *S-a segel. S. af väder. Stint jufer. Vara s. af mat. Äta sig s.*, mycket mätt. [Stind.]

STINNHET, f. 3. Uppbläshet, utspändhet; *S. af väder, af mat.* [Stindh.]

STINT, st'unt, adv. (fam.) Med spänd blick. *Se s. på någon. Se någon s. i synen. Se s. ut*, blicka oafvänt med uppspärrade ögon.

STINT, st'unt, m. 2. (prov.) Se *Siklöja*.

STIPEL, st'ippel, m. 5. pl. *stipler*. (lat. *Stipula*) Bladlikt fjäll vid basen af ett bladskäft. STIPENDIAT, stipändiat, m. 5. En, som har stipendium.

STIPENDIUM, stipa'ndium, n. 5. pl. — *dier*. (latinskt ord; egentl. aflönning, sold) Anslaget årligt understöd för fattiga studerande, yngre konstnärer, o. s. v.

STIPULATION, ---tschón, f. 3. Bestämelse, aftal.

STIPULERA, v. a. 1. (lat. *Stipulari*) Bestämma genom kontrakt, fördrag.

STIRRA, v. n. 4. (af t. *Starr*, stel) Blicka med spända, orörliga ögon. *Gå och s. Kors, så han s-r. S. på någon, något.* — *S-nde*, part. pres. *S. blick, öga.* — *Stirrande*, n. 4.

STJELK, m. 2. 1) Örtstam, som bär blad och fröredning, och förgår årligen. — 2) Skäft, hvarpå frukt, blad eller blomma sitter. Kallas, för blad och blommor, Bladskäft, Blomskäft. [Stjälk.]

STJELKBLAD, n. 5. Örtblad, som är fast på stjälken.

STJELKBORRE, m. 2. pl. — *borrar*. Örten Marrubium vulgare med hvita blommor, som bilda klotrunda kransar omkring stjälken.

STJELKKNÖL, m. 2. En sammankrympt, tät, mer eller mindre köttig stam, som på sin yta hyser knoppar, efter hvilka utveckling till nya plantor den vanligtvis bortdör, t. ex. på potatis.

STJELKLÖS, a. 2. Som saknar stjälk.

STJELKOMBATTANDE, a. 1. Så kallas ett örtblad, när dess bas helt och hållet omfattar stjälken.

STJELPA, v. a. 2. 1) Kasta omkull, hvällva öfver ända, omhvälfva. *S. en vagn i diket. S. ett lass sand på vägen.* I samma mening säges äfv.: *S. omkull, öfver ända S. omkull köskärten all torkas.* — 2) (fig.) Störta, bringa i förderfet. *Hjelpa andra och s. sig sjelf. Det s-per mer än det hjälper*, skadar mer än det gagnar. *Det hvarken s-per eller hjälper*, gör hvarken nytta eller skada. — *V. n.* 4) Hvällvas omkull. *Vagnen s-pte*. Man säger äfv.: *Kusken har stjelt på vagnen*, kört omkull. *Akta er,*

ni s-per, kör omkull. — 2) Falla öfver ända, stupa omkull. (Har, för denna bem., i Impf. *Stalp*; Sup. *Stulpit*; Part. pret. *Stulpen*.) *Hästen stalp under honom. Ofta har han raglat, men aldrig stulpit. Han stalp och dog.* — *Stjelpning*, f. 2. [Stjalpa.]

STJELPUGN, m. 2. Ett slags gjutugn, hvarur det smältä jernet utstörtas genom ugnens stjelpning.

STJERN, m. sing. Se *Blås*, 1.

STJERNA, f. 3. 1) a) (i vidsträckt mening) Benämning på alla himlakroppar, utom solen och månen, således äfv. planeter (Irrstjerner) och kometer (svansstjerner). *S-nornas lopp, rörelse. En s. af första storleken. (Fig.) Under en lycklig s.*, under lyckliga förhåd. *Vara född under en lycklig s.*, hafva god lycka. *Upphöja till s-norna*, i hög grad prisa, berömma. — 2) Hvad som liknar en stjerna. *Slå en s. i isen. S. på en sporre*, kringlan derpå. — 3) Stjernformig prydnad, hvilken bäres på bröstet såsom utmärkelseecken, tillhörande någon orden (Ordensstjerna). *Prydd med s-nor och band.* — 4) Stjernformigt hänvisningstecken i böcker. Äfv. Asterisk. — *Ss. Stjernbeströdd* ell. *-strödd, -figur, -flock, -form, -full.*

STJERNANIS, schär'näniss, m. sing. Frukten af Stjernanisträdet, hvilken består af flera i stjernform sammanväxta fröhus, med en angenäm kryddsmak.

STJERNANISTRÄD, s. n. 5. Ett träd i Kina och på Japan, likt ett lagerträd, med stora gula blommor, och hvars frukt kallas Stjernanis. *Illicium anisatum*.

STJERNBILD, m. 3. (astr.) Grupp af fixstjerner, som man tänker sig under någon viss bild, t. ex.: *Jungfruns s.* — *Syn.* Konstellation.

STJERNBINDEL, m. 2. pl. — *bindlar*. Ett slags fältskärsbindel.

STJERNBLOMMA, f. 1. Örsläktet *Stellaria*. Se äfv. *Aster*.

STJERNBYGN, n. 5. (tidr.) Tiden för en hel jordens omhvälfning kring sin axel.

STJERNFALL n. 5. 1) Luftfenomen, hvilket visar sig i luftens högre regioner såsom en fallande stjerna, med ett lifligt hvitt ljus. — 2) (fig. skämtv.) Ordensutnämning.

STJERNHIMMEL, m. 2. pl. — *himlar*. Himlahvalfvat.

STJERNHJUL, n. 5. (mek.) Hjul, som har tänder eller kuggar i sin periferi.

STJERNHVALFVET, n. sing. def. Himlahvalfvat.

STJERNHYACINT, schär'nhyasi'nt, m. 3. En art af örtslägget Scilla.

STJERNIG, a. 2. Beströdd med stjerner.

STJERNKIKARE, m. 5. 1) Se *Astronom*. — 2) En taggfenig fisk, i Medelhafvet, 8 till 10 tum lång, med ögonen på pannan. *Uranoscopus scaber*.

STJERNKIKARKONST, f. 5. Se *Astronomi*.

STJERNKIKERI, n. 5. 1) Astronomiskt observatorium. — 2) Se *Astronomi*.

STJERNKLAR, a. 2. Klar och med tindrande stjerner. *S. himmel, natt. Det är s-t.*

STJERNKLASE, m. 2. pl. — *klasar*. Se *Stjernbild*.

STJERNKOPP, m. 2. pl. — *koppar*. (af t. *Kopf*, hufvud) Häst med stjern.

STJERNKORÄLL, --ål, m. 3. Ett slags korall, som har en kalkmassa med runda grenar, II.

fullsatt med stjernlika rum för polyperna. Madrepورا.

STJERNKORS, n. 5. (herald.) Kors, hvars armar äro afspetsade mot ändarna.

STJERNKRETS, m. 2. 1) Grupp af stjerner. — 2) Se *Solsystem*.

STJERNKUNNIG, a. 2. o. s. Kunnig i astronomi.

STJERNKUNNIGHET eller STJERNKUNSKAP, f. 3. Se *Astronomi*.

STJERNLJUS, a. 2. Se *Stjernklar*. — *S. n.* Ljus, som utbreder sig ifrån stjernorna.

STJERNMOSSA, f. 1. Moss-släktet *Mnium*.

STJERNSAFIR, schär'nasfir, m. 3. En ädelsten, dels perigrå, dels röd, och som har den egenskapen, att, om en sida afslipas, återkastas ifrån den afslipade fläcken ett sexstråligt ljus, likt en stjerna. [-saphir.]

STJERNSKÄNS, m. 2. (befästn.) En i tenaljform bruten, slutn skans.

STJERNSKOTT, n. 5. Se *Stjernfall*.

STJERNSLAGG, m. 3. Ett slags asbest med stjernlika fibrer.

STJERNSTEN, m. 2. Stjernformig förstening.

STJERNSTÖR, m. 2. Fisk af Störsläktet, 4 fot lång, smärt, med mycket lång nos. *Acipenser stellatus*.

STJERNTID, m. 3. (tidräkn.) Tiden för stjernhimmelskenbara dagliga omhvälfning kring jorden.

STJERNTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. En art af Tistelsläktet. *Carduus stellatus*.

STJERNTYDARE, m. 5. Se *Astrolog*.

STJERNTYDERI, n. 3. -TYDNING, f. 2. ell. -TYDARKONST, f. 3. Se *Astrologi*.

STJERNTÄRTA, f. 1. Ett slags tårta, uppsatt i stjernform.

STJERNUR, n. 5. Ett slags inrättning, hvarigenom af stjernornas stånd nattens timmar bestämmas.

STJERNVETENSKAP, f. 5. Se *Astronomi*.

STJERNÄR, n. 5. (tidräkn.) Periodiskt solår eller den tid, som jorden använder att beskrifva 360° omkring solens medelpunkt.

STJERNÖRT, f. 5. Se *Stjernblomma*.

STJERT, m. 2. 1) Den utom själva kroppen utskjutande förlängning af ryggraden hos fåglar och fiskar. Fågelstjert, Fiskstjert. *Vicka på s-en som en sädesårta.* — 2) (fam.) Se *Stuss*. — 3) a) Hammarskäftets förlängning bakom hylsten, på knipphamrar. — b) Bakre delen af kolfven i ett läs. — c) Den bakåt gående, något nedböjda delen af en bösspå. — d) (skepp.) En kort tågända, fastad vid ett annat tåg, en kaus eller ett block, för att fastgöra dem, der de skola brukas. — e) *S-en på en plog*, se *Plogstjert*. [Stjært.]

STJERTAND, f. 5. pl. — *änder*. En art af Andsläktet, öfver 2 fot lång, med lång näbb, grön vingspögel och svartaktiga eller gråa ben. *Anas acuta*.

STJERTBLOCK, n. 5. (skepp.) Block med stjert i st. f. baks.

STJERTFENA, f. 1. Fena vid stjerten på fiskar.

STJERTFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar*. Fjäder i stjerten på en fågel.

STJERTHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Smideshammare med stjert (3, a).

STJERTMES, m. 2. Fågel af Mesarnes släkte. *Parus caudatus*.

STJERTTALJA, f. 1. (skepp.) Talja med stjert-block.

STJUF, i sammansättningar, se *Styf*.

STJÅLA, v. a. 3. Impf. *Stal*; pl. *Stulo*. Sup. *Stulit*. Part. pass. *Stulen*. 1) Utan användande af hot eller våld, hemligen eller uppenbarligen, otoligt fråntaga en något. Jfr. *Snatteri*. *S. något af ell. från en*. *S. ur fickor*. (Fig.) *S. konsten af någon*, obemärkt lära sig ens konst. *S. något ur en bok*, ur en bok hämta något, det man ger ut för sitt eget. *S. ett hjerta*, vinna ens kärlek. *S. bort, undan*, se *Bortstjåla*, *S. ihop*, se *Hopstjåla*. — *Syn.* *Snatta*, *Tilgripa*, *Kapa*, *Knipa*, *Nypa*. Se f. ö. *Bortstjåla*. — 2) (fam.) Obemärkt göra något, smyga. *S. fram, in, ut*. *S. in förbudna varor*. — *S. sig*, v. r. *Smyga sig*. *S. sig in, fram, ut, etc.* *S. sig in, ut ur huset*. *S. sig på en*. [Stjåla.]

STJÅLARE, m. 3. Se *Hälare*.

STO, n. 4. (ford. *Stod*; A. S. *Stood*; t. *Stute*) Hona af hästsläktet.

STOBIN, se *Stubin*.

STOCK, m. 2. 1) Den nedre, tjockare, al-huggna delen af en trädstam. *Framföra s-ar till sågen*. (Fam.) *Lat som en s.*, i hög grad lat. *Tala till s-ar och stonar*, till känslösa människor. — 2) Block, hvarpå något formas, t. ex. Perukstock. — 3) Se *Böss-stock*, *Gevärstock*. — 4) Straffredskap, bestående i en trämaskin med hæl nedtill, hvaruti förbrytarens ben fastsätts, under det han vid kyrkan utställes för allt folket. *Sätta i s-en*, undergå detta slags straff. — 5) Patron på en svarstol. — 6) (jäg.) Ett slags timradt giller för djur. — 7) (boktr.) Träskifva med deri utskuren teckning. Jfr. *Finalstock*. — 8) Se *Bistock*. — 9) Kaffe eller rulle på en mangel. *Lägga om s-en*. — 10) Tjock och stadig stjelk. Deraf *Kålstock*. — 11) Samling af något, såsom Folkstock, Penningstock. — 12) (finans.) Summan af i omlopp varande statsobligationer. Ordet är för denna bem. lånsadt ifrån engelskan.

STOCKÅ, v. a. 1. I. 1) Förse med stock. *S. en bössa*. — 2) Sätta på stock eller form-block. *S. om, upp*, se *Omstocka*, *Uppstocka*. — 3) Införa bin i stock. — *Stockande*, n. 4. **STOCKÅ**, v. a. 1. II. 1) Göra en vätska tjock, så att den stannar i sitt lopp. *S. blodet, vätskorna*. — 2) (fig.) Hämma, göra afbrott uti. *Kriget har s-t handeln*. — *S. sig*, v. r. 1) (om vätskor) Tjockna, upphöra att rinna, samla sig på ett ställe. *Blodet, vätskorna ha s-t sig*. — 2) (fig.) Skocka sig. *Folket s-de sig vid in-gången*.

STOCKANDE, adv. (fam.) *S. lat*, utomordentligt lat.

STOCKBLIND, -DUM, -DÖF, stå'ck bli'nd, &c., a. 2. (fam.) Alldeles blind, dum, döf.

STOCKELD, m. 2. Eld, upptänd af trädstammar, stubbar o. d.

STOCKFIOL, --öl, m. 3. Ett slags helt liten fiol.

STOCKFISK, m. 2. Torskad Stortorsk. Jfr. detta ord.

STOCKHUS, n. 3. 1) Fäste, bygd af trä. — 2) (gam.) Fångelse.

STOCKLÄCK, n. sing. En sort i handeln förekommande Gummilacca.

STOCKLAT, stå'ck lat, a. utan neutr. sing. indef. (fam.) I högsta grad lat.

STOCKLAVETT, --vå'tt, m. 3. Ett slags fältlavett.

STOCKMAKARE, m. 5. En, som tillverkar gevärstockar.

STOCKMÄSTARE, m. 3. 1) (gam.) Fångvaktare. — 2) En, som besörjer eldningen vid en glashytta.

STOCKMÖRK, stå'ck mö'rkk, a. 2. (fam.) Alldeles mörk.

STOCKNING, f. 2. 1) (af *Stocka*, I.) Handlingen, då man stockar (t. ex. *en bössa*, *en hatt*, *bin*). — 2) (af *Stocka*, II.) a) Vätskor tjocknande och stannande på ett ställe (isynn. i lefvande kroppar). — b) (fig.) Afstannande, stillestånd.

STOCKPROF, n. 5. Stycke af slaget mynt, hvilket förvaras till undersökning af dess skrot och korn.

STOCKROS, f. 1. Bekant trädgårdsväxt med stora prydliga blommor, vexlande i alla färgskiftningar. *Alcea rosea*.

STOCKSLAGG, m. sing. Hämmarslagg, som utpressas ur smältan under utsmidningen.

STOCKSNUFVA, f. 1. Stockad snufva.

STOCKSTRAFF, n. 5. Bestrafning, som består deruti, att förbrytare föngslas med ena benet i stocken (se *Stock*, 4) och såtunda en söndag utställes för det vid kyrkan församlade folket.

STOCKSÅG, s. f. 2. Ett slags såg med bred klinga och skaft i begge ändar.

STOCKVERK, n. 5. (bergv.) Malmåder af stort omfång.

STOCKVIRKE, n. 4. 1) Virke till gevärstockar. — 2) Groft virke, såsom bjelkar m. m.

STOCKÄMNE, n. 4. Trä att göra en gevärstock af.

STOD, m. 3. I. (af *Stå*) 1) Se *Bildstod*, *Ärestod*. — 2) Pelare, kolonn. — 3) Se *Molnstod*, *Eldstod*.

STOD, m. 3. II. (af isl. *Stoda*, hjälpa) Hjelp. Gammalt ord. Deraf *Likstod*, nu *Likstol*.

STOFF, n. sing. (tyskt ord) 1) Tyg. — 2) Ämne, föremål.

STOFFEL, stå'f'el, m. 2. pl. *stofflar*. (af tyska ordet *Stoppler*, aplockare; fam.) Struntkarl. — Förvränges ofta till *Stöfvel*.

STOFFELHUND, stå'f'el-hü'nd, m. 2. En hundras.

STOFFERA, v. a. 1. (t. *staffiren*) Uppputs, pryda. *S. om*. *S. ut*, se *Utstoffera*. — *Stoffering*, f. 2.

STOFFERARE, m. 3. (t. *Staffierer*) En, som stofferar. — Deraf *Hattstofferare*.

STOFFERBLOMMA, stå'f'erb'lö'mma, f. 1. Örten *Borago officinalis*, med vackra blå blommor.

STOFF, n. sing. 1) Till det finaste söndersmulad materia; samling af helt små partiklar, uppkommen genom upphörandet af delarnes sammanhang i en kropp. — 2) Fint söndersmulad jord; äfv. (i allm.) jord. — 3) (fig.) Förgänglighet; jordlivet; det förgängliga af något. *S-ets barn*, människorna. *De dödas s.*, deras kroppsliga lemningar. — 4) Se *Stoftkorn*.

STOFTA, v. a. 1. Afskilja stoft och dam ifrån något. *S. krut*.

STOFFER, stå'f'ur, m. 3. pl. (t. *Stoffe*, fr. *Stoffes*) Glatta, ovalkade ylletyger. — *Ss. Stoffs-fabrik*.

STOFTKÖRN, n. 5. ell. -PARTIKEL, m. 2. Korn, partikel af stoft.

STOFTSTAPETER, stå'f'tstap'e'ter, m. 3. pl. Tapeter med figurer af flockull.

STOFÖL, n. 3. Föl af honkön.

STOGÅNG, m. 2. (gam.) Ett stos betäckning af hingst. — *Syn.* *Beskålling*.

STOHÄST, m. 2. (gam.) Se *Hingst*.

STOICISM, --s'i'ssm, m. 3. 1) Stokternes lära. — 2) (fig.) Stoisk stränghet eller ståndaktighet.

STOIKUS, stöikuss, m. ell. **STOIKER**, stöick'er; m. 5. i plur. äfv. *stöick*. (grec. *Stoikós*, af *Stoá*, pelargång i Athen, der filosofen Zeno undervisade.) 1) Filosof af Zenos sekt, hvilken sekt utmärkte sig för ganska stränga grundsatsar. — 2) (fig.) En man med ganska stränga grundsatsar och utmärkt ståndaktighet i olyckan.

STOISK, stöissk, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på Stoikernes lära. — 2) Strängt dygdig; äfv. orubbligt ståndaktig i olyckan, känslolös för lidandet.

STOJ, n. sing. Buller, oväsen af ropande, hojtande och högt skrattande personer.

STOJA, v. n. 1. Göra buller, oväsen med rop, hojtningar och högljudt skratt. — *Stojande*, n. 4.

STOJARE, m. 3. En, som stojar. — *Syn.* *Bullerbas*.

STOL, m. 2. (af *Ställa*) 1) Husgerådssak att sitta på, med sits af trä, halm, rotting o. s. v., eller med dyna, samt vanligen försedd med ryggstöd, stundom äfven med armstöd. Se f. ö. *Länstol*, *Ryggstol*, *Kvillersstol*, m. fl. *Sätta sig på en s. Sätta fram s-ar*. (Fig. fam.) *Sticka under s. med*, förtiga, hålla inne med. — 2) (i äldre språket) Tron för regenter, högsele ell. säte för biskopar, o. s. v. Deraf *Konunga-*, *Påve-*, *Biskopstol*. *Den påfliga s-en*, påfliga regeringen; påfvens värdighet. — 3) Bänk i kyrkor. Deraf *Stolrum*. — 4) Talareställning, tribun. Deraf *Talmansstol*. — 5) Ställning, inrättning för väfnad. Deraf *Väfstol*, *Klädes-*, *Rask-*, *Strumpstol*, m. fl. — 6) Se *Nattstol*. *Gå till s-s*. — 7) Underlag för en ställning, ett plank, o. s. v. Se äfv. *Takstol*. — 8) Bord, der småkrämare sälja sina varor. Deraf *Månglare* ell. *Mångelskestol*.

— *Ss.* *S-sdyna*, *-sfol*, *-skarm*, *-söfverdrag*.

STOLA, v. a. 1. (tim.) Se *Underskola*.

STOLA, v. n. 1. *S. på*, förtrösta, förlita sig på. **STOLBAD**, n. 5. Bad, som tages mest för nedra delen af kroppen, bestående i ångor, hvilka ditledas ifrån ett kärl med en kokande vätska, satt under en kullstjelpstol, öfver hvilken benen läggas.

STOLGÅNG, m. 2. 1) Nattstols begagnande, afföring. *Kruditeter*, som gå bort med *s-en*. *Ha svar s*. — 2) Sätot.

STOLL, m. 2. Gruföppning, som går vågrätt in.

STOLLBYGGNAD, m. 5. Timmerverk i en grufva, till stöd för en bergmassa, som hotar att rasa.

STOLLE, m. 2. pl. *stollar*. (beslägtadt med lat. *Stolidus*; fam.) 1) En, som har klient förstånd. — 2) Se *Tokstolle*.

STOLLGÅNG, m. 2. Se *Stoll*.

STOLLIG, a. 2. (fam.) Se *Tokig*. — *Stollighet*, f. 3. — *Stolligt*, adv.

STOLMAKARE, m. 3. En, som tillverkar stolar.

STOLPARUM, stå'llpar'um, n. 3. Rum för stolpar vid ett hus.

STOLPE, m. 2. pl. *stolpar*. 1) Rund eller fyrhuggen stock, upprest att tjena till stöd för något; pelare. *S. vid en grind*, i en ställeppilla, i en bro, o. s. v. — 2) (fig. fam.) Stöd; utmärkt dugtig karl.

STOLPILLER, stölp'i'll'er, n. 3. Laxerpiller, som införes i ändtarmen.

STOLPRAD, stå'llpråd, m. 3. Rad af stolpar.

STOLSTEG, n. 5. Liten inflammation svulst vid randen af ögonlocket.

STOLT, stå'llt, a. t. 1) Fallen för att allt för mycket värdera sig sjelf. — *Syn.* *Dryg*, *Aristokratisk*. — 2) Säges äfv., i god mening, om den som, i medvetande af verkligt sedligt värde, noga aktar sig för hvarje låg handling och håller sig aflägsnad ifrån dåliga personer. *En s. man*. — *Brukas äfv.*, i begge bem., om sak, t. ex.: *S. min, uppsyn*. — 3) (fig.) Hög, utmärkt.

STOLT, adv. På ett stolt sätt, med stolthet.

STOLTTHET, f. 3. Egenskapen att vara stolt (i begge bem.). Jfr. *Stolt*. *Ädel s.*, säges i god mening; jfr. *Stolt*, 2. — *Syn.* (i dålig bem.) *Dryghet*.

STOLTISERA ell. **STOLTISERA**, v. n. 1. (t. *stolziren*) Högmådas, prunka, yfva sig.

STOLTTRÄNGA, f. 1. ell. **STOLTVÄNG**, n. 5. Trängning till stolgång.

STOM, stömm, m. 2. pl. *stommar*. (i äldre språket) Boställe.

STOMHEMMAN, n. 3. Benämning på vissa hemman, som tillhöra prestgårdarna.

STOMJÖLK, f. sing. Mjök af ott sto.

STOMME, stömm, m. 2. pl. *stommar*. (isl. *Stofn*, stolpe, grundval) Sjelfva resningen, inre ställningen till vissa föremål; skrof. *S. till en byggnad*, dess fyra utanväggar. *S. till ett skepp*, blotta skrofvat deraf. *S. till en trumma*, till en hatt, en uppsatt bössa, o. s. v. — 2) (fig.) Första början af något.

STOMP, stä'mpp, m. 2. (måll.) Sudd, som begagnas till stompering.

STOMPERA, stä'mpp'era, v. a. 1. (måll.) Med stomp fördrifva röt- eller svartkrita, så att skuggorna smälta tillsammans och inga streck äro synliga.

STOP, n. 3. 1) Rymdmått för våta varor, som håller hälften af en kanna. — 2) Ett slags drickskärl af detta innebäll.

STOPP, m. 2. 1) Något, hvarmed en öppning, ett hål tillstoppas. (Fig. fam.) *Sätta s. för*, hindra. — 2) Stoppadt ställe på tyg, kläder.

STOPP! int. 1) (sjöt.) Kommando att upphöra med något. — 2) (fam.) Håll upp! nog!

STOPPA, v. a. 1. 1) Tillkappa ett hål, en öppning, springa o. s. v. med något mjukt ämne, som hårdt och tät inskjutes. *S. fönster*, tilltappa der varande springor. *S. igen, ut'll*, se *Tillstoppa*. (Fig. fam.) *S. munnen till på någon*, tvinga en att tåga. — 2) Med handen införa, sticka. *S. något i fickan*, hos sig, på sig. *S. något på en*. (Pop. o. fam.) *S. i sig*, se *Proppa*. *S. in*, se *Instoppa*. *S. ned*. *S. undan*, instoppa något på ett ställe, för att undandölja det. — 3) Hårdt och tät fylla med något mjukt eller smuligt.

S. stolar, soffor, madrasser. *S. sadlar*. *S. en tobakspipa*, fylla och packa den med tobak. *S. upp*, se *Uppstoppa*. — *S. häns, kalkoner*, göda dem. — 4) Förstoppa, orsaka förstopning. *Rörig mat s-r*. — 5) (fig. fam.) a) Hämma, sätta horn för. *Dessa oordningar måste s-s*. — b) Uppfylla, försä till. *S. bristen, gålden, behoven*. — 6) Med nål och tråd eller garn laga hål på tyg, o. s. v. *S. hål på strumpor*. *S. strumpor, kläder*. — 7) Med nål och tråd på korta afstånd genomsticka vadderade läcken eller klädespersedlar, för att hindra vadden att valka hop sig. — 8) (sjöt.) *S. ett tåg*, med

stoppare hämma dess utlöpande. — V. n. 1) (fam.) Förslå. *Det s-r ej.* — 2) (sjöt.) *Tåglet s-r ej,* upphör ej att löpa. *S. upp,* säges om ett fartyg, som icke mera drifver för ankaret. — *S-n-de,* part. akt. *S. medel,* som orsakar förstoppning.

STOPPARE, m. s. (skepp.) Kort tåg att stoppa eller hålla igen ett löpande tåg.

STOPPBLÅR, s. pl. Blår, som användes till stoppning.

STOPPERSKA, f. 1. Qvinnan, som stoppar.

STOPPGARN, n. s. Garn att stoppa med.

STOPPHÅR, n. s. Hår, som användes till stoppning.

STOPPKNIF, m. 2. pl. — *knifvar.* Knif, hvarmed stoppning (f. ex. öfnsters) sker.

STOPPING, f. 2. 1) Handlingen, då man stoppar. Jfr. *Stoppa.* — 2) Det, hvarmed något stoppas eller blifvit stoppadt. *S-en i en soffa.*

— 3) Stoppadt ställe på kläder, o. s. v. — 4) Gödningmat, hvarmed höns, gäss m. fl. stoppas.

STOPPNÅL, f. 2. Ett slags grof nål, som användes vid stoppning.

STOPPSILKE, n. sing. Se *Silkesvadd.*

STOPPSÖM, m. 2. pl. — *sömmar.* Det slags söm, då man stoppar täcken, m. m. Jfr. *Stoppa.*

STOPPULL, f. sing. Sämsta delen af klippt ull.

STOPPVAX, n. sing. Vax, hvarmed bien tillstoppar hål och springer i sina kupor.

STOPTALS, STOPPVIS, adv. Räkndadt i stop; ett eller flera stop för hvar gång.

STOR, a. 2. komp. *större;* superl. *störst.* 1) Som har betydligt omfång, betydlig vidd, rymd, längd, höjd, bredd, betydligt djup. *En s. karl, häst. S. till västen. S-t hus, träd. S. ågo-vidd. S. stad. S. gård, sal. S-t afstånd. S-a steg. S. spricka. S. flod. S-a vägen. En s. gata. S-t djup. S. bokstaf, se Bokstaf.* (Fam.) Göra *s-a ågon,* spärra upp ögonen af förvåning.

— 2) (fam.) Fullväxt; äfv. hunnen ur barnåren. *Sonen är redan s-a karlen. De ha redan s-a barn.* — 3) Betydlig till antal, myckenhet, vikt, värde, o. s. v.; öfverträffande de flesta andra i sitt slag. *En s. krigshär. S. mängd, hop. S-t antal. En s. summa. S-a kostnader. En s. sedel. En sedel s. 100 r-d.* *S-a penningar.*

Större armé. Större ell. största delen. Den s-a hopen, se Hopen (under *Hop*, 2). *Ett s-t företag. En s. köpman. S. skålm, bos. S-t brott. S. missgerning. S. oförsigtighet, orätt-visa. S-a skål. S-a kunskeper. Visa någon största förakt.* (Fam.) *Lefva på s. fot,* förnämt och kostsamt. (Fam.) *S. tack!* se *Tack.*

S. sak! se *Sak.* — *Syn.* Betydlig, Anseelig, Betydande, Dugtig, Hederlig, Dryg, Djup, Vidsträckt, Diger; (i superlativ) Glupsk, Plump, Hundsk, Gräuslös, Öandlig, Otrolig, Obeskriflig, Omättlig, Örimlig, Ofatt, Ögemen, Öerhörd, Öfantlig, Ögrundlig, Hundfatt, Öhygglig, Öskälig, Öarmhertig, Ökristlig, Förskräcklig, Fästlig, Hisklig, Gräslig.

— 4) Mäktig. *Ett s-t folk. En s. nation. Den s-e Guden,* Gud den allsmäktige. — 5) Förnämt; skrytsam, stolt. *S-a världen, de förnåme. S. i ord, skrytsam. S-a ord, skryt.* — Substantivt säges äfv.: *De s-e.* (Fam.) *Göra sig s.,* vilja gälla för att vara förnämt och betydande; äfv. skryta, brösta sig. *Göra sig s. med,* pråla med, brösta sig med. *S. på sig, högmödig, dryg. Vara s. på sig öfver en ting.* — 6) Betecknar öfverlägsenhet i afseende på själsegenskaper, snille, hjeltmod, sinnesstyrka, o. s. v. *En s. man. S. karakter. S-t snille.* Brukas i bestämd form såsom epitet om vissa utmärkta furstar, t. ex.:

Alexander den Store. — 7) Brukas stundom äfv. substantivt i neutr., för att beteckna något öfvervägande, högst öfverträffande. *Smått och s-t,* se *Små.* *Han har något s-t i sinne,* påtänker något stort företag. *Det är något s-t hos honom,* han äger stora egenskaper. *Det ligger något s-t i den tanken, att...* det är en stor, hög, ovanlig tanke, att... *I s-t,* i stora partier, delar, stycken, t. ex.: *Sälja, köpa, handla i s-t;* äfv. i stor skala, i stora proportioner. — 8) *Stor brukas* för öfrigt som prefix, för att stegra bemärkelsen hos vissa verber, nomina och adverbier, t. ex.: *Storskraka, skrika med full hals; Stornäsigt,* som har stor näsa; *Storordigt,* med stora ord. — Sjelfklara sådana sammansättningar äro: *Storbladigt, -bröstad, -bukig, -hufvad, -lemmad, -ljugare, -läppig, -magad, -näsigt, -regna, -rosig, -skrallt, -skratta, -skrika, -skryta, -skrytande, -skrytare, -skryteri, -skräfla, -supa, -suppare, -svärja, -svärjare, -tråta, -tokig, -ädvig, -åta.*

STORAMIRAL, --- ål, m. s. Högste befälhafvare öfver ett helt rikets sjömakr.

STORAS, v. d. 1. (pop.) Vara stor på sig, göra sig stor.

STORAX, stå'rax, m. sing. (grek. *Styrax*) Ett väluktande harts, som fås af Storaxträdet.

STORAXTRÄD, stå'raxträ'd, n. s. Ett träd i Syrien och Arabien, med stora hvita blommor. *Styrax officinalis.*

STORBLIGA, v. n. 1. (fam.) Bliga stort, stirra.

STORBRAMMÅ, f. s. (skepp.) Bramrå på stormasten. I samma mening säges äfv. *Storbramstag, -stång, -vant, Storbrassar,* m. fl.

STORBÅT, m. 2. 1) Större, däckad båt. — 2) Se *Barkass.*

STORCIRKEL, störs'rrk'l, m. 2. pl. — *cirklar.* Cirkel, hvars plan går genom medelpunkten af ett klot.

STORFINGER, n. s. Se *Långfinger.*

STORFISKE, n. 4. Hafsfiske, hvartil fordras längre resor och betydligare kostnader, isynnerhet hvalfisksfångst.

STORFOLK, n. sing. (fam.) Den stora världen, de högt uppsatte, de förgåme.

STORFURSTE, m. 2. pl. — *furstar.* 1) Titel, som vissa regerande furstar fordom och ännu föra. — 2) Titel, som föres af kejsertliga ryska prinsar.

STORFURSTENDÖME, n. 4. Titel, som tillkommer vissa länder eller provinser.

STORFURSTINNA, f. 1. En storfurstes gemål ell. enka efter en storfurste.

STORFURSTLIG, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en storfurste eller ett storfurstendöme.

STORGATA, f. 1. Förnämsta gatan i en stad eller stadsdel, hufvudgata.

STORGÖD, a. 2. (fam.) Som håller sig för god till något, stolt, dryg.

STORGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar.* (fam.) Hög uppsatt, högförnämt, högt ansedd man.

STORHERREN, m. sing. def. Turkiska sultanens titel.

STORHERTIG, m. 2. Titel, som vissa regerande furstar föra, med rang emellan konung och hertig.

STORHERTIGDÖME, n. 2. Land, som styres af en storhertig.

STORHERTIGINNA, f. 1. En storhertigs gemål eller enka efter en storhertig.

STORHERTIGLIG, a. 2. Som tillhör, har afseende på en storhertig eller ett storhertigdöme.

STORHET, f. s. 1) (fil.) Tingens egenskap att kunna bestämmas genom tal och mått. Äfv. *Quantitet. S. in concreto* eller äfven blott *s.,* sjelfva tinget, som sålunda kan bestämmas. — 2) Betydligt antal, betydlig myckenhet, vikt, betydligt värde, o. s. v. *Krigshärens, flottans, summans s. Ett brotts s. Sen af hans förtjenster.*

— *Syn.* Ansenlighet, Betydenhet, Betydighet, Vidd, Dryghet. — 3) Stor makt. *Ett folks, en nations s. Guds s. — 4) (fam.) Stolthet, höghet. — 5) Ovanlig öfverlägsenhet i afseende på själsegenskaper, snille, hjeltmod, förtjenster, o. s. v. *Catos, Cæsars, Linnés s. — 5) Stort ändamål, syfte. S-en af ett företag.**

STORHÖRA, f. 1. (fam.) Allmän sköka.

STORHUFVUD, n. 4. Ett slags styfvenig benfisk med ett bredt hufvud och lik grof sill. *Mugil Capito.*

STORHUNDRADE, n. 4. Antal af ethundra tjugu.

STORINQVISITOR, störin'nqvis'törr, m. 3. (uttalas i pl. — *lörärr.*) Persen, som stod i spetsen för Inquisitionen i ett land, t. ex. i Spanien.

STORR, stå'rrk, m. 2. Ett fågelslägte af Vadarne. *Ciconia. Hvit s., 3/2 fot lång, hvit med svarta vingar, näbb och ben cinoberröda. C. alba. Svart s., 3 fot 5 tum lång, svart, skimrande i grönt och purpur, bröst och mage hvita, näbb och ben röda. C. nigra.* Kallas äfv. *Odens Svåla. — Sa. S-bo, -näbb, -nåf, -unge.*

STORKANSLER, störkans'lär, m. s. Rikskansler i vissa större stater.

STORKÄRL, m. 2. (fam.) Hög uppsatt, förnämt, rik eller högt ansedd man.

STORKAXE, m. 2. pl. — *kaxar.* (fam.) Se *Storkarl.*

STORKLYFVARE, m. s. Den större klyfvaren på örlogslartyg.

STORKNA, stå'rrkna, v. n. 1. Förlora andedragten till följe af något, som täpper lufttröret. *S. af rök, af skrall. Han äter så, att han s-r. — Storknande, n. 4. o. Storkning, f. 2.*

STORKNÄF, stå'rrknä'v, m. sing. Örtsläglet *Geranium.*

STORKORS, n. s. Vanligen benämning på högsta klassen i en riddarorden.

STORLABBE, m. 2. pl. — *labbar.* Fågel af Labbesläglet, omkr. 25 tum lång, mörkbrun. *Lestris cataractes.*

STORLEK, m. 2. sing. 1) Utsträckning i omfång, vidd, yta. *Bege husens, torgens s. är ungefär lika.* Har för denna bem. stundom plur., t. ex.: *Virke af alla s-r.* — 2) Betydligt omfång, betydlig vidd, yta, betydligt antal, betydlig myckenhet, vikt, betydligt värde, o. s. v. *Skeppets s. gjorde, att det lättare motstod stormen. Torgets s. lemnar godt utrymme för trafiken.*

STORLIGEN, adv. (fam.) Högligen, i hög grad, ganska. *Jag undvår s., huru &c.*

STORLÖM, m. 2. pl. — *lommor.* Fågel af Lomsläglet, 15 tum lång, till det mesta svart. *Colymbus arcticus.*

STORLUCKA, f. 1. Skeppslucka tätt för om stormasten.

STORLÄTIG, a. 2. Se *Storordig, Stortalig. — Storlätighet, f. s. — Storlätigt, adv.*

STORM, stå'rrm, m. 2. (i allm.: någonting våldsamt.) 1) Stark bläst, då vinden far 40—60 fot på sekunden. *Häftig, gruffig s. Stickaend s. — 2) (fig.) Säges om svåra hotande olyckor,*

om hotande onåd, häftiga förebräelser, våldsamma utbrott af vrede, stora oroligheter i samhället, starka sinnesrörelser, o. s. v. *Genom sin kloshet besvor han s-en. En långvarig revolutions s-ar. En s. af förebräelser. Verldens s-ar. Passionernas, ungdomens s-ar. — 3) Se Stormning. Intaga en stad med s. Gå till s-s, löpa s., storma en fästning, stad, o. s. v.*

STORMA, v. n. a. o. impers. 1. 1) (impersonell) Blåsa våldsamt. *Det s-r ute. Det s-r mycket.* — 2) (neutralt och aktivt) Anfälla fästning, stad o. s. v., för att med väpnad hand intaga dem. *S-en fästning, en stad, ett läger. — Syn.* Bestorma, Löpa storm. — 3) (neutralt) Larma, stoja, rasa, hålla väsen; (usa), störta, komma rusande. *Hvad barnen s. der ute! S. och störa.* (Fig.) *Passionerna s. S. emot, rusa emot; dundra emot. S. fram, igenom, in, ut o. s. v., rusa fram &c. S. på dörren, rusa på d. (Fig.) S. på halsen, lefva öfverdådigt eller strapatsera mycket, så att halsen lider. — S-n-de,* part. pres. *Ett s. haf. Intaga med s. hand, med storm. — Stormande, n. 4.*

STORMAKTIG, a. 2. Se *Stormig.*

STORMAPA, f. 1. (skepp.) Ett stagsegel, som vandrar på mesanstaget.

STORMARE, m. s. En, som stormar. Jfr *Storma*, s. Bildar sammansättningen *Bildstormare.*

STORMAST, störmäs't, f. s. Största masten på skepp eller fartyg.

STORMBOCK, m. 2. Se *Murbräcka*, 1.

STORMBOM, m. 2. pl. — *bommar.* (krigs.) Maskin, fylld med granater o. d., att rulla mot stormande fiender.

STORMBRÄDE, n. 4. (krigs.) Planka med utstående jerntaggar, att hindra fienden vid stormning.

STORMBY, m. 2. Se *By*, II.

STORMBÅRE, m. 2. pl. — *dårar.* Se *Kron-dåre.*

STORMFAT, n. s. Fat eller tunna, uppfylld af granater m. m., som kastas på stormande eller belägrande.

STORMFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar.* En simfågel, stor som en Fiskmåse; lever af fisk; flyger i stormvärder tätt utefter vägorna. *Procellaria glacialis.*

STORMGALEN, stå'rrm galänn, a. 2. neutr. — *galat.* Aldeles galen.

STORMGLAS, n. s. Flaska, innehållande en vätska, som behåder storm, då den grumlar sig.

STORMHÅKE, m. 2. pl. — *hakar.* 1) Klätterhake, som nyttjas vid stormningar. — 2) Hake på fönster.

STORMHÄRF, f. 2. pl. — *harfvar.* (krigs.) Fällgatter, bestående af ett slags på båda ändar spetsade palissader.

STORMHATT, m. 2. 1) Jernhatt, som vid stormningar fordom brukades. — 2) Örtsläglet *Aconitum*, isynno *Blå s.* med blå blommor, *A. Napellus.*

STORMHUFVA, f. 1. Se *Stormhatt*, 1.

STORMIG, a. 2. 1) Säges om ort, hvarest, eller om tid, då det stormar mycket *S-t haf. S. sjö. S-t väder. S. väderlek. En s. höst. — 2) (fig.) Säges om ett land, der krig och inre oroligheter äro vanliga, eller om en tid, då detta är händelsen. *De s-a sydamerikanska fristaterna. Vi lefva i en s. tid.**

STORMKLOCKA, f. 1. 1) Häftig ringning med en klocka, för att göra larm vid eldsvådor, folkupplopp, o. d. — 2) Särskilt dertill använd klocka. *Ringa i s-n.*

STORMKRANS, m. 2. Se *Beckkrans*.
STORMLEJDARE, m. 3. (skepp.) Tågstege, som utbanges ifrån ett fartygs backbräde, för att dymedelst i svårt väder kunna taga lots ombord, eller komma uti båtar, som ligga akterut.
STORMLÖPANDE, a. 1. Som löper storm.
STORMNING, f. 2. Anfall af krigsfolk emot en befäst plats, för att intaga den.
STORMODIG, stór-módig, a. 2. Se *Högmodig*. — *Stormodighet*, f. 3. — *Stormodigt*, adv.
STORMOVETTIG, stárrm óvettig, a. 2. (fam.) I högsta måtto ovettig.
STORMPÅLE, m. 2. pl. — *pålar*. (befästa, k.) Lutande palissad med spetsen uppåt.
STORMREGN, n. 3. 1) Regn, som faller under storm. — 2) Se *Hällregn*.
STORMREGNA, v. impers. 1. Se *Hällregna*.
STORMSEGEL, n. 3. Fyrkantigt segel, som vissa slags fartyg föra i stormigt väder.
STORMSKRATT, **STORMSKRATT**, **STORMSKRIKA**, se *Storskraut*, *Storskrautta*, *Storskrika*.
STORMSTEG, n. 3. Marsch, då 120 steg tagas i minuten.
STORMSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. Stege, som brukas vid stormning.
STORMSVALA, f. 1. Simfågel, 5 1/2 tum lång, ofvan gråsvart, inunder brunsvart; sätter sig ofta på skeppen, när storm instundar. Thalassidroma pelagica.
STORMTAK, n. 3. (gam. krigsk.) Ett genom sammanhållning af sköldar bildadt tak, som brukades vid stormningar och var så fast, att flere krigsmän kunde stiga upp derpå och bilda ett nytt dylikt. Äfv. Sköldtak.
STORMTOK, m. 2. (fam.) Se *Erketok*.
STORMTOKIG, a. 2. (fam.) Alldeles tokig.
STORMTRÄTA, v. n. 2. (fam.) Storträta.
STORMUNT, stór-múnt, a. 1. 1) Som har stor mun. — 2) Se *Stortålig*.
STORMVASE, m. 2. pl. — *vasar*. Fascin (se d. o.), som nyttjas vid stormningar.
STORMVIND, m. 2. Ytterst häftig vind. Jfr *Storm*.
STORMVÄDER, n. 3. Väder, då det stormar. Jfr *Storm*.
STORMVÄDERSFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Stormfågel*.
STORMVÄRK, m. sing. (fam.) Ursinnig värk.
STORMVÄRKA, v. n. 2. (fam.) Värka ursinnigt.
STORMÄKTIG, stór-mäcktig, a. 2. Ganska mäktig, hög och mäktig. Brukas i superl. såsom titel för kejsare och konungar. *S-ste, allernådigste konung!*
STORMÄRS, stór-märrs, m. 2. (skepp.) Märsen på stormasten.
STORMÄSTARE, m. 3. Benämning på högsta styresmannen i åtskilliga ordnar.
STORMÄSTARDÖME, n. 4. eller
STORMÄSTERSKAP, n. 3. En stormästares embete, värdighet.
STORNÄSA, f. 1. (fam.) Person med stor näsa.
STORORDIG, a. 2. Se *Stortålig*. — *Storordighet*, f. 3.
STORPRÄTARE, m. 3. (fam.) En, som pratar mycket; skräffa.
STORRUMMET, n. sing. def. (skepp.) Rummet i midten af ett skepp.
STORRÅ, f. 3. (skepp.) Rån på stormasten.
STORSEGEL, n. 3. (skepp.) Nedersta seglet på stormasten.

STORSIK, m. 2. Se *Sik*.
STORSINT, a. 1. Se *Högsint*; äfv. *Stoll*. — *Storsintheit*, f. 3.
STORSKÄRF, m. 2. pl. — *skarvar*. En fågel af Skarfläget.
STORSKIFTA, v. a. 1. Till åker, äng och skog afmäta en socken, der hemmanskyfningen blifvit för vida utsträckt, och på nytt regiera jorden i ordentliga hemman och besutenheter.
STORSKIFTE, n. 4. Landmätarförrättning, då en jordvidd storskiftas.
STORSKIFTESVERKET, n. sing. def. Den särskilda del af landmäteristatens verksamhet, som sysselsätter sig med storskiftena.
STORSKOLA, f. 1. Större, offentlig lärdoms-skola.
STORSKOT, v. 3. (skepp.) Skot på storseglet.
STORSKRÅKE, m. 2. pl. — *skrakar*. En fågel af Skrakeläget.
STORSKRİKARE, m. 3. (fam.) 1) En, som storskråker. — 2) Skrålla, storskråkare.
STORSLEFFVEN, f. sing. def. (fg. fam.) *Slå på med s.*, slå stort på, lefva stort; äfven visa mycken frikostighet.
STORSLUKARE, m. 3. (fam.) Se *Stordtare*.
STORSLÄGTAD, a. 2. Se *Storättad*.
STORSPELARE, m. 3. En, som är högst begifven på kort- eller tärningspel.
STORSPOF, m. 2. pl. — *spofvar*. En fågel af Spofsläget, 22 tum lång, hessa, rygg och skuldror svartbruna, strupe, kräflva och bröst blekt rostgula. Numenius arcuatus.
STORSPRÄKARE, m. 3. (fam.) Se *Storpratare*.
STORSPÅG, n. 3. (skepp.) Stag, som tillhör stormasten.
STORSTYF, a. 2. (pop.) Högst förträfflig.
STORSTÅNG, f. 3. (skepp.) Stång på stormasten.
STORSTÄTLIG, a. 2. (fam.) I högsta måtto ståtlig, högst förträfflig.
STORSTÄTLIGEN ell. **STORSTÄTLIGT**, adv. (fam.) På ett storstättligt sätt.
STORSULTAN, stórsulltán, m. 3. Turkiska kejsaren.
STORT, adv. 1) Storsinnadt. *Tänka, handla s.* — 2) Förmått, på stor fot. *Lefva s.* *Slå s. på*, lefva på stor fot. *Der går allting s. till.* — 3) Skrytsamt. *Tala, prata s.* *Tala s. om*, skryta af. — 4) (med negation) Mycket. *Han frågar ej s. derefter. Det är ej s. bättre. Det aktar han icke s. Del bryr jag mig ej s. om.*
STORTACKLING, f. 2. (skepp.) Tacklingen på stormasten.
STORTAG, stórtåg, n. 3. (fam.) Stort tag, kap.
STORTALIG, a. 2. Som talar stort, stor i orden, skrytsam. — *Stortalighet*, f. 3. — *Stortaligt*, adv.
STORTARM, m. 2. En af de tjocka tarmarna i magen.
STORTING, n. 3. Så kallas norska ständernas församling.
STORTJUF, m. 2. pl. — *tjuvar*. (fam.) En, som ofta förfövat stöld.
STORTOK, m. 2. 1) (fam.) Stor tok. — 2) Ett slags sällskapsspel.
STORTOPP, m. 2. (skepp.) Toppen af stormasten.
STORTORSEK, m. 2. En art af Torskslägtet, 3 till 4 fot lång, gulgrå, ofvan fläckig. Kallas, då den är insaltad, Kabiljo, torkad Stockfisk, Klippfisk, m. m.
STORTRUT, m. 2. Ett släkte af Klätterfågeln. Bucco.

STORTURKEN, s. m. def. (pop.) Turkiska sultanen ell. Storherren; äfv. turkiska nationen i allmänhet.
STORTUSEN, n. 3. Ett tusen tolfhundra.
STORTÅ, f. 3. pl. — *tår*. Största tån på foten.
STORTÄNK, a. 1. Som tänker stort och ädelt.
STORVERK, n. 3. Övanlig bedrift, stor bragd; verk, arbete, som i storhet sförvörffar andra.
Göra s. Herkules' tolf s.
STORVIGGE, m. 2. pl. — *viggar*. Se *Brunnacke*.
STORVINGE, m. 2. pl. — *vingar*. Vinge framtill på en insekt.
STORVIRKE, n. 4. Mastträn och byggnadstimmer.
STORVIRKSTRÄD, n. 3. Högstammigt träd, som kan begagnas till mastor och byggnadstimmer. — Skrifves äfv. *Storverksträd*.
STORVISIR, --ir, m. 3. Förste ministern i turkiska riket. — Äfv. *Storvezir*.
STORVÄN, f. pl. — *ändar*. Tjocka ändan af ett ting. *S-n af en stock*.
STORVÄRE, m. 3. (fam.) En, som vanligen åter öfverdrifvet mycket.
STORVÄRD, a. 2. Af förmått härkomst, af stor släkt.
STORVÄRD, a. 2. Som har stora ögon. (Fam.) *Blifva s.*, högst förvånad.
STOSSHÄRD, m. 2. Ett slags rörlig härd.
STOTDUK, m. 2. (skepp.) Segelduksstycke, fastsytt till förstärkning på något ställe af ett segel.
STOTGARN, n. 3. (skepp.) Skört kabelgarn.
STRAFF, n. 3. Ondt, hvilket såsom en nödvändig följd af en oföflig handling träffar den, som gjort sig dertill skyldig. *Naturligt s.*, som flyter ur självas gerningens natur och dermed på ett nödvändigt sätt är förknippadt. *Positivt ell. vilkorligt s.*, som beror af en lagstiftares vilja och består i ett ondt, som tillfogas en person för en emot borgerlig lag stridande handling. *Döma till s.* *Pålägga s.* *Lida s.* för sina missgärningar. *Härdt, strängt, lindrigt s.* *Förfallen till s.* *Slå eller utslå s.* *Det är ett Guds s. öfver honom. Till s.*, för att straffa. *Gud har hemsökt oss till s.* för våra synder. *Vid s.* af ell. *all.* vid äfventyr att straffas på ett visst sätt, t. ex.: *Vid s. af 40 par spö; vid s. att brännmärkas.* — *Syn.* Besträffning, Afstraffning, Tuktan, Åga, Nåpst.
STRAFFA, v. a. 1. 1) Låta undergå straff. *S. någon till lifvet för ett brott. S. med böter. Gud har s-t oss. Gud straffe mig!* ett slags lindrigt svordomsuttryck, t. ex.: *Gud straffe mig, om jag det vel!* — *Syn.* Besträffa, Afstraffa, Befordra till straff, Tukta, Åga, Nåpsa, Gissla. — 2) Se *Besträffa*, 2. — *S-nde*, part. akt. *Guds s. hand.* — *Straffande*, n. 4.
STRAFFARE, m. 3. Den, som straffar.
STRAFFANSTALT, m. 3. Offentlig anstalt, der förbrytare hållas, för att undergå straff, isynnerhet genom tvångsarbete och knapp förplågnig.
STRAFFARBETE, n. 4. Strängt, svårt arbete, som ädömes någon till straff.
STRAFFBALK, m. 2. (gam.) Se *Strafflag*.
STRAFFBAR, a. 2. 1) Vård straff, förtjent att straffas. *S. för något.* — 2) Brottslig, klandervärd. *En s. handling.* — *Syn.* Straffvärd.
STRAFFBARHET, f. 3. Egenskapen att vara straffbar. — *Syn.* Straffvärdhet.
STRAFFBÄRT, adv. På ett straffbart sätt. — *Syn.* Straffvärdt.
STRAFFDAGG, m. 2. Se *Dagg*, m. 2.

STRAFFDOM, m. 2. 1) Dom, hvarigenom straff pållegges någon. — 2) (i kyrklig stift) Straff, hvarmed någon hemsökes. *Guds s-ar*.
STRAFF-FÅNGE, m. 2. pl. — *fångar*. Förbrytare, som till bestraffning hålles i fångelse.
STRAFF-FÅNGELSE, n. sing. Fångelse, ädömdt till straff.
STRAFFINSRUMENT, stråffinsstrum'ant, n. 3. o. 3. Se *Straffredskap*.
STRAFFLAG, m. 2. Lag, som handlar om straff för begångna lagöfverträdelser.
STRAFFLÖS, a. 2. Ostraffad.
STRAFFLÖSHET, f. 3. Frihet ifrån bestraffning.
STRAFFLÖST, adv. Ostraffadt, utan straff.
STRAFF- OCH BENÄDNINGSRÄTT, m. 3. Rättigheten att straffa och benåda.
STRAFFPREDIKAN, s. f. sing. indef. och
STRAFFPREDIKNING, f. 2. 1) Predikan, hvari människornas synder strängt bestraffas och de hotas med Guds straffdomar, om de icke bättra sig. — 2) (fam.) Sträng tillrättavising i ordalag, som likna en predikan.
STRAFFPREDIKANT, stråffprädikánt, m. 3. Den, som håller en straffpredikan.
STRAFFPÅLE, m. 2. pl. — *pålar*. Se *Kåk*.
STRAFFREDSKAP, n. 3. o. 3. Redskap, som begagnas till förbrytars afstraffning.
STRAFFSKYLDIG, a. 2. Skyldig att lida straff.
STRAFFSKYLDIGHET, f. 3. Den följden af lagöfverträdelse eller synd, att människan är skyldig till straff.
STRAFFVÄRD, a. 2. Se *Straffbar*.
STRAFFVÄRDEET, f. 3. Se *Straffbarhet*.
STRAFFVÄRD, adv. Se *Straffbart*.
STRAMA, stráma, oböjl. (i trisettspelet) *Blå s.*, icke göra något spel.
STRAMALJ, -álj, m. 3. Ett slags tyg med nästan gallerformigt åtskilda trådar.
STRAMM, a. 2. (t. stramm) Allt för spänd.
STRAMMA, v. n. 1. Vara allt för spänd, allt för snät. *Kläderna s.* — *Strammande*, n. 4. o. *Stramning*, f. 2.
STRAND, m. 3. pl. *stränder*. (ursprungligen Kant, rand.) Kant af haf, sjö, flod, ström, ä, o. s. v. *Låga, höga stränder. Stå på s-en. Fiska vid s-en. Stränderna af en sjö, en flod. Fara utmed s-en.*
STRANDA, v. n. 1. Säges om-ett fartyg, då det af storm drivnes eller, för att undgå en större fara, seglar på ett grund, på en klippa eller en bank, och der blir fastsittande. — *Strandad*, part. pret. Som strandat.
STRANDBATTERI, ---ri, n. 3. Batteri, anlagd på stranden.
STRANDBLÖMSTER, n. 3. Örten *Stalice Armeria*, på ängsbackar.
STRANDBÖ, m. 3. pl. — *bor*. Se *Strandbyggare*.
STRANDBRO, f. 2. ell.
STRANDBRYGGA, f. 1. Se *Kaj*.
STRANDBYGGARE, m. 3. En, som bor på stranden.
STRANDEYND, n. 3. Se *Strandörak*.
STRANDHUGG, f. 1. Gata, som löper utmed en strand. *Kaj*.
STRANDGODS, n. sing. Se *Strandörak*.
STRANDHUGG, n. 3. Så kallades fordom vikingars landstigning och plundring på kusten af ett land.
STRANDKLO, m. 3. pl. — *klor*. Örten *Lycopus europæus*, vid ä- och sjöstränder.

STRANDKÅL, m. sing. Örten *Crambe maritima*.

STRÄNDLING, m. 2. Ett grässlåg på sjöstränder. *Littorella lacustris*.

STRANDMOLLA, f. sing. Ett slags Molla, på hafsstranden. *Atriplex Littoralis*.

STRÄNDNING, f. 2. Händelsen, då ett fartyg strandar.

STRÄNDPIPA, m. 5. Se *Sandrullning*.

STRÄNDRIDARE, m. 5. Beriden kustvakt.

STRÄNDRÅG, m. sing. Ett grässlåg, som triffes bäst på sandmark och är tjenligaste fästningsmedel för flygsand. *Elymus arenarius*.

STRÄNDRÄTT, m. sing. (fordom) Landsherrens eller af honom privilegierade personers rättighet till strandgods.

STRÄNDRÖR, n. 5. Se *Vass*.

STRÄNDSITTARE, m. 5. 1) Se *Strandbo*. — 2) Se *Drillsnäppa*.

STRÄNSKÅL, n. 5. En ätbar mussla, två tum lång, med blått skal; spinner sig fast vid klippor. *Mytilus edulis*.

STRÄNSKATA, f. 1. Fågel af *Vadarna*, 16 tum lång, svart, med bröst och mage hvita; vistas på hafs- och sjöstränder. *Haemotopus ostralegus*.

STRÄNSKJURA, f. 1. Se *Strandskata*.

STRÄNSVALA, f. 1. En art af *Svalorna*, vid åstränder, gråbrun, under bytt. *Hirundo riparia*.

STRÄNSVINGEL, m. sing. En foderväxt. *Festuca arundinacea*.

STRÄNSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Sätta på strand. — 2) (fig.) Sätta i förlägenhet genom undandragande af väntad hjälp; öfvergifva i fara, nöd, o. s. v. — *Strändsätt*, part. pass. (fig.) Nödställd, stadd i förlägenhet.

STRÄNSÄTTNING, f. 2. 1) Handlingen, då man strandsätter. — 2) Dam, vall vid stranden.

STRÄNDVAKT, f. 5. 1) Bevakning af strand eller kust. — 2) Trupp, som dertill användes. — *S. m.* Person, tillhörig en sådan trupp.

STRÄNDVIPA, f. 1. Ett fågelsläkte med lång eller medelmåttig näbb, smala ben och temligen kort stjärt.

STRÄNDVRAK, n. sing. Gods, vräkt i land från strandade fartyg. — *Syn.* Strandgods, Strandfynd.

STRÄNDVÄG, m. 2. Väg, som löper utmed stranden.

STRÄNDÄGARE, m. 5. Ägare af en strand.

STRÄNDÄRTER, f. 5. pl. En ärtväxt med rödblä blommar, på hafsstränder. *Pisum maritimum*.

STRÄNDÖRT, f. 5. 1) Ört, som växer på stränder. — 2) Ört med brungula blommar, på våta ställen. *Bidens tripartita*. Eljest Rak Brunskära.

STRANGURI, --ri', f. 5. (grek. *Stranguria*) Se *Urinstämna*.

STRAPATS, strapatts, m. 5. (ital. *Strapazzo*) Ganska tröttande ansträngning, svår möda. [*Strapas*.]

STRAPATSERÄ, strapattersera, v. n. 1. I hög grad anstränga, trötta, möda. — *V. n.* Anstränga sig, möda sig. — *Strapatsering*, f. 2. [*Strapassera*, *Strapassera*.]

STRATAGEM, --schäm, n. 5. (gr.) 1) Krigslist. — 2) List, konstgrepp.

STRATEGI, --sch'i', f. 5. (gr.) Läran om planer för krigsföretag.

STRATEGISK, --tégissk, a. 2. Som tillhör, har afseende på strategien.

STRAX, adv. (I äldre språket *Stracks*, af forntyska *Strack*, rak) 1) Genast, i denna stund, utan uppskof, innan kort. *Det börjas s. Jag är s. färdig. Det är s. middag. S. efter skörden. S. i början.* — *Syn.* Genast, på stunden.

På ägonblicket, Prompt, Flux, Durk, Bums, Bus, Burdus, Bus bas, På eviga minuten, På stående fot. — 2) Näst. *Det ledet, som följde s. efter.* — 3) Tätt intill. *S. utmed. S. under.* — 4) Utan förberedelse. *Han spelte, öfversulte det s.* [*Straxt.*]

STRECK, n. 5. I. (isl. *Strik*) 1) Smalt rep. *Hänga kläder på s.* — 2) (t. *Strich*) Snara. Har denna bem. endast i äldre språket. — 3) (fig.) a) Svek, knep, skälmsstycke, spratt. *Listig, nedrigt, fullt s.* — b) Handling. *Alltid i dålig bem. Ett dumt s.* (Iron.) *Ett vackert s.* — Beraf Galg-, Bof-, Nidings-, Tjuftstreck, m. fl. [*Strek.*]

STRECK, n. 5. II. (af *Stryka*) 1) Drag, som göres på ytan af en sak med penna, o. s. v.; sålunda dragen linie. *Draga ett s. med blyerts-pennan på papperet. Göra, draga ett s. öfver något.* (Fig. fam.) *Göra ett s. i räkningen för någon, tillintetgöra ens beräkning, planer, afsigter. Hålla s., bestå profvet (talesättet hämtadt ifrån guldets probering genom dess strykning på probersten).* — 2) (sjöt.) Se *Kompass-streck. Ett s. på kompassen. Magnetnålen deklinerade ett halft s. i öster. S. i seglen säges man halva så många som dem man seglar mera runt än bidevind.* — 3) Se *Väderstreck.* — 4) Fåglars flygande fram öfver samma ställe vid viss tid, på dagen, t. ex. *Morkullsstreck.* Säges i dylik mening äfven om vissa djur. — 5) Se *Malmgång.* [*Strek.*]

STRECKÅ, v. a. 1. Med slag af kraitadt o. s. v. streck utmärka. — *Streckande*, n. 4. o. *Streckning*, f. 2. [*Streka.*]

STREKA, v. impers. 1. *Det s-r*, är streke. *Der s-r starkt.*

STREKE, m. 2. pl. *strekar.* Se *Strömdrag.*

STREKNÄT, n. 5. Ett slags nät med grofva maskor, som utlägges i strömsstreck, vid brukistor.

STRETA, v. n. 1. (fam.) Sträfva med alla krafter. *S. och arbeta. Hästarne s. med lasset. S. mot strömmen. S. emot, göra ifrigt motsländ.* — *Stretande*, v. 4.

STRETIG, a. 2. (fam.) Som fordrar mycket stretande, ganska svår.

STRICKLA, f. 1. Fågelsläktet *Charadrius*.

STRID, a. 2. (isl. *Stríður*) 1) Ganska häftigt. *S. ström, bäck. S-t regn. Fälla s-a tårar, gråta bitterligen.* — 2) *S-t hår*, rakt och strått. *S. säd*, med fulla korn. *S-a aä*, väl matade.

STRID, m. 5. 1) Personers eller trupperns anfall emot hvarandra med vapen o. s. v. *En s. på lif och död. S-en varade i tre dagar. Han föll i s-en.* — *Syn.* Slagsmål, Fäktning, Enyig, Duell, Tvekamp, Träffaing, Drabbning, Aktion, Fältslag, Batalj. — 2) Krig. *S-en emellan Ryssland och England.* — 3) Twist, oenighet emellan personer eller partier. *Lefva i ständigt s. med hvarandra. Partiernas s.* — 4) (fig.) a) Förfäktande af stridiga meningar, åsigter. *En teologisk lärd s.* — b) Motsats i verkning, riktning, syftning, vilja. *Passionernas s. Vara, råka i s. med sig sjelf.*

STRIDA, v. n. 2. Impf. äfv. *Stred.* 1) Kämpa med vapen o. d.; kriga. *S. mot fienden för fäderneslandet. S. med blanka vapen. S. med någon. S. om ägandet af en provins.* — *Syn.*

Kämpa, Fäkta, Slåss, Drabba, Kriga. — 2) *Twista, vara i osämja. Partierna s. med hvarandra om öfverväldet.* (Fig.) *Passionerna stredo om öfverväldet i hans själ.* — 3) *Emot en annan förfäktas i sats, mening, o. s. v. De lärde s. om ordets härledning.* — 4) *Vara stridig, motsatt; innefatta motsats. Dessa begge uppgifter s. mot hvarandra. Det s-der emot sanningen, förnuftet. Det s-der emot min öfvertygelse, mot min pligt, att göra det.* — *S-nde*, part. pres. *Begge de s. partierna, maktarna. Det är s. mot sanningen, mot mitt begrepp om det rätta. Brukas äfv. substantivt, t. ex.: Skilja de s. åt.* — *Stridande*, n. 4. *Ett evigt s.*

STRIDBAR, a. 2. Duglig till strid, krigisk. — *Stridbarhet*, f. 5.

STRIDIG, a. 2. 1) Stridande, tvistande. *S-a parter.* — 2) *Trätgirig. Ej vara s. af sig. S-t sinne. S. karakter.* — 3) *Motsägande, motsatt. S-a meningar. S-a ställen i en skrift. S. verkan. S. med sig sjelf,* i motsägelse med sig sjelf. — 4) *Twistig. Göra en något s-t, bestrida en något.*

STRIDIGHET, f. 5. 1) Strid, tvist. *Beständiga s-er emellan partierna. Det har aldrig varit någon s. dem emellan.* — 2) *Stridigt sinne. Med mycken s. förfäktas en sats.* — 3) *Motsats, motsägelse. S. emellan skrifter ell. ställen i en skrift. S. emellan lagar. Det finnes ett slags s. i hans karakter.*

STRIDSAM, a. 2. (föga brukl.) Se *Stridbar.*

STRIDSFRÅGA, stridfråga, f. 1. Sats, öfver hvilken stridiga meningar blifvit uppställda eller kunna uppställas.

STRIDSFÄLT, n. 5. Fält, der en strid står eller stätt.

STRIDSFÄRDIG, a. 2. Färdig, beredd till strid.

STRIDSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar.* Ett slags fordom i strid brukligt hammare, utanpå beslagen med jerntaggar.

STRIDSHINGST, -HÄST, m. 2. 1) Hvarje hingst, häst, bestämd att brukas i striden. — 2) (under medeltiden) Stor häst, stark nog att bära en pansarklädd ryttare och sin egen rustning, samt inöfvad att begagnas i strid.

STRIDSHJELTE, m. 2. pl. — *hjeltar.* Den, som utmärkt sig genom stora dater på stridsfältet eller i tvekamp.

STRIDSKÄMRAT, m. 5. Den, som med en annan deltar i en strid, ett krig.

STRIDSKLUBBA, f. 1. Se *Klubba*, 1.

STRIDSKRAFTER, f. 5. pl. De krafter, som en stat, ett folk äger att uppbjuda eller uppställt emot fiender i krig.

STRIDSKRIFT, f. 5. Skrift, hvarel en annans satsar bestridas.

STRIDSLYSTEN, a. 2. neutr. — *et.* Som älskar strid, begärlig att strida, tvista. Säges både i egentl. o. fig. mening.

STRIDSLYSTNAD, m. 5. Stark höjelse för strid eller tvist.

STRIDSMAN, m. 5. pl. — *män.* Se *Krigsman*.

STRIDSPLOTS, m. 5. Plats, der en strid står eller stätt.

STRIDSVAGN, m. 2. Vagn, som i gamla tider begagnades i strid, bespänd med 2, 3 eller 4 hästar, och förande utom körsvennen en stridskämpe, begge stående.

STRIDSVAPEN, n. 5. Vapen, som brukas i strid.

STRIDSYXA, f. 1. Fordom brukligt vapen, liknande en yxa, af sten eller jern, tunn, med II.

kort, med bred egg, och på baken försedd med en lång jernpigg.

STRIDT, adv. Häftigt. *Det regnar s. STRIGEL*, strig'el, m. 2. pl. *striglar.* Se *Rakstrigel*.

STRIGLA, v. a. 1. *S. rakkni/var*, draga dem på strigel.

STRIKT, stri'kt, a. 1. (lat. *Strictus*) Sträng, noga.

STRIKTUR, striektur, f. 5. (lat. *Strictura*) Hopträngning, isynn. af urinrört.

STRIMMA, f. 1. Långt, fint streck. *S-morna på tulpaner. Med gula, röda s-mor. En s. af aska, pulver. Blodiga s-mor. En s. af ljus, en ljus s.* (Fig.) *Dagens första s.* dagningen. *En s. af hopp*, en skytt af hopp. [*Strima.*]

STRIMMIG, a. 2. Som har, visar strimmor. Mest i sammansättningar, såsom: *Röd-, Blå-, Gulstrimmig*, o. s. v.

STRIPA, f. 1. Rak, värdslost nedhängande härlest.

STRIPIG, a. 2. *S-i hår*, värdslost nedhängande i stripor.

STRIT, m. 2. Ett insektslägte af Skinnbagarna. Cicada.

STROF, stråf, m. 5. (gr. *Strophé*, vändning) En af flera verser bestående afdelning utaf en lyrisk dikt. Ofta liktydigt med *Stans* ell. *Kuplett*. [*Stroph.*]

STROPP, m. 2. 1) Kort, dubbelt lagdt rep, hvarmed hö, ved o. s. v. ombindes och ådrages, vid hissing o. s. v. — 2) *Fastsydd kort*, dubbel viken rem, för lättare pådragnig, t. ex. *Stöfvelstropp.* — 3) (skepp.) Ett kort, sammanbundet ell. sammansplissadt tåg, som med begge ändarna lägges om något, i hvilket skall huggas en haké. — 4) *Tågring* eller *hank* till en åra.

STROPPBAND, n. 5. pl. Af grof tråd eller kypert vädda band.

STRUFFEL, struff'el, m. 2. pl. *strufflar.* (fam.) Struntgubbe.

STRUFVA, f. 1. (belg. *Struywe*) Ett slags bakverk.

STRUKEN, part. pass. af *Stryka*.

STRUKTUR, struktur, f. 3. (lat. *Structura*) Byggnadsätt; sammansättning, inrättning; inre föreningsätt af en kropps delar.

STRUMPA, f. 1. (t. *Strumpf*, egentl. *Stump*) Sticka eller väfd beklädnad för foten och benet till eller öfver knäet. *Skor och s-por. Pådraga en s.* — *Ss. Strumpfabrik. -fabrikör, -handel, -handlare; -kil, -stickare, -stickerska, -stickning, -stoppning, -stopperska.*

STRUMPBAND ell. **STRUMPEBAND**, n. 5. Band, hvarmed en strumpa nedom knäet ombindes och fasthålls på benet.

STRUMPBOD, f. 2. Bod, der strumpor o. d. försäljas.

STRUMPBÅDE, n. 4. Efter foten formadt bråde, hvarpå tvättade strumpor sättas, för att få sin rätta form.

STRUMPBUXOR, f. 1. pl. *Buxor*, hvilka nedtill som strumpor sluta sig om benet och foten.

STRUMPEBANDSORDEN, m. sing. En engelsk riddarorden, stiftad år 1350 af konung Edward III.

STRUMPFORM, m. 2. Se *Strumpbråde*.

STRUMPFOT, m. 5. pl. — *fötter.* Den delen af en strumpa, som bekläder själva foten. *Gå i s-fötterna*, ej hafva skor på, utan blott strumpor.

STRUMPLÅST, m. 3. Se *Strumpfot*.
STRUMPSKAFT, n. 5. Den delen af en strumpa, som bekläder själva benet.
STRUMPSOCKA, f. 1. Se *Strumpfot*.
STRUMPSTICKA, f. 1. Lång nål af jern eller ståltråd, som begagnas till strumpstickning.
STRUMPSTICKARE, m. 3. — *ERSKA*, f. 1. En, som stickar strumpor.
STRUMPSTICKNING, f. 2. Strumpors förfärdigande medelst dertill enkom gjorda långa nålar (strumpstickor).
STRUMPSTOL, m. 2. Se *Strumpåvarstol*.
STRUMPTYG, n. 3. Se *Tricot*.
STRUMPVÄFVARE, m. 5. Tillverkare af strump- eller tricovaror.
STRUMPVÄFVARSTOL, m. 2. Verktyg, hvar medelst strumpor vävas.
STRUMPVÄFVERI, n. 3. Strumpors tillverkning medelst väfning.
STRUNT, m. 2. 1) Se *Tallstrunt*. — 2) (fig. fam.) Dålig karl; äfv. dålig sak. — *S. m.* sing. (fam.) Lappri, skräp. *Det är bara s. Ah s.!* Åh lappri! *S. i det!* det bryr jag mig inte om, det gör ingenting. *S. i honom!* honom frågar jag inte efter. *S. i hans löften!* hans löften äro ingenting att lita på. — Brukas ofta fam. i sammansättningar såsom prefix, och betyder då alltid något dåligt, lumpet, utan värde, t. ex. *Struntbok*, *-karl*, *-musik*, *-prat*, *-sak*, *-tyg*, m. m.
STRUNTJÄGARE, m. 5. Se *Labbe*.
STRUPE, m. 2. pl. *strupear*. Den egentligen rörformiga delen af lufrötet (jfr d. o.). (Fig. fam.) *Fukta s-n*, dricka. Se f. ö. *Matsrupe*, *Vädersrupe*.
STRUPHUVUD, n. 4. Se *Luftrörshufvud*.
STRUPKNÖL, m. 2. En upphöjning på halsens främre del, isynnerhet hos det manliga könet. Kallas äfv. *Adamsäppl*.
STRUPLJUD, n. 5. Halfqväfd ljud, som tyckes komma från strupen.
STRUPMYNNING, f. 2. Svalget eller matstrupens öfre del.
STRUPSTÄMMA, f. 1. Menniskorösten, då den liksom stockas i lufrötet och ljuder såsom halfqväfd.
STRUSS, se *Struts*.
STRUT, m. 2. Käglformigt hoprulladt papper, i spetsen viket, för att deruti tömma och förvara hvarjehanda saker, t. ex. spicerier. *Göra en s. En s. papper*. — *Ss. S-formig*.
STRUTBUNKE, m. 2. Örtsläktet *Struthiopteris*.
STRUTS, struttis, m. 2. Benämning på vissa stora fåglar af olika släkten, tillhörande Strutsfågelnas ordning. *Afrikansk S.*, den störste bland alla fåglar, 5 fot lång, 8 fot hög; i Afrika och Arabien; springer fortare än en häst. *Struthio Camelus*. *Nyholländsk S.*, 6 fot hög; på Ulmaroa. *Struthio Casuarus*. *Amerikansk S.*, 5 fot hög; i södra Amerika. *Rhea americana*. *Nyzeeländsk S.*, till storlek lik en hönstupp, med jemförelsevis ytterst små vingar. *Apteryx australis*. — *Ss. S-ägg*.
STRUTSFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar*. *S-drar* äro de kostbara fjädrarne på den Afrikanska Strutsens vingar och gump.
STRUTSFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Benämning på flera stora fåglar, som ej kunna flyga, men hafva ett ganska snabbt lopp. Utgöra 6:te Ordningen af Fåglarna.
STRUTSMÅGE, m. 2. pl. — *magar*. (fam.) Stark mage, som kan smälta allting.

STRUTTA, v. n. 1. (fam.) Gå med en framåt stupande, stötande och stapplande gång.
STRYK, n. sing. Slag, som tilldelas någon med käpp, påk, piska, o. s. v., eller med blotta handen. *Geffa, få s. Ge någon huden full af s. Ta s.*, låta slå sig. Se *Kok*. — *Syn*. Klapp, Pisk, Dask, Påpackning, Fuktel, Gass, Badd, Badstu, Bas, Bastonad, Påkolja, Rammel, Rammelbuljong.
STRYKA, v. a. o. n. 3. Impf. *Strök*. Sup. *Strukit*. Part. pass. *Struken*. 1) Draga handen eller något annat utefter ytan af ett föremål. *S. en katt på ryggen*. *S. med handen öfver något*. *S. emot häven ell. luggen*. *S. smör på bröd*, påreda smör. *S. ett streck*, draga ett s. *S. en rakknif*, draga den på strigeln. *S. linne*, med strykjernet släta det. *S. ett sädesmått*, med strykträ aftaga rågen derpå. *S. på fot o. d.*, draga stråken öfver florens strängar; spela fiol. (Fig. fam.) *S. någon om munnen med fagra ord*, afspsa med f. o. *S. pennningarna i sin pung*, i sin ficka, tillägna sig dem. *S. på foten*, vid bugning draga foten bakåt utefter golvet; äfv. gå sin väg; äfv. gifva vika, erkänna sig underlägsen. *S. sömnen ur ögonen*, gnugga ögonen, för att bli rätt vaken. *S. skjortan öfver hufvudet på sig*, taga den af sig öfver hufvudet. *S. af, se Afstryka*. (Fig. fam.) *Han s-ker aldrig af sig den skammen*, han blir aldrig fri derifrån. *S. än, bort*, se *Anstryka*. *Borstryka*. *S. in, ned, under, upp, ut, öfver*, se *Instryka*, &c. *S. öm*, stryka ånyo. *S. på*, bestryka med något. — 2) Se *Anstryka*, *Öfverstryka*. *S. med oljefärg*; med *forntissa*, *gips*, *beck*, o. s. v. — 3) a) Draga, neddraga, nedtaga. *S. hästen tillbaka*, med tömmarna tvinga honom att gå baklänges. *S. ned byxorna*. — b) (sjöt.) Nedfira. *S. en stång*, en *vå*, ett *segel*. *S. flagg*, hala ned sin flagg. — 4) (fam.) Gifva slag, stryk. *S. en på örat*. *S. på, upp*, piska upp. *S. till, slå till*. — V. n. 1) Gå, fara baklänges; låta gå baklänges. *Hästen strök emot väggen*. *S. med åkdon*, häst, *fartyg*. *S. med årorna*, skjuta årorna ifrån sig, så att båten går baklänges. — 2) Till fots ströfva omkring, gå sysslolös. *Gå och s. omkring*. *S. kring land och rike*. — 3) (om floder o. s. v.) Flyta, hafva sitt lopp. *Donau s-ker förbi staden*. *Elben s-ker fram genom landet*. *Floden s-ker midt igenom staden*. — 4) Löpa, sträcka sig i viss riktning. *Den bergsryggen s-ker i öster*. *Stora landsvägen s-ker fram der*. — 5) Drivas, fara med fart. *Kulan strök förbi ansigtet på mig*. *Moln s. fram*. — 6) (fam.) *S. med, åt ell. blott s.*, gå åt, förtäras, förbrukas, förloras, mistas, o. s. v. *Hans gård strök med*. *Allt strök med både smått och stort*. *Den varan stryker snart åt*, blir snart utsäld. *Mat och dricksvaror, allt strök*. *Han s-ker med*, kan ej räddas, ej komma sig, dör. I folkspråket säges äfv. *S. i skrinet*. — *S. sig*, v. r. 1) Draga flata handen öfver någon kroppsdell. *S. sig i häret*, om munnen. (Fig. fam.) *Låta s. sig om munnen med fagra ord*, låta afspsa sig med tomma löften o. s. v. — 2) Skubba sig, skjuta kroppen fram och tillbaka mot ett föremål. *En häst, som s-ker sig emot väggen*. — 3) (om hästar) Slå i sko; äfv. stryka grimman af sig. — *S-nde*, part. pres. (fam.) *S. vind*, utmärkt gynnsam. *S. fart*, *afgång*, *appetit*, ganska stark. — *Struken*, part. pass. *S-ett mål*, då rågen med strykträet blifvit aftagen. *S-kna noter*, med streck öfver hufvudet eller halsen.

STRYKANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man stryker. — 2) Sysslöst kringströfvande.
STRYKARE, m. 5. En, som stryker. I sammansättningar, såsom *Plankstrykare*, *Landstrykare*.
STRYKBOM, m. 2. pl. — *bommar*. (garf.) Ett trä, hvaröfver budar utstrykas, sedan de blifvit renade i vatten.
STRYKBORD, n. 5. Bord att stryka linne på.
STRYKBRÅDE, n. 4. Se *Strykträ*.
STRYKER, stryk'r, m. sing. (fam.) En, som stryker omkring.
STRYKFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Ströf-fägel*.
STRYKJERN, n. 5. Verktyg af jern eller malm, hvarmed tvättadt linne utstrykes och jemnas.
STRYKLINIE, f. 1. Se *Strykrem*, 1.
STRYKLINIE, f. 3. (bestått. k.) Linie, som är dragen ifrån en flank till motsvarande bastion.
STRYKLÄDER, n. 5. Se *Strigel*.
STRYKMASKIN, --sch'n, m. 5. Ett slags kardmaskin för bomull.
STRYKMÄTT, n. 5. Ett slags verktyg, hvarmedelst räta linier dragas parallelt med ett arbetsstycke.
STRYKNING, f. 2. 1) Se *Strykande*, 1. — 2) Rörelse baklänges, t. ex. af en häst. — 3) Sträckning, riktning. — 4) (geol. o. gruft.) En gångs riktning, bestämd af den vinkel, som den gör emot middagslinien.
STRYKNÄL, f. 2. Se *Probernäel*.
STRYKPENSEL, m. 2. pl. — *penslar*. Verktyg, hos färgare, för anbringande af bemtingen.
STRYKREM, f. 2. pl. — *remmar*. 1) Rem på seldon, som ger hästen stöd, då han skall stryka. — 2) Se *Strigel*.
STRYKRÄDD, a. 1. (fam.) Rädd för stryk.
STRYKSTICKA, f. 1. Tändsticka, som användes genom strykning.
STRYKTRÄ, n. 4. Långt, smalt trä med jemn kant, hvarmed rågen på malkärl afstrykes.
STRYKTÄCK, a. 2. (fam.) Se *Strykvärd*.
STRYKVINKEL, m. 2. pl. — *vinklar*. (bestått. k.) Vinkeln emellan flank- och stryklinien.
STRYKVÄRD, a. 2. (fam.) Som förtjenar stryk.
STRYPA, v. a. 2. (af *Strupe*) 1) Döda genom lufrötets tilltäppning, med snöre o. s. v. — 2) (fyrv.) Sammanstrycka ändan af fyrverkerihylsor och knyta om med segelgarn. — *Strypande*, n. 4. o. *Strypning*, f. 2.
STRYPLUNGSOT, m. sing. Dödlig sjukdom, som har sin grund i phtisiskt lidande uti struphufvudet.
STRYPSJUKA, f. sing. Svår halssjukdom med inflammation i svalget, och som fått sitt namn af en hinna, hvilken funnits efter döden bildad i luftstrupen.
STRYPSYSTEM, --stäm, n. 5. Det slags banksystem, då rörelsekapitalet minskas, så att det ej motsvarar den allmänna rörelsens penningbehof.
STRÅ, n. 4. 1) Gräsen och sädeslagens stam (Grässtrå, Halmstrå). *S. för s.*, strå efter strå. *Draga s. om en ting*, draga lott med olika långa strån. (Fig. fam.) *Draga s. för*, bedraga, lura. Uttrycket är hämtadt ifrån barns lek, då de locka kattungar genom att draga halmstrån o. d. fram för dem. Deraf äfv. ordspråket: *Det är svårt att draga s. för gamla kallar*, att lura den, som är gammal och erfaren. *Ett s. hvassare*, litet bättre upp, för mer, öfvertråffande. — 2) Säges äfv. om örtstånd, när de likna ett strå; äfv. om hvarje särskilt växande rör af hår (Hårstrå). Jfr *Hår*.

STRÄFIOL, --öl, m. 3. Ett slags träbarmonika.
STRÄGUL, a. 2. Gul som halm.
STRÄHATT, m. 2. Se *Halmhatt*.
STRÄK, n. 5. 1) Strykning. *S. på ett instrument*. — 2) (i sing.) Stråkaude af folk. *Gata, väg, der mycket s. är*. *Hans gård ligger i s-let*.
STRÅKA, v. n. o. impers. I (af *Stryka*)
STRÅKA, f. 1. II. Se *Länkam*.
STRÅKA, v. a. 1. III. (af *Stryka*) Med lin-kam befria topparna af linplantan ifrån fröhusen.
STRÅKARDA, f. 1. Verktyg, som begagnas till klädes ruggning, bestående af kardstilar, i flera rader fästade bredvid hvarandra i ett trähandtag.
STRÅKE, m. 2. pl. *stråkar*. (af *Stryka*) 1) Långsträckt, smal och lätt tråbäge, med inunder fästade tagel, hvarmed strängarne t. ex. på en violin strykas vid spelning. — 2) Se *Drillbäge*.
STRÅKFISK, m. 2. Benämning på fiskar med större hufvud, smälare kropp samt magrare och segare kött, än andra af deras slägte.
STRÅKHARTS, n. 5. Ett slags harts, som begagnas att dermed stryka violinstråker. Jfr *Kolofonium*.
STRÅKREGN, n. 5. Regn, som faller med vissa mellanskof eller blott går fram i vissa streck.
STRÅKTAG, n. 5. Drag med en stråke.
STRÅKVIS, adv. I vissa skof eller streck.
STRÅKVÄG, m. 2. Mycket besökt väg.
STRÅKÖL, m. 2. Se *Lösköl*.
STRÅLA, v. n. 1. Åt alla håll ifrån sig utsända strålar. *Solen s-r blank och trind*. (Fig.) *S. af glädje*, visa i sitt ansigte tecken till en liflig glädje. — *S-nde*, part. pres. (Fig.) *S. af glädje*. I samma mening säges stundom endast *S-nde*. — *Strålände*, n. 4.
STRÅLBLOMMIG, a. 2. (bot.) Så kallas en sammansatt blomlock, när kantblommorna eller de ytre kronbladen äro större än de inre.
STRÅLBLOMSTER, n. 5. (bot.) Strålblomstrig blomkorg.
STRÅLBLOMSTRIG, a. 2. (bot.) Så kallas en blomkorg, när blommorna i midten äro rörformiga, men kantblommorna horisontellt utdragna och tunglika.
STRÅLBRYTANDE, a. 1. (fys.) Som bryter ljusstrålarna.
STRÅLBRYTNING, f. 2. (fys.) Ljusstrålars brytning.
STRÅLDJUR, n. 5. (nat. hist.) Benämning på de djur, hos hvilka rörelsens och sinnenas organer befinnas satta såsom strålar omkring en medelpunkt, eller på hvilka, då dessa saknas, kroppen nästan alltid är lika på alla sidor. *S-en utgöra fjerde afdelningen af djuren*, efter *Cuviers system*.
STRÅLE, m. 2. pl. *strålar*. Ursprungligen: Pil. 1) Hvad som rör sig framåt i rak linie med mycken hastighet (pilsnabbt), t. ex. Sol-, Ljus-, Blixt- ell. Åsk-, Vattenstråle. (Fig.) *S. af kopp*, skymt af, litet tecken till hopp. — 2) Säges om vissa ting, hvilka likt strålar åt spridda håll utgå från en gemensam medelpunkt. *S-r på en stjärna*. *S-larne på en snökristall*. *S-larne på en parasollblomma*. *S-lar omkring helgons hufvuden*. Se *Fenstråle*. — 3) *S. i en hästhof*, den del deraf, som är yekare och högre, än det inre af foten, och ändas vid hälen. — 4) (bot.) a) Skaft på en allmän blomlock. — b) I kanten sittande tungblomma på en blomkorg.

STRÄLFORMIG, m. 3. Stråligt utseende.
STRÄLFORMIG, a. 2. Som liknar en stråle.
(Bot.) *S. blomkorg*, vars kantblommor äro något större och oregelbundna.
STRÄLFORMIGT, adv. I form af strålar.
STRÄLGIPS, m. 3. (mineral.) Gipspat med bladig och strålig textur.
STRÄLGLIMMER, m. sing. (mineral.) Ett slags strålig glimmer.
STRÄLIG, a. 2. 1) Strålände. — 2) Som visar liksom utgående strålar. Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom t. ex. *Femstrålig*. — 3) Säges om ett mineral, då dess särskilda delar följa i en och samma riktning utmed hvarandra. Deraf sammansättningarna Brodstrålig, Småstrålig.
STRÄLKANTIG, a. 2. (bot.) Som har strålig kant.
STRÄLKASTNING, f. 2. Utstrålning.
STRÄLKRANS, m. 2. ell. **STRÄLKRONA**, f. 1. Se *Gloria*, 2.
STRÄLKÄGLA, f. 1. (fys.) Alla från en punkt åt ett håll utgående, divergerande, på en yta fallande ljusstrålar.
STRÄLLEAF, stråll-läv, m. 2. pl. — *lafvar*. Lafsläget *Parmelia*.
STRÄLLIK, a. 2. Lik en stråle. (Bot.) *S-t svepefoder*, hvars inre blad äro längre än de yttre, strållformigt utspärrade. *S-t märke*, oskafadt och omedelbart ifrån fruktämnets topp utbredande sig i strålar.
STRÄLPUNKT, m. 3. Punkt, hvarifrån strålar utgå.
STRÄLSKEN, n. 3. Se *Gloria*, 2.
STRÄLSKIMMER, se *Stråliglimmer*.
STRÄLSKÖRL, m. sing. (mineral.) Ett slags strålig skörl.
STRÄLSPRIDNING, f. 2. (fys.) Ljusstrålars spridning (divergering).
STRÄLSTEN, m. 2. (mineral.) En art hornblende.
STRÄLVIS, adv. Strållformigt.
STRÄLÅDER, f. 1. pl. — *ådror*. Åder, som går genom strålen i hästhovfen.
STRÄPERLA, f. 1. Se *Glasperta*.
STRÄPLOCKNING, f. 2. (med.) Den starka ryckning, som i svårare febrar märkes i händer och leder.
STRÄT, m. 2. (af lat. *Stratum*) Stor farväg.
STRÄTRÖFVARE, m. 3. En, som idkar rövveri på landsvägen.
STRÄTRÖFVERI, n. 3. Idkande af rövveri på landsvägen.
STRÄCK, n. sing. oböjl. (fam.) *I s., i fullt* Se i starkaste språng. *Rida, springa i fullt s. s., äfv. Streck*, II, 4.
STRÄCKA, v. a. 2. 1) Uträcka något till hela dess längd. *S. händer och fötter. S. händerna mot höjden. S. ur led, se Försträcka. S. åt, se Uträcka. — Syn. Räcka, Utsträcka. — 2) Utänja, utspänna något till större längd, bredd, vidd. *S. kläde i ram. S. jern, hudar. Låta s., sig, vara sträckbar.* (Sföt.) *S. märsslegten*. upphissa dem så, att stående liken blifva styfva. — 3) (fig.) Gifva utsträckning, låta fortgå. *S. en mur ända till sjön. S. sin flygt till . . . S. köll, lägga kölen till ett fartyg, som skall byggas. S. sina begär för långt, ej tillräckligt beherrska dem. S. sin omsorg till, egna sin omsorg åt. — 4) Kasta från sig, till marken. I uttrycket: *S. gevär, se Gevär. — V. n.* (om fåglar) Flyga tillsammans i stora skaror. — *S. sig, v. r. 1)* Sträcka ut kroppen. *S. sig sjelfsväldigt, af***

lättja. — 2) Räcka, nä. *Hans domsaga s-ker sig ända dit. Frankrike s-ker sig ifrån Rhen-floden till Atlantiska hafvet.* (Fig.) *Hans makt s-ker sig långt, är mycket stor. Så långt s-ker sig ej min förmåga, det förmår jag icke. Hans insigter s. sig ej så långt, äro ej så stora. Förbudet s-ker sig ej till oss, vi äro derifrån frigtagne. — Sträckande, n. 4.*
STRÄCKA, f. 1. 1) Utsträckning, rymd. *Det intager en stor s. — 2)* Följd, rad af flera föremål. *En s. af berg, af rum. Alla rummen ligga i en s., i en rad. — 3)* Vägstycke, vägskede. *Jag har gått, åkiet en dugtig s. Gå två mil i en s., i ett skede.*
STRÄCKARE, m. 3. En, som sträcker.
STRÄCKBAR, a. 2. (fys.) Som kan utsträckas.
STRÄCKBARHET, f. 3. (fys.) Egenskapen att kunna utsträckas. Segheten hos metaller.
STRÄCKBÄNK, m. 2. Pinoredskap, hvarmed vid pinliga förhör den anklagades lennar utsträckas. *Lägga på s-en, underkasta verkningarna deraf.*
STRÄCKFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Flyttfågel*.
STRÄCKGRÄSHOPPA, f. 1. En art gräshoppa, som flyger i stora svärmar, hvitka förtära allt grönt på marken. *Acridium migratorium*.
STRÄCKHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. En af de hammare, hvarunder lennar utsträckes till tennfolium.
STRÄCKKLINA, f. 1. Kabeltåg, som spännes öfver en ström, och hvari alla pontonerna till en pontonbrygga fastas.
STRÄCKMASKIN, --schin, m. 3. Ett slags kardmaskin för bomull.
STRÄCKMUSKEL, sträckmusk'l, m. 3. (anat.) Muskel, som sträcker ut en lem.
STRÄCKNING, f. 2. 1) Handlingen ell. verkningen, då något sträcker. — 2) Utsträckning, längd, vidd, rymd. — 3) Sträcka. — 4) Riktning. — 5) Rörelsen, då man sträcker sig eller kroppen ofrivilligt sträcker.
STRÄCKSENA, f. 1. (veter.) En sena bakpå hästens ben.
STRÄCKVERK, n. 3. Maskin, hvarpå silfverstängerna sträckes i en myntanstalt.
STRÄF, a. 2. 1) Säges om en yta, som kännes något skarp vid beröring. Motsatser: *Hal, Glatt, Len. En s. hud. S-t här. S. ull, grof-hårig. — 2)* Som för smaken kännes obehagligt sammandragande. *S. smak. S-t vin. — 3)* Som på hörseln gör ett något skarpt, obehagligt intryck. *S. röst, ton. — 4)* (fig.) Något hård och obehaglig; sträng och fränstötande; saknande vänlighet, välvilja. *Ett s-t språk. S. stil. S-va ord. En s. menniska. S. dygd. Ett s-t ansigte. S. min. — Syn. Kärf, Trampen, Barsk. — S. S-bladig.*
STRÄFHET, f. 3. Egenskapen att vara sträf. — *Syn.* (fig.) Kärfhet; Barskhet, Trumphet.
STRÄFNING, f. 2. Stödande med sträfvor.
STRÄFSAM, a. 2. (fam.) Sträfvande och arbetsam. — *Sträfsamhet, f. 3.*
STRÄFSTÖTTA, f. 1. Se *Sträfvor*.
STRÄFT, adv. 1) På ett sträft sätt. *Smaka s. Låta s. — 2)* (fig.) Med sträfhet, med sträf min, ton. *Svara s.*
STRÄFVA, v. a. 1. I. Stödja med sträfvor.
STRÄFVA, f. 1. II. Bjelke, som snedt bär en annan. *Sälla s-vor emot något.*
STRÄFVA, v. n. 1. III. Rastlöst och ifrigt arbeta, bemöda sig. *S. och arbeta. S. att vinna något. S. med ett svårt arbete. S. för sitt*

uppehälle. S. efter, se Eftersträfvor. S. emot, göra motstånd, streta emot. S. fram, med möda arbeta sig, komma fram. S. upp för ett berg, mödosamt klättra ell. stiga upp för det. (Fig.) *S. till ett högt mål. S. uppåt, arbeta på sin uppkomst, att komma till yrdighet och anseende. — Syn. Bemöda sig, Fäktas, Anstränga sig. — S-n-de, part. pres. S. och arbetsam.*
STRÄFVANDE, n. 4. Rastlöst och ifrigt arbetande. — *Syn.* Fäktande, Ansträngning, Bemödande, Diktan och Traktan.
STRÄFVARE, m. 3. Se *Sträfvor*, II.
STRÄNG, m. 2. I. 1) Snodd att draga på, t. ex. Klocksträng. — 2) Snodd af hampa, tagel eller andra ämnen, hvarmed ändarne af pilbågar hopfastas, för att dymedelt spänna bågen. *S. på en båge.* (Fig. fam.) *Hafva flera s-ar för sin båge*, hafva flera utvägar, tillflyktsmedel, stöd att hålla sig till. — 3) Snodd af tarmar eller tråd af metall, som spännes på ett musikinstrument, för att genom strykning eller anslag framkalla ljud. (Fig. fam.) *Rör ell. stå ej på den s-en, vidrör ej det ämnet, tala ej om den saken. Slå på en annan s., ändra språk, antaga en annan ton. Han slår alltid på samma s., talar alltid om ett och samma. — 4)* Snodd i rep. — 5) Grof kötttråd i mennisko- eller djurkropp. — 6) (anat.) Ligament, som uppehåller något. — 7) Draglina, hvarmed förlöparne för en vagn dragas. — 8) Viss myckenhet garn = 12 pasman eller knäpp. — 9) Stråte af något som sprutas. — 10) (bot.) Nedre delen på en ständare eller knappens fäste. — 11) Uppkastad smal och lång sträcka af hö eller säd på slag. *Höet, säden ligger på s.*
STRÄNG, a. 2. II. Egentligen: Hårt ådragen. 1) Ganska svår, hård, ansträngande. *S. köld, hetta. S. vinter. S-t straff. S-t arbete. S. tjenstgöring. — 2)* Ganska noggrann. *Ha s. uppsigt på en. S. tillsyn. S. diet. S. disciplin. S-t förbud. I s. mening, bemärkelse, i egentligaste ordaförstånd. I s-aste bemärkelse. S. dygd. — 3)* (i moralisk mening) Som fordrar noggrann åtlydnad af reglor, är föga böjd att förlåta eller ursäkta. *S. domare, granskare. Vara s. emot någon. S-a herrar regera icke länge. — Syn.* Skoningslös, Obeveklig, Allvarsam.
STRÄNGA, v. a. 1. I. Förse med sträng eller strängar. *S. en båge, en fiol.*
STRÄNGA, v. a. 1. II. (pop., mindre brukl.) Se *Strängera*.
STRÄNGASPEL, n. 3. (gam. o. skämtv.) 1) Musik af stränginstrumenter. — 2) Stränginstrument.
STRÄNGBRÅDE, n. 4. Se *Gripbråde*.
STRÄNGELIGEN, adv. Se *Strängt*.
STRÄNGERA, v. a. 1. (pop.) Anstränga, hårdt ansätta.
STRÄNGFLYTANDE, a. 1. Se *Strängsmält*.
STRÄNGHET, f. 3. Egenskapen att vara sträng, sträng beskaffenhet, sträng mening. Jfr. *Sträng. Vinterns s. Bruka mycken s. Efter lagens s. Med s. hålla ordningen vid makt. — Syn.* Hårdhet, Skoningslöshet, Allvar.
STRÄNGHÅLLARE, m. 3. Litet bråde, hvarvid strängarne på vissa stränginstrumenter (t. ex. violiner) nedtill äro fastade.
STRÄNGINSTRUMENT, strängnginnstrumänt, n. 3. o. 3. Musikinstrument, som har strängar.
STRÄNGMAKARE, m. 3. En, som tillverkar strängar.
STRÄNGSMÄLT, a. 1. (om metaller) Som med svårighet kan smältas.

STRÄNGSTIFT, n. 3. Stift, hvarpå en sträng vid ändon är upprullad och spänd.
STRÄNGT, adv. 1) Hårt ådraget, hårdt spändt. *Det sitter s. — 2)* Hårt, svårt. *Straffa s. Det blåser s. — 3)* Noggrant, noga, med noggrannhet. *S. iakttaga, bevakna något. S. ålyda en befällning. S. förbjuda, vid strängt straff. — 4)* Med stränghet, utan skonsamhet. *Gå s. till väga. Regera s. Handtera, hålla en s. — Syn.* Allvarligt, Allvarsamt.
STRÄTTA, f. 1. Örtslägt Stium.
STRÖ, v. a. 2. Kasta eller släppa litet här och litet der af en mängd större eller mindre föremål. *S. salt på köll. S. sand på golfvet. S. blommor på vägen, för ens fötter. S. halm under boskapen.* (Fig.) *S. pengar omkring sig, vara ytterst frikostig. S. börl, ut, öfver, se Bortströ, &c. — S-d-d, part. pass. Blomster, s-a på vägen.* Brukas ofta adjektivt i bem.: *Spridd; af skiljaktigt beskaffenhet, olika innehåll, utan inbördes sammanhang. S-a stjernor. De här och der s-a husen. S-a tankar. S-a skrifter, anmärkningar.*
STRÖ, n. sing. Hvad som i stall och fåhus strörs under hästar och boskap, för att bereda dem ett mjukt läger. *Till s. användes vanligast halm. — Ss. S-bädd.*
STRÖBORAX, ströborax, m. sing. Pulveriserad borax.
STRÖBÖSSA, f. 1. 1) Se *Strödosa*, 1. — 2) Se *Muskedunder*.
STRÖDOSA, f. 1. Se *Sanddosa, Sockerdosa*.
STRÖENDE, n. 4. Handlingen, då man strör.
STRÖFCORPS, strövkår, m. 3. Liten afdelning af en här, som opererar i fiendens flank och rygg, för att använda dess uppmärksamhet, tillfoga skada, kungäla o. s. v. [-korps.]
STRÖFFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. (nat. hist.) Fågel, som gör längre färder i samma land.
STRÖFNING, f. 2. Ströfvande; ströfveri.
STRÖFTÅG, n. 3. 1) (milit.) Tåg af en ströfcorps. — 2) Ströfvande vandring eller segling, för att uppsöka, uppsnappa, gripa något. *Lejonets s. En röfvars, botanists s.*
STRÖFVA, v. n. 1. Hastigt draga omkring hit och dit i landet, för att uppsöka något, plundra; tiggas, o. s. v. *S. omkring i landet. — Syn.* Stryka. — *S-n-de, part. pres. S. pack. — Ströfvande, n. 4.*
STRÖFVARE, m. 3. En, som ströfvar.
STRÖFVERI, n. 3. Kringströfvande, för att tillfoga fienden skada, plundra, o. s. v.
STRÖGODS, n. 3. Mindre jordegendom, afsondrad ifrån huvudgodset.
STRÖHALM, m. sing. Halm, som begagnas till strö.
STRÖLAF, m. 2. pl. — *lafvar*. Lafsläget *Arthonia*.
STRÖM, m. 2. pl. *strömmar*. 1) På jordytan emellan stränder beständigt framflytande större vattenmassa med snabbt lopp, större än å, mindre än flod. *En s. faller der ut i hafvet. Segla med ell. utför s-men, mot ell. upp för s-men. Följa med s-men, låta föra sig af strömmen; (fig.) rätta sig efter mängden.* (Fig.) *Simma, arbeta mot s-men, sträfvä emot det allmänna bruket, sätta sig emot mängdens vilja, syften, tycken, önsknigar. Se Käring. — Syn.* Flod, Elf, Å, Bäck, Rännil. — 2) Strömmande vatten eller ställe i haf eller sjö. *Der äro farliga s-mar på kusten. Jfr. Golfströmmen. — 3)* Benämning på åtskilliga, i fysiken antagna, flöden af vissa ämnen.

Elektriska, magnetiska s-mar. — 4) (fig.) Säges om något, som kommer eller följer på hvart annat i stor myckenhet och hastigt. *En s. af tårar, af eld, af ord, af skällsord. S-mar af blod.* *En s. af barbare öfversvämmade landet.*

STRÖM, a. 2. (pop.) Strömmande. Brukas nästan endast i neutr. sing. *S-t vatten. Det är s-t.*

STRÖMANKARE, n. 4. (sjöt.) Svårt varp-ankare, som utfiras, när man ligger till ankars i ett farvatten, hvarest är strömsättning.

STRÖMBÅT, m. 2. Se *Flodbåt.*

STRÖMBÄDD, m. 2. Se *Flodbädd.*

STRÖMDRAG, n. 5. 1) Ställe i haf eller sjö, der det strömmar. — 2) Ställe i en ström, lod, der det strömmar starkare än på andra ställen. — 3) Se *Vattendrag.*

STRÖMFALL, n. 3. 1) En ströms lutning. — 2) Vattenfall i en ström.

STRÖMFART, m. 5. Farten på strömmar, floder, med fartyg, skutor, båtar, o. s. v.

STRÖMFISK, m. 2. Fisk, som uppehåller sig i strömmar.

STRÖMFÅGEL, m. 2. pl. — *fåglar.* Fågel, som vistas i trakten af strömmar och der söker sin föda.

STRÖMFÅRA, f. 1. Den djupaste delen af en ström, der vattnet strömmar starkast.

STRÖMGÅNG, m. 2. Se *Strömming.*

STRÖMHVIRFVEL, m. 2. pl. — *hvirflar.* Vattenhvirvel i en ström.

STRÖMING, strömming, m. 2. Ett slags liten sill, som fiskas i Östersjön. — Skrifves äfv. *Strömming.* — *Ss. S-sfiske, -snot.*

STRÖMKARL, m. 2. (pop.) Enligt folktron, ett slags andeväsen, som lever i strömmar och floder och ofta med förtrollande ljudet höres spela på fiol. — Kallas stundom äfv. *Näcken. Han har lärt sin konst af S-en (ell. Näcken), äfv. Han spelar med Strömkarlatag,* säges om en utmärkt skicklig spelman.

STRÖMMA, v. n. 4. 1) Flyta ymnigt, i stor massa och med snabbt lopp. *En flod s-r genom staden. S. igenom, i'n, ut, se Genomsirömma. S. ned, upp,* säges om tidvattnet. *S. öfver,* strömma öfver bräddarna, öfversvätta. — *Syn.* Flyta, Rinna, Forsa. — 2) Säges om i allmänhet stillastående vatten, som på visst ställe är i rörelse åt ett och samma håll. *I hafssund s-r alltid.* — 3) Rinna ymnigt. *Bloden s-de ur såret. Tårarne s-de utifrån hennes kinder.* — *Syn.* Flyta, Rinna, Forsa, Frusa. — 4) (fig.) Komma i stora skaror. *Folket s-r på gatorna.* Man säger äfv. *Gatorna s. af folk. S. i'n, ut,* se *Inströmma. Utströmma. S. till,* i stora skaror komma till ett ställe, t. ex.: *Folket s-de till ifrån alla kanter.* — *Strömmande, n. 4.*

STRÖMMING, se Strömming.

STRÖMMÅTARE, m. 5. Verktyg, hvarmed flytande vattens hastighet mätes.

STRÖMNEJONÖGA, n. 4. pl. — *ögon.* Fisk af Nejonögonens släkte, fingerstjockt, af en half alns längd, i steniga strömmar. *Petromyzon fluviatilis.*

STRÖMNING, f. 2. 1) Strömmande. — 2) Se *Ström, 2.*

STRÖMOLN, n. 5. Litet enstaka moln.

STRÖMQVARN, f. 2. Qvarn, som drivres af vattnet i en ström.

STRÖMRENSNING, f. 2. Grundens upprensning i en ström, så att den får nödigt djup eller befrias ifrån hinder för strömfarten.

STRÖMSTARE, m. 2. pl. — *starar.* Fågeln *Cinclus aquaticus.*

STRÖMSÄTTNING, f. 2. Se *Ström, 2.*

STRÖMTRÄDAR, m. 2. pl. Algslägtet *Leomania.*

STRÖMVATTEN, n. 5. Strömmande vatten.

STRÖMVERK, n. 3. Se *Vattenverk.*

STRÖMVIS, adv. I strömmar. *Rinna s.*

STRÖNING, f. 2. Se *Strövande.*

STRÖNOT, f. 2. Ett slags not utan kil, med dragtåg i ena ändan.

STRÖSAND, m. sing. Fin sand, som begagnas att strö på nyss skrifvet papper.

STRÖSKRIFT, f. 3. Liten, enstaka skrift, utgifven blott för tillfället, med afseende på någon fråga, något samtalämne för dagen. *S-er* kallas äfv. skrifter af bloudadt innehåll.

STRÖSOCKER, n. sing. Fint sönderstött eller vid huggning söndermuladt socker.

STUBB, m. 2. Kort och trång kjortel för fruntimmer.

STUBB, m. sing. De på marken kvarstående ändarna af skuren säd eller slaget gräs.

STUBBA, v. a. 1. *S. ell. s. af,* genom huggning eller skärning göra kortare. *S. svansen på en häst, hund, katt.* — *Stubbande, n. 4.*

STUBBE, m. 2. pl. stubbar. Stamändan af ett träd, isynnerhet då den är kvarstående på marken efter trädets fällning. *Träd på s-n,* växande träd, ohuggat.

STUBBE- OCH RÖJSELRTTSHEMMAN, n. 3. (kameral.) Sådant hemman, som i äldre tider blifvit, på kronans skog, af stubben upptaget och röjdt.

STUBBGÄRDE, n. 4. Afmejdadt sädesgårde.

STUBBHÅR, n. sing. Kortskuret hår.

STUBBHÄRIG, a. 2. Som har kortskuret hår; äfv. korthårig.

STUBBHÖNA, f. 1. — **HÖNS, n. 5.** Höna, höns med stubbig stjert.

STUBBIG, a. 2. Afstubbadt; äfv. mycket kort. *S. näsa. (Fig.) S-t svar.*

STUBBIGHET, f. 5. Egenskapen att vara stubbig.

STUBBJORD, f. 2. (kameral.) Jord af samma natur som Stubbhemman.

STUBBMOSSA, f. 1. Låfslägtet *Jungermannia.*

STUBBNING, f. 2. Handlingen, då man stubbar.

STUBBNÄSA, f. 1. (fam.) Mycket kort näsa.

STUBBNÄSIG, a. 2. (fam.) Som har stubbnäsa.

STUBBRÖDJA, v. a. 2. (kameral.) Upptaga af stubben och rödja.

STUBBSKÄRA, f. 1. Liten skära att afmeja stubben på åker.

STUBBSMET, m. 2. Svampslägtet *Demodium.*

STUBBSVANS, m. 2. 1) Stubbadt svans. — 2) Häst eller hund med stubbad svans.

STUBBSVANSIG, a. 2. Som har stubbsvans.

STUBBVED, m. sing. Ved af trädstubbar.

STUBBÅKER, m. 2. pl. — *åkrar.* Afmejdadt åker. *Bele på s.*

STUBBÖRA, n. 4. pl. — *öron.* 1) Stubbadt öra. — 2) Djur med sådant öra.

STUBBÖRIG, a. 2. Som har stubbade öron.

STUBIN, -in, m. 3. (fr. *Estoupin*) Se *Svafvelträd.*

STUCAT, se Stukat.

STUCK, m. 3. Hvit pulveriserad marmor, blandad med kalk och åtskilliga färger, hvaraf man gör prydnader i byggnadskonsten och bildhuggeriarbeten, som likna marmor.

STUCKATUR, --ür, m. 3. Arbete af stuck.

STUCKATÖR, --ör, m. 3. En, som arbetar i stuck.

STUCKEN, se Sticka.

STUDEL, stüd', m. 2. pl. studlar. (tyskt ord) Betäckningen öfver möten i ett hössläs.

STUDENT, -dä'nt, m. 3. Studerande vid ett universitet. — *Ss. S-kalas, -lefnad, -lif, -lik, -likt, -maner, -messig, -nöje, -privilegium, -rätthighet, -värja, -är.*

STUDENTBREF, -dä'ntbrev, n. 5. Dokument, hvarigenom intygas, att någon blifvit som student inskrifven.

STUDENTEXAMEN, studä'nttäxamän, m. pl. — *examina.* Förhör, som en yngling måste undergå, innan han till student antages.

STUDENTFÖRENING, f. 2. Förening af ett universitets medlemmar, hvars ändamål är att bilda ett närmare föreningsband dem emellan.

STUDENTHAFRE, m. sing. (fam. o. skämtv.) Russin.

STUDENTIKOS, studä'nttikös, adv. (fam. o. skämtv.) På studentmaner.

STUDENTKAKA, f. 1. Ett slags ugnskonfektur.

STUDENTNEGLIKA, studä'ntnä'jlicka, f. 1. Örtens *Lychnis chalconica* med högröda blommor.

STUDENTROS, f. 1. Se *Studentneglika.*

STUDERA, v. n. o. a. 1. (lat. *Studere*) 1) Vinnlägga sig om att genom böckers läsning eller muntlig undervisning inbämta kunskoper i ett eller flera lärda eller vetenskapliga ämnen. *S. vid ett universitet. S. lagfarenheten. S. till prest,* för att blifva prest. *S. ut,* fullborda sina studier. — 2) Beflita sig, vinnlägga sig om. *S. konsten att behaga.* — 3) Söka utforska, utgrunda, göra sig bekant med. *S. en persons karakter, — 4) S. på,* tänka, fundera på, ämna. *S. på skålmstycken. S. på att spela någon ett spratt. S. ut, se Utstudera. — S-nde,* part. akt. *S. yngling.* — Brukas mest substantivt. *En s. Några s. — S-d,* part. pass. Som blifvit studerad, inöfvad. *Med s. konst. S-e miner.* — Säges äfv. adfektivt om den, som studerat. *En s. karl. — Studerande, n. 4. o. Studering, f. 2.*

STUDERKÄMMARE, -ér ---, m. 2. pl. — *kamrar,* och

STUDERRUM, -errömm, n. 3. Kammare, rum, der man studerar.

STUDERLAMPA, f. 1. Lampa att studera vid.

STUDIUM, stúdium, n. (latinskt ord) Lärdd eller vetenskaplig ansträngning, sysselsättning eller forskning; ihärdigt tänkande öfver något ämne; äfv. dikten och trakten, ifrigt bemödande. *Göra ett s. af något. Göra något till sitt s. Det är hans s., hans enda s.,* han tänker ej på annat. — *Studier, pl. 1)* Studering; tiden, under hvilken man studerar. *Fullborda sina s. Han har ej ännu slutat sina s. — 2)* Inhämtade kunskoper. *Ha goda s. Han har inga s. — 3)* Öfningar i en konst.

STUDS, stüds, m. Se *Studsning. Taga s., studsa. — Syn.* Bakslag, Återslag, Bakstuds, Bakstöt, Baksprång. [Stuss, Stuss.]

STUDSA, stüdsda, v. n. 1. (af *Stöta*) 1) Häftigt fara tillbaka, upp, ifrån en påstött kropp. *Kulan s-de från muren. Man säger äfv. S. tillbaka, åter. Bollen s-de mot väggen. — 2)* (fig.) Fara tillbaka af bestörtning, blifva i hög grad förvånad, ifrig, förlågen, rädd. *Han s-de vid denna underrättelse. S. vid ens åsyn.*

Jag s-r ej för någon fara. — Studsande, n. 4. [Stussa, Stutsa.]

STUDSARE, m. 3. (t. *Stutzuhr*) Se *Bordstudsare. —* Skrifves äfv. *Stussare.*

STUDSNING, f. 2. 1) En kropps tillbakafarande från en annan, mot hvilken han stött. *Ta bollen i s-en. — 2)* Sinnesrörelsen, då man studsar. [Stussning.]

STUDSNINGSSKOTT, n. 3. Kanonskott, då kulan i sin fart studsar upp ifrån marken.

STUF, stöv, m. 2. pl. stufvar. (af gamla ordet *Stufva*, afskära) Återstående liten bit af ett klädes-, väf- eller tygstycke.

STUFF, m. 3. Litet profstycke af malm eller något annat mineral.

STUFFGODS, n. sing. (bergv.) Styckemalm.

STUFNING, f. 2. Handlingen, då man stufvar (för begge bem.).

STUFVA, v. a. 1. 1) Koka något i slutet kärl, vid sakt eld, med tillsats af kryddor. *S. kött, fisk, potates. S. öm, äpp, se Omstufva, Uppstufva. — 2)* (sjöt.) Lägga lasten i ett fartyg. *S. in,* inlasta och stufva; (fig. fam.) införa i munnen, t. ex. *s. in en tobaksbuss. S. öm,* lägga om lasten. — *S-d,* part. pass. *S. rätt. S-t kött. S. half, hare, karp.*

STUFVA, f. 1. Se *Stuga.*

STUFVARE, m. 3. En, som stufvar lasten i ett fartyg.

STUGA, f. 1. (I äldre språket *Stuw*; isl. *Stufa*; t. *Stube*) 1) (ursprungl.) Boningsrum med eldstad, mindre än sal, och skildt ifrån Kammarer deruti, att den sednare ursprungligen ej var eldrum. Bibehåller sig ännu för denna allmänna bem. uti Bad-, Bagar-, Rak-, Tvättstuga, m. fl. I tyskan har man dessutom Wohn-, Familien-, Kinder-, Studir-, Gast-, Schlaf-, Kochstube. — 2) (nu) a) Det större dagliga rummet i en bondes hus. *S. och kammarer.* Säges äfv. i allmänhet om lägre folkets boningsrum. *Träda in i s-n hos en torpare. —* Hit hör sammansättningen Drängstuga. — b) Simpelt, mindre boningshus, isynn. för bondfolk och arbetare. Sälunda Bond-, Torpare-, Smed-, Backstuga, m. fl. — *Ss. Stugdörr, -golf, -qvast.* Man säger äfv. *Stugdörr, o. s. v.*

STUGGRIS, stüg-gris, m. 2. 1) Gris, som uppfödes inne i bondens stuga. — 2) (fig. fam.) Någon, som man klemar med. — I samma mening brukas äfv. *Stuglam, stüglamm, n. 3.*

STUKA, v. a. 1. Sammantrycka jern på längden, för att gifva det tillökning i tjockleken. — *Stukning, f. 2.*

STUKAT, -ät, m. 3. Fordom bruklig lång, smal värja med spetsig udd.

STULEN, part. pass. af Stjåla.

STULTA, stülta, v. n. 1. (fam.) Gå vacklande och lutad som gamla gubbar. Säges äfv. om barn. — *Stultande, n. 1.*

STUM, stümm, a. 2. 1) Som saknar förmågan att tala. *Döf och s. ell. Döfstum. — 2)* Som af någon tillfällig orsak ej förmår att tala. *Han blef alldeles s. af häpnad.* (Fam.) *S. som en fisk.* Man säger äfv. *S. lysnad, häpnad. — 3)* (gram.) *S. bokstaf,* som ej nödes i uttalet; äfv. som fordrar vokal i uttalet (Muta). — 4) *S. värk,* dof v. *S-ma syndar,* onaturliga.

STUMHET, f. 5. Egenskapen att vara stum (bem. 1. o. 2).

STUMP, m. 2. (af gamla ordet *Stufva*, afskära) Litet återstående stycke af något afskuret, afslaget, afbrutet, o. s. v. *S. af en käpp, af en tand.*

STUPPA, f. 1. (fam.) Liten flicka, som nyss börjat gå.

STUMPIG, a. 2. (fam.) Mycket kort. — *Stumpighet*, f. 5.

STUMPNÄSA, f. 1. (fam.) 1) Stumpig näsa. — 2) Person med sådan näsa.

STUMPTRÅD, m. sing. Ett slags förtråd.

STUND, f. 5. Helt kort tid. (Tyska ordet *Stunde* betyder det samma som i svenskan *Timme*; äfv. en half mil.) *En kort, liten s. En god ell. lång s.*, temmeligen länge. *Det är en god s. sedan. För en s. sedan*, helt nyss. *Om en s.*, när en stund förlutit. *I denna s.*, nu, i detta ögonblick. *I samma s. han skulle gå*, just som han skulle gå. *På s-en, nu på s-en*, strax. *Ifrån den s-en, då...*, från den tiden, det ögonblicket, då... *Ifrån första s.*, strax ifrån början. *Intill denna s.*, tills nu. *När s-en är kommen*, när tiden är inne. *En lycklig s.*, då man känner sig lycklig. *En glad s.*, då man njuter glädje. *Lediga s-er*, då man är fri från göromål. *Han har ingen ledig, rolig s.*, har aldrig ledigt, aldrig någon glädje. *I en lycklig, olycklig s.*, med lycka, olycka. (Fam.) *Jag har ej s-er*, har ej tillfälle, ej tid.

STUNDA, v. n. 1. 1) S. ell. s. till, se *Tillstunda*. *Det s-r till jul*, julen tillstunder, nalkas. (Fam.) *Det s-r för främmande*, för ett dödsfall, det anar mig, att främmande kommer, att ett dödsfall inträffar. — *Syn*. Instunda, Förestunda, Tillstunda, Nalkas, Annalkas, Förestå. — 2) S. efter, se *Åstunda*. — *S-nde*, part. pres. *En s. olycka. Den s. högtiden*.

STUNDELIG ell. STUNDLIG, a. 2. Oförtöfvad. STUNDELIGEN, adv. Oförtöfvadt, i hvarje ögonblick.

STUNDOM, adv. Se *Understundom*. *S. hög, s. låg*, än hög, än låg.

STUNDTALS, adv. Vissa stunder, skoftals, då och då.

STUNGEN, part. pass. af *Stinga*.

STUP, på s., i stupande ställning. *Sätta, lägga på s.*

STUPA, v. n. 1. I. (isl. *Steypa*) 1) Störta till marken. *S. af hästen. Hästen s-de under honom. S. omkull. S. utför trappan. S. kullbytta*, se *Kullbytta*. — 2) Omkomma i strid. *Han s-de i slaget vid Leipzig*. — *Syn*. Falla. — 3) Luta mycket framåt ell. nedåt. — V. a. 1. Ställa, lägga på stup. — *S-nde*, part. pres. Brukas adjektivt i samma mening som *Brant*, *Tvärbrant*.

STUPA, v. a. II. (t. *stūpen*) *S. med ris*, afstraffa medelst piskning med ris.

STUPA, a. oböjl. III. 1) *Brant, lutande. Klipporna hänga s. öfver vägen. Ligga s. med hufvudet*, med hufvudet ned. — 2) Se *Framstupa*. *Ligga s.*

STUPA, f. 1. IV. Stupande, brant höjd. Jfr. *Åttestupa*.

STUPID, -id, a. 2. utan neutr. sing. indef. (lat. *Stupidus*) Dum, stö, trånghufvad.

STUPIDITET, ---ét, f. 5. Dumhet, slöhet, inskränkt het.

STUPKÄRRA, f. 1. Kärra, som, då hästen blifvit fränspänd, stupas ned med bakändan, så att dess innehåll urstörtas.

STUPNING, f. 2. 1) (af *Stupa*, I) a) Störta till marken. — b) Ställande eller läggande på stup. — c) Stupande lutning, brant het; (gruft.) schäckers lutning emot det horisontella planet. — 2) (af *Stupa*, II) Bestrafning med ris.

STUPSTOCK, m. 2. Block, hvarpå en förbrytare, som skall halsuggas, måste lägga hufvudet. *Gå till s-en*, till schavotten, för att halsuggas.

STURA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Se *Stirra*.

STURSK, stürsk, a. 2. (i äldre språket *Sturisk, Sturrisk*; af t. *stürriſch*) 1) Trotsig och uppstudsig. *Vara s. emot någon. Se s. ut*. — *Syn*. Trotsig, Uppstudsig, Bångstyrig. — 2) (fam.) Högmodig, stolt. *En s. herre*.

STURSKAS, v. d. 1. (fam.) *Vara stursk*, visa sturskhet.

STURSKHET, f. 3. 1) Trotsig uppstudsighet. — 2) (fam.) Högmod, stolthet.

STURSKT, adv. Med sturskhet, på ett sturskt sätt. *Tala, svara s.* (Fam.) *Lefva s.*, stort, slöaktigt; rusta.

STUSS, m. 2. (t. *Steiss*) Bakändan på en människa. Säges helst i fråga om barn. *Slå någon på, i s-en*. — *Syn*. Se *Bakdel*.

STUSS, STUSSA, se *Studs*, *Studsä*.

STUSSARE, m. 5. (t. *Stutzbüchse*) Refladt kulgevär för skott med trångkula. Se f. 6. *Studsare*.

STUSSNING, se *Studsning*.

STUT, m. 2. I. Ung ox. (Fam. skämtv.) *En gammal s.*, gamla karlen.

STUT, m. 2. II. Skolstraff, bestående i slag på sätet med karbas eller ris. *Ge, få s.*

STUTA, v. a. 1. (fam.) Ge stut. — *Stutning*, f. 2.

STUTERI, n. 5. (t. *Stuteri*, af *Stute*, sto) Ställe, der hästar af utvald ras uppfödas, till hästavelns förköfning.

STUTS, STUTSA, se *Studs*, *Studsä*.

STUTSARE, se *Stussare*.

STUTTA, v. n. 1. (fam.) Se *Stulla*.

STYBB, m. sing. ell. STYBBE, n. sing. Se *Kolstybb*.

STYBBA, v. a. 1. Blanda eller betäcka med kolstybb.

STYBBESHÄRD, m. 2. Blandning af ler och kolstybbe, hvarmed härdar öfverdragas.

STYCKA, v. a. 1. 1) Hugga eller skära i stycken. *S. ett slagadt kreatur*. — *Syn*. Afstycka, Sönderstycka. — 2) (fig.) Sönderdela. *Man ämnade s. Sverige*. — *Styckande*, n. 4.

STYCKARBETE, n. 4. 1) Arbete, som betalas styckvis (per *Stücke*). — 2) Arbete, hvars särskilda delar förfärdigas af särskilda personer.

STYCKE, n. 4. (af gamla ordet *Stufva*, afskära) 1) Afsondrad, utaf en massa bestående del af ett helt. *Stort, litet s. af något. Lossnadt, sönderfallet s.* De särskilda s-na till ett snickararbete. *Ell s. af en värjklunga. Ell s. bröd. Kulorna togo bort stora s-en af trädstammarna. Klyfva, hugga, skära, dela i s-n. Springa, falla, gå i s-en. Slå i s-n. S. för s.*, hvarje stycke särskilt för sig. *Passa i s.*, passa in. — 2) Del af något sammanhängande helt, ej derifrån skildt, utan blott särskilt betraktadt. *Ell s. af vägen, gatan, åkern. Ell s. af muren* (hör äfv. till bem. 1). *Ell s. land*, ett åkerstycke; äfv. ett visst område. *Jag följde honom ett s. på väg*, en del af vägen. *Ell långt s. härifrån*, på långt afstånd. *I ett s.*, i ett helt; äfv. i ett sammanhang. — 3) Del af en skrift, vare sig dermed sammanhängande eller derifrån lösryckt. *S. af ell. ur en skrift. Ell s. i en tidning. Ell s. i bibeln. Några s-n af hans arbeten*. — *Syn*. Se *Artikel*. — 4) Säges om ett konstverk, en målning, ritning, musikalisk

komposition, dikt, o. s. v. Deraf *Konst-, Musik-, Klaver-, Skaldestycke. Måladt, ritadt s. Sjunga, spela ett s. S-n på vers*. — 5) Se *Teaterstycke*.

Head ges i aflon för s-p — 6) Skjutmaskin, kanon. — 7) Myntstycke, mynt. I sammansättningarna *Rundstycke, Guldstycke, Riksdalersstycke, Femfrancestycke*, m. fl. — 8) Klädesplagg. I sammansättningarna *Lifstycke, Pannstycke*. Se äfv. *Bindmössa. Vara klädd i s. och mössa*. — 9) Ett värdt tyg af bestämd längd, såsom det förekommer i handeln. *Ett s. kläde, lärft*. — 10) (i fråga om antal, vid räkning o. s. v.) Hvarje särskilt föremål för sig. *Ovar kostade 100 r:dr s-el*. — 11) Handling, gerning. *Det var ett fullt s.* Deraf *Bofstycke, Vänskapsstycke*. — 12) (fam.) Förkastlig människa. *Ett s. skälmt. Säges isynn. om vinnor. Ett elakt, listigt, lidderligt, högst gement s.* — 13) Hänseende, omständighet. *I många s-n. I alla s-n. I andra s-n*.

STYCKEBROK, m. 2. Tåg, som på fartyg nyttjas att hämma kanonens rekylerande.

STYCKEBRUK, n. 5. Inrättning, ställe, der kanoner, mörsare m. m. gjutas.

STYCKEBÄDDNING, f. 2. Underlag för en kanon.

STYCKEGLUGG, m. 2. Glugg på mur för en kanonmyning.

STYCKEGODS, n. sing. Emballerade handelsvaror, såsom ull, humla, vin, m. m.

STYCKEKRUT, n. sing. Krut till kanoner.

STYCKEKULA, f. 1. Kanonkula.

STYCKEPORT, m. 2. Se *Port*, 5.

STYCKEPROPP, m. 2. Propp af trä, som efter skjutning insättes i mynningen af en kanon.

STYCKERÄKNING, f. 2. Varors räkning styckevis.

STYCKESKOTT, n. 5. Kanonskott.

STYCKESKRAPA, f. 1. Se *Viskare*.

STYCKEVIS, adv. 1) Stycke för stycke. *Räkna s.* — 2) Efter stycke; för hvar stycke särskilt. *Betalta s.* — 3) Hvert stycke för sig; hvar och en på sitt särskilda stycke. *Arbeta s.*

STYCKGJUTARE, m. 5. En, som gjuter kanoner, mörsare o. d.

STYCKGJUTERI, n. 5. 1) Kanoners m. m. gjutning. — 2) Se *Styckebruk*.

STYCKJUNKARE, m. 5. Den forna benämningen på hvad man nu kallar Kanonier.

STYCKMESSING, m. sing. Den oreña mässing, som fås vid första smältningen.

STYCKNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom något styckas.

STYCKTALS, adv. På ell. för vissa stycken.

STYCKUGN, m. 2. Ett slags blåsterugn.

STYCKVALL, m. 2. Se *Batteri*.

STYCKVIS, adv. Se *Styckevis*.

STYF, a. 2. (sannolikt af *Stå*) 1) Ej slapp; stel, spänd. *S. lina. S. af köld. Hålla armen s. S-t hårt*, rakt och strävt. — 2) Ej mjuk, ej böjlig. *S. af stärkelse*. — 3) Ej ledig; som ej rör sig med lätthet; allt för rak, tvungen. *S. i gång. S. i lederna. S-va leder. S. häst*, som har styfva leder. — 4) Ej vek, ej svag; stark, hård. *S. klinga. S. fjäder. En s. karl*. — 5) Svår, tung, tryckande. *S-t arbete*. — 6) Dugtig, dryg. *De gamle åto s-va och starka mål. En s. arbetare. En s. timma*. (Sjöt.) *S. kullje*, skarp vind. — 7) (fig.) a) Oböjlig. *S-t sinne. S. till sinnes*. — b) (fam.) Stolt. *Hålla sig s.* — 3) (sjöt.) *S-t fartyg*, ej benäget att kränga under segling.

STYFBARN, n. 5. Ett barn eller en fullväxt person med afsedt förbällande till dess styffader eller styfmoder. Jfr. *Styffader, Anm*.

STYFBENTHET, f. 5. Styf i benen. — *Styfbenthet*, f. 5.

STYFBRODER, m. 5. pl. — bröder. Se *Halfbroder. Hans, hennes s. De äro s-bröder*. Jfr. *Styffader, Anm*.

STYFDOTTER, f. 2. pl. — dottrar. Flicka eller äldre kvinna med afseende på dess släktskapsförhållande till styffader eller styfmoder. Jfr. *Styffader, Anm*.

STYFFADER, m. 5. pl. — fäder. Den, som genom gifte kommit i faders ställe till sin hustrus barn af föregående gifte.

A. n. m. Heter i fornspråket *Styffadher, Stygh-fadher* (liksom äfv. *Styupmoder, Styupbarn*), enligt ihres förmodan af angl. sax *Stepan* ell. fornt. *Styfan*, göra lader- ell. moderlös. Någre skriva ännu *Styffader, Styfmoder* o. s. v., men redan *Spegel* har *Styf...* hvilket skriftsätt sedan äfven finnes vedertaget af *Ihre, Sahstedt och Weste*.

STYFFENIG, a. 2. (nat. hist.) *S-a Benfiskar* kallas de, som halva främre ryggfenstråderna oledade, behärdat styfva och ofta stickande.

STYFFÖRÄLDRAR, 2. pl. Styffader och styfmoder.

STYFFHALA, v. a. 1. (sjöt.) Hala ett tåg, tills det blir styft.

STYFFHÅLSIG, a. 2. Som har styf hals.

STYFFHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara styf. Jfr. *Styf*. — 2) (mek.) Det motstånd, som böjliga kroppar göra mot sin krökning. — 3) (sjöt.) Ett fartygs förmåga att emotstå krängning samt efter den återtaga sin upprätta ställning.

STYFFHÄRIG, a. 2. Som har styfva härl.

STYFFJORTELM, m. 2. pl. — *kjortlar*. Kjortel med isydda fiskbensspröten, som hålla ut den ett stycke från kroppen och gifva den en betydlig vidd.

STYFFLEMMAD, a. 2. (om hästar) Som har styfva lemmar.

STYFFLERA, f. sing. Stark lerjord.

STYFFMODER, f. 2. pl. — *mödrar*. Kvinna, som genom gifte kommit i moders ställe till sin mans barn af föregående gifte. Jfr. *Styffader, Anm*.

STYFFMODERLIG, a. 2. Vanlig hos styfmoder, elak. *S. behandling*.

STYFFMODERLIGHET, f. 5. Styfmoderligt sinne.

STYFFMODERLIGT, adv. På styfmoders vis, illa. *S. behandla någon*. (Fig.) *S. behandlad af naturen*.

STYFFMORSBLOMMA, f. 1. eller STYFFMORSVIOL, ---öt, f. 5. Örten *Viola tricolor* med vackra blå eller violetta, gula och hvita blommor; äfv. själva blomman.

STYFFMUNT, a. 1. Säges om en häst, som är hård i munnen och ej lätt lyder tygel. — *Styffmunthet*, f. 3.

STYFFNA, v. n. 1. Blifva styf. — *Styffnande*, n. 4.

STYFFNACKIG, a. 2. Se *Nackstyf*.

STYFFNING, f. 2. 1) Arbetet, då något styfvas. — 2) Ämne, hvarmed något styfvas. *S. till en halsduk, till en krage*.

STYFFSINNAD, a. 2. eller STYFFSINT, a. 1. Styf, oböjlig till sinnes; egensinnig, hårdnackad.

STYFFSINTHET, f. 5. Styft, oböjligt sinne.

STYFFSON, m. 5. pl. — *söner*. Gosse eller äldre mansperson i afseende på dess släktskaps-

förhållande till styffader eller styffmoder. Jfr. *Styffader*, Anm.

STYFFSYSKON, n. 5. Se *Halvsyskon*.
STYFFYSKON, f. 2. pl. — *sysstrar*. Se *Halvsyster*.

STYFFVA, v. a. 1. Göra styf. *S. hattar, länne*. *S. med stärke, med styff foder*. — *S.-s*, v. d. ell. *S. sig*, v. r. (fam.) Visa sig stolt, brösta sig.

STYFFVARE, m. 5. En, som styffvar.
STYFFVER, styf'vr, m. 2. o. 5. pl. *styffrar*, (i räkning) *styffver*. 1) Litet mynt = 2 öre. *Två, tre, sex s.* — 2) Penning, mynt. *Min sista s.* *Han har icke en s.*, är alldeles utan penningar. *Mina styffrar voro alla.* *Vara rädd om ell. se på s-n*, ell. *akta sina styffrar*, hus hålla med sina penningar. *Utän en s-s utgift*, utan ringaste penningutgift. *På s-n*, på det nogaste.

STYGG, a. 2. 1) Ful, vanskaplig, afskyvärd. — 2) Elak.

STYGGÅ, f. 1. (fam.) 1) Ful, vedervärdig qvinn. — 2) Stygg, elak qvinn. Skämtvis säges ofta: *Den s-n!* *den lilla s-n!*

STYGGAS, v. d. 2. *S. vid*, afsky.

STYGGELIG, a. 2. (gam.) Se *Vederstygglig*.

STYGGELSE, f. 5. Något som man afskyr; afskyvärd sak eller person. *Det är mig en s.* *Han var en s. för alla.* *Förödelsens s.*, se *Förödelse*.

STYGGER, stygg'gr, m. sing. (i best. form *Styggen*, stygg'gana; fam.) Stygg karl ell. gosse.

STYGGHET, f. 5. Egenskap att vara stygg.

STYGGT, adv. På ett stygt sätt, med stygghet.

STYGISK, styg'gisk, a. 2. (af *Styg*, en af underverldens böder) Som tillhör eller har afseende på underverlden.

STYGN, se *Styng*.

STYL, STYLISERA, m. fl., se *Stil*, *Stilisera*, &c.

STYLTA, se *Stulta*.

STYLTA, styl'ta, f. 1. (t. *Stelze*) *S-tor* kallas tyvenne stänger med högre eller lägre upp fastspikade klampar, på hvilka man uppstiger och sedan, med öfra stängandarna hållna bakom armarna, går uppöfver öfver marken. *Gå på s-tor*. — *Ss.* *Styllgångare*, *-erska*.

STYLTDANS, m. 2. Dans, utförd på styltor.
STYLTDANSARE, m. 5. — *ERSKA*, f. 1. En, som dansar på styltor.

STYMMELSE, f. 5. (pop. o. fam.) 1) Liknelse (till), vän. — 2) Hög, drift, höjelse.

STYMPA, v. a. 1. (af *Stump*) 1) Afskilja en lem ifrån en levande kropp eller en staty. *S. någon*. *S. ett djur*. *S. en bildstod*. *S. af, se Afstympa*. — 2) (fig.) Se *Afstympa*, 5. *S. ett tal*. — *Stympande*, n. 4. o. *Stympning*, f. 2.

STYMPARE, m. 5. (fam.) Se *Kläpare*, *Stackare*.

STYMPERI, n. 5. (fam.) Se *Fuskari*, *Kläperi*.

STYNG, se *Styng*.

STYR, s. oböjl. Brukas i vissa talesätt, t. ex.: *Hålla i s.*, *hålla s. på*, tillhålla att iakttaga ordning, skick, tukt. *Hålla sig i s.*, iakttaga ordning, skick, tukt. *Sätta öfver s.*, bortslösa, förstöra.

STYRA, v. a. 2. 1) Medelst styre eller roder gifva riktning åt ett fartygs rörelse genom vattnet. *S. ett skepp*, *en båt*. *S. kurs* ell. *kosan*. *S. åt norr*, *i söder*. *S. åt land*. *S. förbi udden*. *S. upp*, *se Lova*. — 2) (fig.) a) Regera.

S. land och folk. — b) Leda ens vilja, handlingsätt. *Han styr sin husbonde*. — c) Leda, ordna. *Hon styr allt i huset*. *S. till det bästa*. *S. af, om, se Afstyra*, *Ombestyra*. — d) Hålla i styr, tygla, beherrska. *S. sina begär*. *S. sin tunga*, *sitt sinne*. — e) (gram.) *Se Regera*, 3. — *S. sig*, v. r. *Styra sitt sinne*, beherrska sig. — *Styrande*, n. 4.

STYRAX, se *Storax*.

STYRBORD, styrb'rd, n. indef. Högra sidan af ett fartyg, då man vänder ansigtet åt förstälven. — *Ss.* *S-svöst*, *-svant*, m. fl. Anm. *Rudbeck* härleder ordet ifrån *Styr*, krig, strid, emedan ämning alltid skodde på styrbordssida.

STYRBORDSVAKT, f. 5. (sjöt.) En hälften af det vakthafvande manskapet på örlogs- eller handelsfartyg.

STYRE, n. 4. Se *Roder*. *Sitta vid s-t*, styra (både egentl. o. fig.).

STYRELSE, f. 5. 1) Regering; förvaltning, ledning af angelägenheter, ordnande. *Ett lands s.* *Föra, taga s-n*. *Hafva s-n i ett bolag*. — 2) (gram.) Se *Regim*, 5. — *Ss.* *S-tid*.

STYRELSEFORM, m. 5. Se *Regeringsform*.

STYRELSESÄTT, n. 5. Se *Regeringssätt*.

STYRELSEVERK, n. 5. Se *Embelsverk*.

STYRESMAN, m. 5. pl. — män. Den som har styrelsen i ett land, i en direktion, vid ett större företag, o. s. v. — *Syn.* *Ledare*, *Förstyre*.

STYRFLOG, styrf'log, m. 2. Flög på skansen af ett fartyg, till rättelse för styrmannen.

STYRKA, f. sing. (af *Stark*) 1) a) Grad af kraft. *Hans s. är ej stor*. *Stor, mycken, anseelig s.* — b) Det mesta af ens kraft. *Hans s. ligger i armarna*. — 2) Antal, mängd. *Fjendens s.* — 3) (i allm.) Hög grad, häftighet, intensitet. *Köldens s.* *En färgs s.*, dess glans; äfv. dess varaktighet. — 4) (fig.) Det, hvori någon företrädesvis utmärker sig. *Hans s. är historien*. *Känna ens s. och svaghet*. — 5) Ställe, del af ett föremål, der det isynn. är starkt. *S-n på en klinga*. — 6) (fig.) Vigt, betydhet; bestyrkande. *S-n af ett skäl*. *Till s. därför får jag anföra, att...*

STYRKA, v. a. 2. 1) Gifva styrka, ny styrka. *Delta s-ker magen, halsen*. *Vin s-ker hjertat*. *S. en hjelke*. — 2) (fig.) Gifva fasthet, befästa, stadga, bekräfta. *Delta s-kte honom i sitt beslut*. *S. en i det goda, i tron, i dygdens utöfning*. *S. någon i en mening*. *S. sitt vittnesmål med ed*. *S. sin sats med goda skäl*. *Delta s-ker, hvad jag sagt*. *Förtroende s-ker vänskapen*. *S. sin tro*. *S. ifrån, till, se Afstyra*, *Tillstyrka*. — *Syn.* Se *Bekräfta*. — *S-nde*, part. äkt. Brukas nästan adjektivt i uttrycket *S. medel*, läkemedel, som stärker krafterna. — *Styrkande*, n. 4. o. *Styrkning*, f. 2.

STYRKEDRYCK, m. 5. Styrkande dryck.

STYRLASTIG, a. 2. (sjöt.) Säges om ett fartyg, som går djupare akter än för.

STYRLASTIGHET, f. 5. Ett fartygs större djupgående akter än för.

STYRLINA, f. 1. (skepp.) *S-nor* kallas smäckra linor, fästade vid en på ett båttor tvärs sittande rorpinne, medelst hvilka båten styres bekvämligare än med vanlig rorpinne.

STYRLINJE, styrl'inja, f. 5. Riktninglinjen för ett fartygs styrande.

STYRMAN, m. 5. pl. — män. 1) a) (på örlogsfartyg) Person, som inspekterar styrningen,

besörjer lodning, loggning och förer journalen. — b) (på handelsfartyg) Kaptenens närmaste man, som skiftevis med kaptenen håller vakt i sjön, samt har nödig vård om fartyget och alla dess tillhörigheter, mottager, stufvar och afleverar lasten, m. m. — 2) Person, som genom examen bevisat sig kunna navigera ett fartyg. — *Ss.* *S-sexamen*.

STYRMANSKONST, f. sing. Gammal benämning på navigations-vetenskapen.

STYRMANSMAT, m. 2. (sjöt.) Styrmans medhjelpare.

STYRNING, f. 2. Handlingen, då man styr. Jfr. *Styrrelse*.

STYRPLINNE, m. 2. pl. — pinnar. Se *Rorpinne*.

STYRPLIKT, m. 2. (skepp.) Plikten akterut på öppna fartyg.

STYRREL, n. 3. Se *Rattlina*.

STYRSEL, styrs'rs', sammandraget af *Styrrelse*. *Hålla i s.*, i styr. *Det är ingen s. på honom*, han låter ej styra sig.

STÅ, v. n. 2. Impf. *Stod*. *Sup. Stått*. 1) Vara i den ställning med kroppen, att han är stödd på benen. Säges både om människor och djur. *S. stilla*, orörlig, rak, krokig, lutad. *S. på knä*. *Hund, som s-r och skäller*. *S. emot väggen*. *S. fast som en klippa*. *S. i fönstret, vid fönstret*. *S. i dörren, vid dörren*. *S. i vatten till knä*. *S. kvar på ett ställe*. *S. under ett träd*. *S. och soffa*. *S. ståna!* *S. och gapa*, se *Gapa*. *S. och hänga*, se *Hänga*. *Hästarna s. för vagnen* ell. *s. före*, äro förspända. *S. på benen*, d. s. s. stå, t. ex.: *Han var så full, att han ej kunde s. på benen*. *S. uppe*, vara på fötterna. *S. väl, illa till*, stå på ett sätt, att man har lätt eller svårt för att komma åt, göra, höra eller se något. *Han s-r ej så till, att han kan räcka dit*. *Han s-r för den starkaste karl*, ingen rår på honom i brottning eller slagsmål. *S. någon i vägen*, äfv. (fig.) vara en till hindern. *S. sig själv i vägen*. (Fam.) *Låta en s. der*, lemna en utan svar, besked, hjälp, underrättelse, utan att bekväma sig om honom. (Fig. fam.) *S. der*, vara i förlägenhet, nöd, fara; vara svårslös, rädlös, hjälplös. *Nu s-r du der väcker!* nu har du ställt till bra för dig! (Fam.) *Sådan som jag här s-r*, har jag &c., sådan som man här ser mig &c. *Som han går och s-r*, i det tillstånd han befinner sig. *De afförde honom som han gick och stod*, såsom han för tillfället befann sig. — 2) (om sak) Vara ställd, hafva plats (om något som är mera högt än bredt), befinna sig. *Kannan s-r på bordet*. *Böken s-r på hyllan*. *Huset s-r på god grund*. *S. fast*, stadig. *S. snedt*. *Käppen s-r till hälften i vattnet*. *Maten s-r på bordet*, är framsatt. *S. i vädrät*, hafva rakt uppstående ställning. *Det s-r ej rätt*, är ej rätt ställt. — 3) Vara rak, stel, styf. *Tågen s. som häppar*. — 4) (om maskiner o. s. v.) Ej vara i gång. *Maskinen, varnen, fabriken s-r*. *Klockan s-r*. *Klockan s-r på tre*, är tre; äfv. har stannat på tre. — 5) (om vatten, m. m.) Vara i fullkomlig stillhet; vara slängd och ej kunna aflyta. *Låta en vätska s.* *Låt vattnet s. i kärlen*. *Vattnet s-r öfver ångarna*, öfversvämmar dem. — 6) (om arbete, affärer, o. s. v.) Ej bedrivas. *Arbetet, företaget s-r tills vidare*. *Af färrerna s. stilla*. — 7) (om en trupp, o. s. v.) Befinna sig på en ort. *En belägringsarmé s-r för fästningen*. *Fjenden s-r 3 mil derifrån*.

Vid Demmin stod en fiendlig corps. — 8) (om träd, o. s. v.) Ej vara fälld, afhuggen, skuren. *Ett träd, som s-r på rot*. *Skogen s-r ännu*, men kommer snart att fällas. *Om säden s-r för länge*, rasa kornen ur. — 9) Hafva bestånd; påstå, vara, räcka. *Muren s-r ännu*. *Så länge världen s-r*. *Det vackra vädrät s-r ej länge*. — 10) Vara skriven, tecknad, tryckt. *S. på listan*. *Det s-r skrifvet*. *Hvad s-r det i tidningen?* *Det ordet s-r ej der*. *Det s-r i lagen*, i kontraktet. *Hvad är det som s-r öfver porten?* — 11) Ska, förrättas, hållas, försiggå. *Marknaden s-r på torget*. *Bröllopet stod på slottet*. *Slaget stod vid...*, i tre timmar. *Auktion s-r i dag åtta dagar till*. — 12) Befinna sig, förhålla sig, vara, förblifva. *Såsom sakerna nu s.* *S. väl, på god fot*, vara i godt skick, t. ex.: *Saken s-r väl*; *hans räkningar s. väl*, utvisa, att hans affärer äro på god fot. *S. i fara*. *S. i behof af något*. *S. i tjänst hos någon*. *Om det stode i min makt*. *S. under förmyndare*. *Huset s-r under byggnad*. *S. under någon*, under ens befäl. *S. under vapen*, i gevär. *Det s-r icke att hjälpa*, kan ej hjälpas. *Det s-r att försöka*, går an att försöka. *Han s-r ej att öfvertala*, låter ej öfvertala sig. *S. färdig, öppen, ledig*, vara färdig, &c. *S. i skuld*. *S. i väntan*. *S. under tak*. — 15) (gram., om ord) Hafva viss ställning, vara använd i viss kasus, o. s. v. *Det ordet s-r i genitiv*, i presens. — 16) (jäg.) *S. ell. s. för*, säges om hundar, då de stanna och skälla, ett tecken till att djur eller fågel trycker sig nära intill. — 17) *Stå brukas för öfrigt* i en mängd talesätt och i förening med åtskilliga partiklar. *S. fadder*, i egenskap af fadder bivista ett barns dop. *S. brud eller brudgom*, vara brud eller brudgom. (Fam.) *Det s-r hårdt*, har ganska stora svårigheter. *Det s-r ännu derhän*, är oafgjordt, tvifvelaktigt. *Det s-r i Guds hand*, ell. *det s-r till Gud*, beror af Gud. *Om det stode i min makt*, om jag det förmädde. *Det huset s-r mig till 20,000 r-dr*, kostar mig &c. (Pop. o. fam.) *Svetten stod af honom*, rann, lackade af honom. *Fradgan stod om munnen på hästen*, omgaf dess mun. *Dammet stod i skyn*, i himmels sky, uppseg som ett tjockt moln. *S. i brand*, *i låga*, vara i brand. *Röken stod in i rummet*, inträngde starkt i r. *Dammet stod om honom*, hvirflade kring honom. *Lågan stod ut genom fönstret*, utträngde genom f. *S. under vatten*, vara öfversvämmad. (Fig.) *S. under någon*, vara skyldig att lyda honom. (Fam.) *Det s-r icke för lifvet*, gäller ej lifvet. *S. på språng*, vara färdig ett springa. (Fig.) *S. på ens sida*, se *Sida*. *S. på ens bästa*, söka främja det. *S. till rätta*, se *Rätt*, m. *S. till ansvar*, vara ansvarig; äfv. vara ställd till ansvar. *Det s-r till er tjänst*, ni får betjena er deraf, bruka det till er nytta; ni kan få det till skänks, kan få köpa det, om ni vill. *Det s-r er öppet att...*, det är er tillåtet att... (Fam.) *S. af*, sätta af, skynda bort, t. ex.: *Han stod af som en raket*. *S. af sig* (om drycker), dufna. — *S. än*, se *Anstå*. — *S. bi*, se *Bestå*; äfv. hafva varaktighet. — *S. efter*, se *Eftersträffa*. *S. efter ens lif*, *ens egenom*, söka att afhända en lifvet, åtkomma dess egendom. — *S. efter*: a) Hafva sin plats efteråt. *Det ordet bör s. efter*. — b) (fig.) Blifva förbigången. *Han måste s. efter för en yngre kamrat*, som fick tjänsten. — c) Tillbakasättas, försummas. *Låta en ting s. efter*. — d) Vara

efter med arbete, betalning o. s. v.; vara på rest, efterräkning. *Han s-r mycket efter i sitt arbete.* S. efter med betalningen. — c) Vara underlägsen. S. efter någon i ädelmod. — S. emót, se *Motstå*; äfv. (absolut) hälla stånd, hålla profvet, stå bi, hafva varaktighet. — (Fig.) S. fast i en föresats, ej kunna afvändas derifrån. *Det s-r fast, att...*, det är en obestridlig sanning, att... — S. fram, se *Framstå*. — S. fram om ell. fram utöfver, skjuta utom, utöfver, t. ex.: *Nedra läppen s-r litet fram om den öfre.* — S. ifrån, vara utstående från, t. ex.: *Kläder, som s. ifrån lifvet, från fötterna.* — S. för något, ansvara för något. — S. före: a) Stå framför. *En skärm s-r före.* — b) Stå i vägen. — c) Se *Förestå*. — S. hos: a) Bero af. *Det s-r hos er att hjälpa mig.* Så mycket hos mig s-r, af mig beror. — b) S. väl hos någon, vara väl anskrifven hos honom, åtnjuta dess ynnest. S. hos någon i förbindelse, se *Förbindelse*. — S. igen: a) Vara tillsluten, stängd. *Dörren, fönstret s-r igen.* (Fäm.) *Munnen s-r aldrig igen på honom,* han talar ständigt. — b) Se *Aterstå*. *Fyra från sju s-r tre igen.* — S. ihop: a) Stå tillsammans, vara sluten intill, nära hopfogad. — b) S. ihop med, vara förenlig med, passa, rimma sig med. *Detta drag s-r illa ihop med hans prisade oegennytt.* — S. inne, se *Innestå*. — S. på: a) Se *Påstå*. *Hvad s-r på?* hvad har händt? hvad är frågan om? — b) *Stå på sin rätt,* förfätkta, söka försvara den. S. på sig, hålla sig tappert, modigt försvara sig eller sin rätt. — S. qvar, se *Qvarstå*. — S. till, v. impers. a) Säges i fråga om persons eller saks tillstånd eller befinnande. *Huru s-r det till?* huru befinner ni er? *Skicka och fråga, huru det s-r till med någon.* *Det s-r illa till med honom,* han befinner sig illa, i dåliga omständigheter, i svår belägenhet. *Huru s-r här till?* (tonvigten på här) hvad står här på? *Här s-r illa till,* tillståndet är dåligt, olyckligt. *Här s-r aldrig rätt till,* är icke som det bör vara; något har här förefallit, en olycka måtte ha skett. *Det s-r icke rätt till med honom,* det har händt honom något ledsamt, olyckligt; äfv. hans sak, hans sffärer äro i dåligt skick; äfv. han är icke rätt slug. *Så s-r det till,* så förhåller det sig. *Det s-r väl till,* tillståndet är godt. (Pop. o. fam.) *Så att det s-r väl till ell. herrliga till,* dugtigt, t. ex.: *Jag trakterade honom, så att det stod herrliga till.* — b) *Låta s. till,* låta saken hafva sin gång; äfv. uppskjuta med något. — S. upp: a) Uppstå, resa sig. S. upp för någon. — b) Uppstiga, fara upp; höja sig. *Lågan stod upp ur skorstenen.* *Vattnet stod upp till knä,* stod upp på ängarna. — S. uppe, vara öppnad, t. ex.: *Dörren, fönstret har s-ll uppe hela natten.* — S. ut, se *Utstå*. — S. ute, se *Utstå*. — (Fig.) S. vid, förblifva vid, ej afvika från, t. ex.: *S. vid sitt beslut, vid sin föresats, vid sina ord.* *Jag s-r vid hvad jag sagt.* S. vid lag (tonvigten på lag), förblifva i godt stånd, skick. — S. öfver, se *Öfverstå*. *Elden s-r öfver oss,* hela huset står i låga. S. öfver en med käppen, med hugg och slag, med lyftad käpp, med hotelse och slag vilja tvinga en till något. — V. a. (fam.) a) Emotstå, utstå, utvärda. S. bocken, puffen ell. stöten, se *Bock*. S. sitt kast, se *Kast*. S. sitt straff, lida, utstå sitt s. — b) (pop.) Gå upp emot en, vara en vuxen. — S. sig, v. r. 1) S. sig trött, stå så länge, att man blir trött. — 2) Bibehålla sig,

tåla att förvaras, gömmas. *Drickat s-r sig icke öfver sommaren.* — 3) (fam.) Hafva bestånd, utkomst, stå sig ut, begå sig. S. sig bra, godt, väl, ell. blott s. sig. S. sig illa, slätt, icke mer än jemt, vara i klena omständigheter, i svår ställning. *Han kommer att icke s. sig mer än jemt,* kommer att råka illa ut. — S. ende, part. pres. *Vara, förblifva s.* *Han föreställes s.* På s. fot, stående; äfv. (fig.) strax, genast. *Hafva penningar s. hos någon,* utlånta till, insatta hos någon emot ränta. S. läger, se *Ståndläger*. (Skopp.) S. gods, se *Gods*. S. lik, sidolik på rå- ell. stagegel. S. stil, upprätt stående, rak skrifstil; äfv. satt boktryckeristil, som ej afläggas, utan förblir sluten, för att vid behof åter genast, utan omställning, kunna aftryckas. — Stående; n. 4. 1) Ställningen, då man står. *Trött af s.* *Efter ett långsamt s. på gatan.* — 2) Stelhet, styfhet (hos något, som i allmänhet är slapt, slankigt).

STÅL, n. 3. 1) (i sing.) Ett renadt och sedermera med kol förenadt jern, hvilket utmärker sig framför det vanliga jernet genom sin hårdhet. *Härda s.* *En fjäder af s.* *Sätta s. i,* se *Stålsätta*. — 2) Se *Eldstål*. — 3) (fig. poet.) Vapen, isynn: svärd, dolk. Deraf *Mordstål*. — Ss. S-aktig, -arbetare, -arbete, -artad, -beredare, -beredning, -fjäder, -häll, -hädja, -knapp, -plåt, -skifva, -spänne, -sträng, -stäng, -tillverkning, -vara. **STÅLA**, v. a. 1. Se *Stålsätta*.

STÅLBAKAD, a. 2. S-t bröd, som har stålränd. **STÅLBLECK**, n. 5. Bleck, beredt af stål, genom slagning eller valsning. **STÅLBLÅ**, a. 2. neutr. — blått. Mörkblå, lik blått anslupet stål. **STÅLBRILJANT**, stålbriilljant, m. 3. Litet med skruvångor försedt stift, hvars hufvud af stål blifvit facetteradt med smergel och olja, på en horisontelt kringlöpande jern- eller stålskifva. **STÅLBRUK**, n. 5. Ställe, der stål beredes i stort.

STÅLBRUNN, m. 2. Surbrunn med jernhaltigt vatten.

STÅLBRÄNNARE, m. 5. Arbetare, som bereder stål.

STÅLBRÄNNING, f. 2. Beredning af stål.

STÅLBÅGE, m. 2. pl. — bagnar. Se *Armborst*.

STÅLFISTEL, m. 2. pl. — fistlar. Ett slags hästsjukdom.

STÅLGRÅ, a. 2. neutr. — grått. Af den grå färg, som stål visar i brottet.

STÅLGRÄS, n. sing. Se *Borstgräs*.

STÅLHATT, m. 2. 1) (ford.) Stormhatt af stål. — 2) S-ar kallas äfv. ett slags små figurer på vapensköldar.

STÅLHUFVA, f. 1. Rund hufva af stål, som fordom i krig bars af fotfolk, skyttar och det lätta rytteriet.

STÅLHÄRD, a. 2. Hård som stål.

STÅLHÄRD, m. 2. Särskilt inrättad härd, hvaruti tackjern genom smältning och färsning förvandlas till stål.

STÅLHÄRDNING, f. 2. Förfarandet, då stål härdas.

STÅLKLÄDD, a. 2. Klädd i rustning af stål.

STÅLKULA, f. 1. Läkemedel, bestående af jernvinsten i kulforn.

STÅLMÅLM, m. 3. Ett slags hvit, manganhaltig jernmalm, som ger ett till stål tjenligt tackjern.

STÅLMEDEL, n. 3. Läkemedel, hvari stål ingår som beståndsdel.

STÄLNING, f. 2. Så kallas den operation, då stål fastsvetsas å jern, för att deråt gifva en hårdare yta eller egg.

STÄLNIPP, m. 3. S-er kallas nipper af gjutstål eller af stångjern, som genom sätthårdning blifvit förvandlad till stål.

STÄLPANNA, f. 1. Ett slags kokpanna af hvitt tackjern.

STÄLPAPPER, n. 5. Mot rost skyddande nåtpapper.

STÄLPENNA, f. 1. Skriftpenna af stål.

STÄLPILLER, n. 5. (med.) Piller, hvari stål ingår som beståndsdel.

STÄLQVARN, f. 2. Mjölqvarn med hårdare stenar än de vanliga, och hvaraf mjölet således blir renare.

STÄLRAND, m. 3. pl. — ränder. Rand af stål. (Fig.) S. i bröd, mörk, hård rand i illa gräddadt bröd.

STÄLSIKT, m. sing. Siktadt mjöl, malet på stålqvarn.

STÄLSMED, m. 3. Se *Stålbrännare*.

STÄLSMEDJA, f. 1. Byggnad, der af tackjern genom smältning beredes stål.

STÄLSMIDE, n. 4. 1) Beredning af stål. — 2) Albehandla slags stålarbeten.

STÄLSPEGEL, m. 2. pl. — speglar. Spegel af väl polerat stål.

STÄLSTEN, m. sing. Se *Stålmaln*.

STÄLSTICK, n. sing. indef. 1) Gravering i plåtar af gjutstål. — 2) Aftryck af en sålunda graverad eller stucken plåt.

STÄLSVAMP, m. sing. Se *Stengalle*.

STÄLSÅG, f. 2. Tunn, elastisk såg, hvarmed fina jernarbeten sågas.

STÄLSÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Fastsvetsa stål å jern, för att deråt gifva en hårdare yta eller egg. — 2) (fig. fam.) Ingifva mod, tålmod, ståndaktighet; härda mot faror, lidanden, försakerelser, o. s. v. — *Stålsättning*, f. 2.

STÄLSTRÅD, m. sing. Metalltråd, dragen af stål.

STÄLTRÄDSSTÄLLNING, f. 2. Ställning, stomme, karkass af ståltråd.

STÄLTÄT, a. 2. neutr. — tät. Tät som stål.

STÄLUGN, m. 2. Se *Cementeringsugn*.

STÄLVATTEN, n. 5. Mineralvatten, som innehåller jern, upplöst genom kolsyra.

STÄND, n. 5. (af *Stå*;) i allmänhet utan plur.) 1) Kroppens ställning, då man står. För denna bem. endast i vissa talesätt, såsom: *Fatta s.*, göra bak, för att sätta sig till motvärn. *Hålla s.*, afbida en kommande fiende och försvara sig. *Ej hålla s.*, vika, rygga, fly. *Få s. på*, fasttaga, tvinga att stanna. — 2) (jäg.) Den trakt, der hjortar och elgar uppehålla sig för någon tid, och hvarifrån de göra sina utvandringar. *Göra s.*, säges om hunden, då han vädrat vildebråd och stående, med utsträckt nos, tillkännagifver, hvar det finnes. — 3) Fiskars samlingsplats. — 4) Vattenytans höjd i haf, sjöar, floder, o. s. v. Deraf *Vattenstånd*. — 5) Liten af bräder och plankor hopslagen, flyttbar salubod, som begagnas på någon öppen plats (torg, gata, o. s. v.). Bildar sammansättningarna: *Salu-, Marknads-, Socker-, Mångelska-, Markententarestånd*, m. fl. *Sätta upp, taga ned ett s. — Sen på en marknads.* — 6) Upprätt stående stjelk af gräs och vissa örter. *Sälunda Gräs-, Neglike-, Smulttronstånd*, m. fl. *S. af nåslor.* — 7) Tillstånd, beskaffenhet. *Sätta något i dess förre s.* *Vara i s. att...*, vara

i s. till..., hafva förmåga att..., kunna. *Han är ej i s. att betala.* *Vara ur s. att...*, ej kunna, ej förmå; äfv. ej kunna förmå sig att... *Sätta i s. att...*, bringa i tillstånd att kunna... *Sätta ur s. att...*, betaga förmågan att... *Godt s. ell. blott s.*, godt tillstånd, behörigt skick, t. ex.: *Det är i godt s. Sätta i s.*, se *Istånd-sätta*. *Hålla i s.*, vidmakthålla, upprätthålla. *Komma till s.*, verkställas, fullbordas, äga rum, biverkas. *Komma till s. med, bringa till s.*, arbeta, verka derhän, att något sker, verkställas, afgöras, fullbordas. — 3) a) En persons ställning i samhället. *Lefva efter sitt s.* *Hvar och en efter sitt s.* *Efter s. och värde.* *Af högt, ringa, lägre s.* — b) Hög, förnäm ställning i samhället. *En man af s.* — c) Samhällsklass. *Det civila, militära, andeliga s-er.* *Adligt, ofrälse s.* *Upphöja i adligt s.* — d) Hvarje af de stora samhällsklasser, som i en riksförsamling äro representerade. *I Sverige finnas fyra s.: Adel, Prestre-, Borgare- och Bondeståndet.* — 5) *Laga s.*, laga stadfästelse. *Få laga s. på en egendom*, genom behörig lag åtgärd vinna stadfästelse på äganderätten till egendom, köpt eller på annat sätt förvärfvad.

STÄNDA, v. n. o. a. 1. Nyttjas blott i pres. ind. *Ständar &c.*; pres. konj. *Stände*; sup. *Ständit*; part. pres. *Ständande*; part. pret. *Ständen* (i sammansättningar), samt uti infinitiv. Har samma bem. som *Stå*, men förekommer sällan utom i äldre språket, i poesi samt i vissa talesätt, som tillhöra lagspråket. S. till ansvar, vara skyldig att ansvara för. *Det köp skall s. och icke återgång*, skall bestå. — *S-nde*, part. pres. Stående. Se äfv. *Bestående*.

An m. *Stända* anses vara den ursprungliga formen för *Stå* (isl. *Standa*; Mss. G. *Standan*).

STÄNDAKTIG, a. 2. Som förblifver fast ständande vid sina föresatser, ej låter andras vilja eller önskningar, yttre omständigheter, motgång, frestelse o. s. v., inverka på sig.

STÄNDAKTIGHET, f. 3. Ståndaktigt sinne.

STÄNDAKTIGT, adv. Med ståndaktighet.

STÄNDARE, m. 3. 1) Se *Uppståndare*. — 2) (bot.) Hanorgancet eller det manliga verktyget för befruktningen hos blommorna.

STÄNDBÖSSA, f. 1. Ett slags tung bössa med tjockt gods, som brukas inom tyska skjutsällskaper.

STÄNDBRÄBANT, -änn, m. 3. S-er kallades en corps, hvilken fordom tjenstgjorde såsom vakt i hovets yttre salar och öppnade processionerna på ceremonidagar. Voro väpnade med bardisaner och hade underofficers rang.

STÄNDEKROK, m. 2. Med vidfästad ref och krok försedd stång, som för fångande af gaddor nedsättes i sjön på ställen, der detta slags fisk mest håller sig.

STÄNDLÄGER, n. 3. Läger, slaget för längre tids vistande på en ort.

STÄNDMAN, stånd-män, m. 2. Klippt, uppsående man på en häst.

STÄNDMÅNGELSKA, f. 1. Mångelska, som försäljer sina varor i stånd.

STÄNDPENNINGAR, m. 2. pl. Afgift för hyra af marknadsstånd.

STÄNDPERS, m. sing. Örten *Orchis bifolia* med hvita, nattetid väluktande blommor.

STÄNDPUNKT, m. 3. 1) Ställe, der man står och hvarifrån man betraktar ett föremål eller bedömer och bestämmer ett tings förhållanden; äfv. den punkt, hvarifrån man aftecknar en trakt, ett

föremål, eller framställer dem liksom aftecknade. — 2) (fig.) En bedömandes ställning, läge, med afseende på det inflytande, dessa kunna äga på hans sätt att se och döma.

STÄNDQVARTER, stå'ndkvart'er, n. 5. Ort, der en trupp af soldater längre tid uppehåller sig.

STÄNDRÄTT, m. 5. Utomordentlig krigsrätt, som hålles genast, för att på färsk gerning döma en förbrytare. *Hälla s.*

STÄNDS, m. 5. Örten Senecio Jacobæa, med gula blommor.

STÄNDSANDA, f. sing. Den anda, som råder hos stånden i en stat, då de sluta sig inom sig själva och endast söka främja egna fördelar.

STÄNDSDRÄGT, c. 5. Särskilt drägt, antagen för något visst stånd.

STÄNDSJUKA, f. sing. Se *Priapism*.

STÄNDSKALL, n. 5. (jäg.) Hundens skall på stillastående djur.

STÄNDSKLASS, m. 5. Samhällsklass, som utgör ett stånd i staten.

STÄNDSPEL, n. 5. Spel, då ingendera af spelarne vinner eller tappar.

STÄNDSPERSON, stå'ndsp'rrson, m. 5. Person, tillhörande något af de stånd i samhället, hvilka anses äga mera bildning och hysning än allmogen och den arbetande klassen. *Ofrälse s.*

STÄNDSKILNAD, m. 5. Skilnad emellan stånden i ett samhälle.

STÄNDSVIS, adv. Efter stånd.

STÄNDÖRT, f. 5. Örtslägget *Ophrys*.

STÄNG, f. 5. pl. *stänger*. 1) Lång, men icke mycket tjock, rund eller kantig kropp, af olika ämnen och till olika behof, såsom Gardesgårdsstäng, Pflaggstäng, Jern-, Guld-, Silfver-, Stålstäng, Betsel-, Gardinstäng, Mätstäng, Lackstäng, Lakritsstäng, m. fl. *Gjuta stål i stänger. Smidd i stänger. En s. lack. S. för fåglar att sitta på. S. i ett galler. S-en på en pendel.* (Fig. fam.) *Hälla s-en, se Hälla stånd. Hälla en s-en, ej gifva vika för honom. — Syn.* (för visso fall) Stake, Stör, Ten. — 2) Långt, smalt skaft till vissa föremål, likt en stång, t. ex. Fanstäng. — 3) *Se Vagnstiel.* — 4) Ett slags spårhake i ett bössläs, som vid hanens spännande infaller först i haltspännets och sedan i hjälpspännets. — 5) (skepp.) Hvarje förlängning af en mast, men isynnerhet som är närmast öfver masten. *Stänger och rår.* — 6) Längdemått = 5 alnar. — *Se S-formig.*

STÄNGA, v. a. 1. Säges om hornkreatur, då de stötas med hornen. *Han har blifvit s-d af en tjur. S. ihjel. — S-s, v. d.* 1) *Se Stänga. Kon vill gerna s. — 2) Stöta hvarandra med hornen. Gumsarne s. (Fig. fam.) S. med någon, vara i delo, i tvist, disput med någon. Han är inte god att s. med, man bör akta sig för honom.*

STÄNGBATALJON, ---jón, m. 5. Så kallas vid exercis, då en bataljon föreställes genom af manskapet uppburna stänger.

STÄNGBETSEL, n. 5. Betsel med stäng. Jfr *Betselstäng.*

STÄNGBÖNOR, f. 1. pl. *Se Störbönor.*

STÄNGCIRKEL, stå'ngs'irk'l, m. 2. pl. — *cirklar.* Cirkel med stäng och spetsar.

STÄNGFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar.* Fjäder i ett bössläs, som inför och kvarhåller stängen uti nötns spänn.

STÄNGGALLER, n. 5. Galler af jernstänger.

STÄNGGÅNG, m. 2. Inrättning medelst sammanfogade stänger, hvarigenom man, ofta på betydligt afstånd, kan transporterat ett vattenhjuls rörelse till en pump, för att sätta den i rörelse.

STÄNGHÄST, m. 2. Häst, förspänd närmast intill en vagn, vid stängen, då spann- eller fördrigare begagnas.

STÄNGJERN, n. sing. Genom tackjerns smältning i hård från kol renadt och till stänger utsmidt jern.

STÄNGJERNSHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar.* Hammare, som användes till stängjernet utsmidning.

STÄNGJERNSHÄRD, m. 2. Hård i en stängjernet medja, för tackjernet färskning.

STÄNGJERNSSMEDJA, f. 2. Smedja, der stängjern smides.

STÄNGKROK, se *Ståndkrok.*

STÄNGKULA, f. 1. (artil.) Tvänne halvkulor på ändan af en stäng.

STÄNGNING, f. 2. Stötande med hornen.

STÄNGPISKA, f. 1. Hårdt snodd, baktill nedhängande hårpiska med stäng, som fordom brukades af militärer, till skydd emot sabelhugg.

STÄNGSTÅL, n. sing. *Se Knippstål.*

STÄNGSVÄFVEL, n. sing. Svafvel i stänger.

STÄNGVIND, m. 2. *Se Stänggång.*

STÄNKÅ, stå'ngka, f. 1. Stor flaska eller tråkanna, hvarur en dryck, isynnerhet öl, hålles uti mindre kärl. Deraf Östänka.

STÄNKÅ, stå'ngka, v. n. 1. (i äldre språket *Stanka*, isl. *Stænka, Styna*, beslägtadt med *Stöna*; fam.) Pusta hårdt, af vedermöda eller smärta. — *Stänkande, n. 4. o. Stänkning, f. 2.*

STÅT, m. sing. (äfv. *Stat*, föräldr. *Stats*, af lat. *Status*) Offentliga, praktfulla ceremonier och högtidligheter. *Med s., med mycken s.* — Brukas ofta äfven i samma mening som: prakt, präst. *Föra s.,* lifva stort och förnämt.

STÅTA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Föra stå. — *Syn.* Stata, Hofvera, Stoltsera, Yfvas, Prunka, Pråla. — *Ståtande, n. 4.*

STÅTELLIG, m. fl., se *Ställig, &c.*

STÅTHÅLLARE, m. 5. (i äldre språket *Stadhållare*, af *Stad*, ställe; t. *Statthalter*) 1) Person af konungens hofstat, som i hans stad och ställe har värden om något af de kongliga slotten. — 2) Titel, som regenten i den fordnä nederländska republiken förde.

STÅTHÅLLARINNA, f. 1. (hist.) Regentinna i en provins, t. ex. fordom i Nederländerna under spanska väldet.

STÅTHÅLLERSKAP, n. 5. o. 5. En ståthållares embete och värdighet.

STÅTLIG, a. 2. (egentl.: sådan som är vanlig vid stå) Herrlig, präktig, ypperlig. *En s. karl,* säges både i afseende på utseende och moraliskt värde. *S. middag.*

STÅTLIGEN, adv. *Se Ställigt.*

STÅTLIGHET, f. 5. Ståtlig beskaffenhet, herrlighet, utmärkt förträfflighet.

STÅTLIGT, adv. På ett ståtligt sätt.

STÄCKÅ, v. a. 2. (af *Stäckig*) Göra stackig, kort; afkorta, förminska. (Fig.) *S. vingarna på någon,* tygla ens tilltaggenhet, öfvermod; inskränka dess makt. I sednare bem. säges äfv.: *S. ens värdde. — Stäckande, n. 5. o. Stäckning, f. 2.*

STÄD, n. 5. (isl. *Stéptá*) 1) Underlag, hvarpå vid smidning metaller stötas, för att emottaga slag af hammaren. — 2) (anat.) Ett litet ben i trumhålan uti örat, så kalladt för sin likhet med ett städ.

STÄDA, v. a. 1. (af *Stad*, ställe) Ställa i ordning, putsa. *S. ett rum. S. af, se Afstada. S. bort, undan,* undanföra hvad som ostädar. *S. om, ånyo stada. S. upp, se Uppstada. — Syn. Afstada, Uppstada, Snygga, Putsa, Uppputsa. — S.*

sig, v. r. Tvätta och kamma sig samt kläda sig snyggt, göra sig snygg. — *S-d, part. pass. Ett s-t rum. —* Brukas ofta adjektivt i betydelsen: Ordnad, hyfsad. *S. karl,* hyfsad i det yttre och i sätt att vara. *S. stiel,* ren och pryddig. *S-t språk,* hyfsadt och passande. *S-t hufvud, vett, odladt.*

STÄDADT, adv. På ett städadt sätt.

STÄDARE, m. 5. — *ERSKA*, f. 1. Person, som städar rummen.

STÄDIG, a. 2. (fam.) Snygg och nätt. — *Städighet, f. 5.*

STÄDJA, v. a. 2. I. Impf. *Stadde.* Sup. *Stadt.* Part. pass. *Stadd.* (af *Stad*, ställe; ursprungl.: stadga, fastställa.) Genom legoafstal och fastepennning betinga sig nyttjande rätten till en persons arbete eller till jord, för en viss längre tid, och emot viss öfverenskommen lön ell. afgift. *S. tjenstehjon. S. hemman. S. bort,* utarrendera. — *S. sig, v. r. S. sig ell. s. bort sig,* taga städja, för att inträda i ens tjänst. *S. sig kvar,* taga städja, för att kvarstanna i ens tjänst.

STÄDJA, f. 1. II. Handpenning, som gifves åt en person, den man städjer, eller af hvilken man emottager jord att nyttja.

STÄDJEPRINNING, m. 2. *Se Städja, II.*

STÄDJETID, m. 5. Tid, för hvilken tjenstehjon eller jord äro stadda.

STÄDKUBB, m. 2. Kubb, hvaruti större städ nedtill äro fastade.

STÄDNING, f. 2. Handlingen, då något städas.

STÄDS, stå'ds, ell. **STÄDSE**, stå'dse, adv. (af *Stad*, ställe) Alltid, beständigt.

STÄDSEL, stå'ds'l, m. sing. Det aftal, hvarigenom en husbonde antager ett tjenstehjon.

STÄDSKÅL, f. 2. Grof jernskåfa, som ligger under städet i en hammarsmedja.

STÄDSLA, stå'ds'la, v. a. 1. *Se Städja, I.*

STÄDSLÄGG, m. sing. Slagg, som faller vid smidning.

STÄDSTOCK, m. 2. Trä, hvarl hylsan för städet i en hammarsmedja är fastskild.

STÄF, m. 2. pl. *stäfvar.* För- eller akterstäf på ett fartyg. *Öfver s.,* från för- till akterstäf.

STÄFPLING, m. 2. Ett slags fisk, äfv. kallad Skaljer.

STÄFPOLL, m. 2. (skepp.) *S-ar, se Judasörön.*

STÄFVA, v. n. 1. (sjött.) Styra kurs. *S. åt land, i söder, förbi udden. — Syn. Styra.*

STÄFVA, f. 1. (af *Staf*) Litet öppet laggkärl, att mjölka uti, med ett uppskjutande handtag upp till på ena sidan.

STÄFVER, pl. af *Staf*, bem. 2.

STÄGGAN, f. sing. indef. Örten *Chenopodium Vulvaria*, med en från, stinkande lukt.

STÄGN, stå'ngn, n. sing. oböjl. (af *Stänga*) I uttrycket *Hägn och s. Se Hägn.*

STÄKE, n. 4. (gam.) Färjställe, färjestad.

STÄKRA, f. 1. 1) Den giftiga örten *Phellandrium aquaticum* med hvita blommor. — 2) En hästsjukdom, den man trott förorsakas af insekten *Curculio paraplecticus*, som uppehåller sig på örten Ståkra.

STÄLL, n. 5. *Ell s. segel,* den mängd segel, ett seglande fartyg förer. *S. till en såg,* träställningen dertill.

STÄLLA, v. a. 2. (af *Ställe*) 1) Förflytta något till en plats och der lemna det i stående ställning. *En häst i stället. S. en bok på hyllan. S. sin häpp i en vrå. S. stegen emot muren. S. något på sitt ställe. S. nåt, upp-*

ställa jag'nät till djurs fångande. (Fig.) *S. försåt för någon. S. i verket,* börja med utförandet af något, verkställa. *S. bort, fram, ihop, i'n, upp, ut, se Bortställa, &c.* — 2) Reglera, rikta, gifva rätt läge, ställning. *S. ett ur. S. en bössa. S. en härd. — 3) Rikta, gifva anvisning, vända, adressera. S. sin gång, sin kosa till en ort. S. en skrifvelse till någon. Brefet är s-d till honom. Vexel, ställt på N. F. N. S. en ansökan, en bön, en fråga till någon. S. sitt tal till någon. S. sitt hopp, sin förtröstan till Gud, hoppas, förtrösta på Gud. S. till freds, till rätta, se Tillfredsställa, Tillrättaställa. — 4) Ordna, inrätta, affatta. S. sitt uppförande, sitt handlingsätt efter omständigheterna. Om han hade ställt sitt lif efter fadrens förmaningar. Han vet ej, huru han skall s. sitt svar. S. sig något till efterrättelse, rätta sig derefter. S. t'll, se Tillställa. — S. brukas äfv. absolut, i samma mening som S. t'll, t. ex.: *Jag vet ej, huru jag skall s. i den saken. Som man s-ller, så har man det. — 5) Framställa, framte, lemna. S. vittnen. S. bevis. S. borgen. S. hästar. S. soldater, uppsätta, lemna hästar till armén. S. för rätta, anklaga, instämma till domstol. S. till ansvar, se Ansvar. (Fig.) S. för ögonen, ögonskenligt visa, förklara, föreställa. S. till Försynens skickelse, låta bero af Försynens vilja. S. något i ens behag, öfverlemna åt ens godtycke. — S. sig, v. r. 1) Intaga en plats och der förblifva i stående ställning. S. sig i ledet. S. sig emot väggen. S. sig till motvärn, göra motstånd, försvara sig. — 2) Uppföra sig, skicka sig. S. sig väl, illa. S. sig så, att man kan stå till svars. S. sig väl, illa med någon, så att han blir nöjd, missnöjd. Veta att s. sig, att skicka sig rätt. — 3) Låsa sig vara, gifva sig utseende af. S. sig sjuk. Han s-ller sig glad, så sorgsen han än är. Han s-ller sig, som om han ej visste det. — 4) S. sig efter, rätta sig efter. Jag skall s. mig derefter. S. sig efter ens önskningsar. S. sig i'n, genom inställsamhet tillvinna sig ens ynnest, göra sig behaglig, slåt, grön. S. sig illa ut, utsäta sig för en fara; äfv. taga ett dåligt parti. S. sig tillfreds, se Tillfreds. S. t'll sig, oreana, smörja ned sig.**

STÄLLANDE, n. 4. Handlingen, då man ställer.

STÄLLARE, m. 5. En del i snällaren på ett bössläs.

STÄLLBAND, n. 5. Den undre koniska delen af schakett i en masugn.

STÄLLBRÖST, n. 5. Muren framtill på en masugn.

STÄLLBÖSSA, f. 1. *Se Gillerbössa.*

STÄLLE, n. 4. (af *Stå*) 1) En kropps rum med afseende på dess läge till andra föremål. Rum, som en kropp intager eller kan intaga. Äfv. rum, der en handling föregår eller föregåt, eller der någon befinner sig. *Icke kunna röra sig ur s-t,* från den plats, der man är. *Jag kan icke få honom ur s-t. Jag kommer icke ur s-t. Gå icke ur s-t. S-t för en handling, en strid,* der en h., en s. försiggåt. *Omständigheter, som ha afseende på själva s-t. Sätta något på sitt s.,* på den plats, der det bör vara. *På alla ställen, der jag varit. Det fins ej på något s. På s-t,* på samma plats; äfv. genast, t. ex.: *Besigtning ell. undersökning på s-t; han dog på s-t.* Uttrycket *Ort och s.* har afseende på landskap, stad eller socken och själva platsen, der någon eller något befinner sig, der något skett

eller skall ske. *Gå på ett visst s.*, säges äfven (fam.) för: *Gå på atradshuset*. — 2) Stycke, mening, uttryck i bok eller skrift. *S. i en bok, hos en författare. Hånvisa till ett s. hos Homerus. Detta intygas af flera s-n i bibeln. Jag skall utreda det på sitt s.* — 3) Ställning, belägenhet, läge, omständigheter. *Han är på orätt s., ej på sitt rätta s.*, i en ställning, som ej är passande för honom. *Sätta någon i en annans s.*, att intaga en annans plats, företräda en annan. *Upptaga i barns s.*, såsom eget barn. *Han är mig i faders s.*, såsom fader, för mig. *Om jag vore i ditt s.*, såsom du. *Sätt er i mitt s.*, antag, att ni vore i mitt läge. — *I stället för*, nyttjas nästan som preposition och betecknar: a) Att person ell. sak intager en annans plats, handlar för en annan, gör samma tjänst, nytta, o. s. v. *Jag kommer i s. för min bror. Dricka vatten i s. för vin.* Brukas stundom med genitiv, t. ex.: *Kontraktet eller andra handlingar i dess ställe, d. v. s. i st. f. kontraktet.* — b) Utbyte. *Han har intet föll i s-t för hvard han gaf.* Genom ellipsis säges ofta: *I stället, t. ex.: Han har intet föll i s-t (derför). Ge en något i s-t.* — c) Motsats, misstag, skiljaktighet. *Jag tog ned Leopold af hyllan, i s. för Tegner.* — *I stället för* att eller *I stället att*, nyttjas som konjunktion, för att beteckna en motsats, stridighet, t. ex.: *I s. för att hafva varit rik, är han nu fattig. I s. att gå sin väg, steg han in. I s. för att sköta sina göromål, tänker han bara på näjen.* — 4) Nedra delen af smältrummet i en masugn.

STÄLLFÖRETRÄDARE, m. s. — **ERSKA**, f. 1. Den, som företräder en annans ställe. Nyttjas för det utländska ordet Representant. — En och annan skriver **Ställesföreträdare**.

STÄLLHULT, n. s. En stor riktkil vid sjöartilleri.

STÄLLKAFLE, m. 2. pl. — **kafflar**. Mått på ställets längd och bredd i en masugn.

STÄLLKIL eller **STÄLLKLOTS**, m. 2. Se **Riktkil**.

STÄLLMUR, m. 2. Mur kring stället i en masugn.

STÄLLMUTTER, m. 2. pl. — **muttrar**. Pjes, som hindrar riktskrufvar att lossna.

STÄLLNING, f. 2. 1) Se **Ställande**. — 2) Uppsatta trän, stolpar, ständare med derå lagda plankor eller bräder, för hantverkare vid vissa arbeten, eller för andra ändamål; äfv. på underlag af bjelkar hvilande golf, hvarpå något förrättas, eller för personer att der uppehålla sig, o. s. v. *Slå upp s-ar. S. för murare; timmermän. S. på rep. S. för stupstocken (schavott). S. för åskådare (åktare).* — 3) Infattning, ram af trä för ett verktyg, t. ex. på en såg; äfv. d. s. stomme, t. ex. *S-en till en frantimnershatt.* — 4) Det sätt, hvarpå en stående eller sittande håller kroppen. *En fri, tvungen, ledig s. Antaga en hotande s. (Milit.) Göra s.*, säges om en soldat, då han stannar i rak ställning, för att hysa. — 5) Ett föremåls läge. *En tafas s. emot ljuset.* — 6) Tillstånd, belägenhet, läge, omständigheter. *Vara i en svår s.*, i god, elak, kinkig s. *Hans s. fordrar snar hjälp. S-en i landet. Sakernas s. S-ar och förhållanden. Sätta sig i ens s.*, tänka sig att vara i samma s. som en annan. *Vara i s. att*, i stånd att.

STÄLLNINGSPRE, n. s. Se **Ställningståg**.

STÄLLNINGSPRE, n. s. Visst militäriskt steg af en soldat, som gör ställning (bem. 4).

STÄLLNINGSTRÄ, n. 4. Trä, som brukas till en ställning (bem. 2).

STÄLLNINGSTÄG, n. s. Tåg, som uppstår en ställning (bem. 2).

STÄLLPINNE, m. 2. pl. — **pinnar**. Pinne på en sågställning, hvarmed den spännes.

STÄLLSKRUF, m. 2. pl. — **skrufvar**. Se **Riktskruf**.

STÄLLSTEN, m. 2. Det slags stenart, hvaraf stället i en masugn bygges.

STÄMBRÄDE, n. 4. Se **Dambräde**.

STÄMGRÄS, n. s. Register i en orgel.

STÄMFÖRING, f. 2. Sättet, huru de olika stämmorna i ett musikstycke ingripa eller äro liksom infläddade i hvarandra.

STÄMGAFFEL, m. 2. pl. — **gafflar**. Gaffelformigt verktyg af stål, som, då det anslås emot en hård kropp, anger tonen a, och således begagnas att derefter stämma musikinstrumenter.

STÄMGRÄS, n. s. Se **Vänderot**.

STÄMHAMMARE, m. 2. pl. — **hamrar**. Liten hammare af järn med en krok i öfra ändan och i den nedre en urhållning, för att vid vissa stringinstrumenters stämning kringrida stringstiften.

STÄMJERN, n. s. Rundad mejsel hos stockmakare.

STÄMLUCKA, f. 1. Se **Damlucka**.

STÄMMA, v. a. 2. I. (isl. *Styma, Stemma*)

1) Hämma. *S. hjul, sätta brinkbake på dem.*

2) Göra, att en flytande vätska stannar i sitt lopp. *S. blodet.* Se **Däck**. — **Syn.** Hämma, Dämma, Stanna.

STÄMMA, f. 1. II. Se **Urinstämma**.

STÄMMA, f. 1. III. (Ursprungl. Ljud; angl. sax. *Stefn, Stema*, ljud; mœs. g. *Stibna*, röst; t. *Stimme*.) 1) Röst. *Hafva en vacker, klingande s. Med en s., darrande af raseri, utbrast han.* — 2) (i musik) a) Hvarje särskild parti vid sång eller musik af flera personer. Deraf **Alt-, Bas-, Tenorstämman**, m. m. — b) Hvarje person, som utföer ett sådant parti. — c) Register i orgverk. — 5) Rättighet till omröstning. *Hafva säte och s. i en rådspågående församling.*

STÄMMA, v. a. 2. IV. 1) Gifva ett musikalliskt instrument eller stringarna på ett sådant en viss tonhöjd, eller den rätta tonhöjden, som de böra hafva. *S. ett fortepiano, ett orgverk, en fiol. S. högre, lägre. S. ett instrument efter ett annat. Vara stämd i c dur.* Brukas äfv. absolut, t. ex.: *De höllo länge på att s. S. ihöp, gifva lika stämning. S. i'n, ned, om, upp, se Instämman, &c. S. tillbaka, gifva samma stämning som förut. S. under, lägre. S. öfver, högre.* — 2) (fig.) Gifva viss sinnessämning. *S. någon till bifall. S. de röstgående i en församling för en sökande till pastoratet.* — V. n. 1) (om instrumenter) Hafva riktig tonhöjd; äfv. hafva lika tonhöjd. *Instrumentet s-mer ej. Instrumenterna s. ej.* I samma mening säges äfv. *S. ihöp, tillsammans ell. samman.* Likaledes **Sammanstämma. S. under, öfver**, hafva lägre, högre tonhöjd. — 2) (fig.) Vara förenlig, af samma tanke, mening, åsigt, tänkesätt. Brukas för denna bem. endast i förbindelse med vissa partiklar, t. ex.: *S. öfverens, ihöp, samman, se Öfverensstämma, Sammanstämma. S. i'n, se Instämman.* — *Stämd*, part. pass. *Ell. s-t instrument.* — Brukas äfv. adjektivt i betydelsen: Hägad, sinnad. *Jag är icke så s., icke s. för att gå ut.*

STÄMMA, f. 1. V. (af *Stam*) Slägtstam, ätt, härkomst.

STÄMMA, v. a. 2. VI. (i äldre språket *Stämma*; isl. *Stefna*.) Kalla, sammankalla till viss dag eller timma, helst i något offentligt ärende. *S. någon till sig. Jag stämde honom hit till kl. 6. S. möte, aftala, öfverenskomma om ett möte. Jag har stämt möte med honom till kl. 6. S. för rätta, kalla till inställelse vid domstol, för att svara i ett mål. I samma mening säges vanligen endast *stämman*, t. ex.: *Han har blifvit stämd för dröp. Blifva stämd af någon. Jag s-mer dig, om du ej upphör att ofreda mig. S. till vittne, inkalla till domstol att vittna i ett mål. S. ihöp, sammankalla, t. ex.: S. ihöp allmoget. S. i'n, se Instämman, v. a. S. igen, tillbaka, anställa rekonventionstalan emot någon.* — **Syn.** Se **Anklaga**.*

STÄMMA, f. 1. VII. (i vissa sammansättningar) Sammankomst, sammanträde. Se **Sockenstämma, Bolagsstämma**.

STÄMMA, n. 4. Se **Stämning**.

STÄMMARE, m. s. En, som stämmer vissa musikinstrument, såsom fortepiano, klaver.

STÄMMOBÖTER, s. pl. Det vite, som ålages för försurnad inbetalning af kronoutskylder.

STÄMMODAG, m. 2. I kontrakt utsatt dag.

STÄMNING, f. 2. 1) (af *Stämman*, I.) En flytande vätskas hämmande. *Blodens s.* — 2) (af *Stämman*, IV.) a) Händlingen att stämman ett musikinstrument ell. stringarna på ett sådant. *Ett orgverks s. S-en af ett fortepiano. Hålla s., bibehålla samma tonhöjd, som genom stämning gifvits.* — b) Den efter en fast stämton (vanligen a) antagna, ur denna ton sig utvecklade öfverensstämmelse mellan oktaver och andra intervaller på ett instrument, eller den likformiga öfverensstämmelsen emellan alla instrumenterna i en orkester. — c) (fig.) Se **Sinnessämning. S-en i arméen är ganska god. — 3) (af *Stämman*, VI.) Laga kallelse till domstol. *Begära, laga, få, utfärda s. på någon.* — **Syn.** Se **Anklagelse**.**

STÄMNINGSSÖKAN, f. sing. indef. Ansökan om en persons instämning till domstol.

STÄMNINGSMÅL, n. s. Till domstol instämt mål.

STÄMNICKEL, m. 2. pl. — **nycklar**. Se **Stämhammare**.

STÄMPEL, stämpe'l, m. 2. pl. **stämpelar**. (diminutiv af *Stamp*) 1) Se **Stamp**, 2, och **Speldyrkslag**. — 2) Stamp med upphöjda eller fördjupade figurer eller bokstäver, till aftryckning antingen medelst färg eller genom stark tryckning i en något vekare massa. Se **Blystämpel, Bokbindarstämpel, Tull-, Kontrollstämpel**. — 3) Sjelfva aftrycket eller märket deraf. *S. på tyger, på ell. i papper, sedlar, på bref. Sätta s. på.* — 4) (fig.) Tecken, märke. *Denna åtgärd satte en förhållig s. på hans embetsverksamhet. Allt hos honom bär s. af högmot, utvisar högmot.*

STÄMPELAFGIFT, f. s. Afgift för stämpling.

STÄMPELMÄSTARE, m. s. Edsvuren tjänsteman, som stämplar vissa tillverkade varor.

STÄMPELPENNINGAR, m. 2. pl. Se **Stämpelelfgift**.

STÄMPELSKÄRARE, m. s. Konstnär, som graverar stämpelar, sigill, m. m. — **Ss. S-konst.**

STÄMPLA, v. a. 1. I. 1) Påtrycka stämpel, sätta stämpel på, förse med stämpel. *S. en vara. S. med tullstämpel, med blystämpel, med kontrollstämpel. S. utsynade träd.* — 2) (fig.) Gifva visst tecken, märke. — *S-d*, part. pass. *S-t papper*, genom regeringens försorg med stämpel

försedt papper, hvarmed laga handlingar böra be-läggas, och hvarför afgiften är efter omständigheterna olika. *S-e pappersafgiften*, den afgift, som erlagges för stämpel papper. — **Stämplande**, n. 4.

STÄMPLA, v. a. o. n. 1. II. (af gamla ordet *Stampa*, snara; således egentl.: utlagga snaror) Genom hemliga anläggningar söka verka till ens skada, förderf. *Jag misstänker dem att s. något emot mig. De s. mot staten.* — **Stämplande**, n. 4.

STÄMPLARE, m. s. En, som stämpelar. Säges för begge verberna **Stämpa**.

STÄMPLING, f. 2. (af *Stämpa*, I.) Handlingen, då något stämpelas.

STÄMPLING, f. 2. (af *Stämpa*, II.) Hemlig anläggning, listigt anslag. *Förehäva s-ar emot någon.*

STÄNDER, s. pl. (af *Ständ*) Ett rikets fullmäktige vid riksförsamlingen. *Rikens s.*, benämning på dessa fullmäktige i Sverige. — **Ss. S-församling**.

STÄNDIG, a. 2. (fam.) Förkortning af **Beständig**.

STÄNDIGT, adv. (fam.) Förkortning af **Beständigt**.

STÄNGA, v. a. o. n. 2. (af *Stäng*) 1) Med stänger omgifva; täppa gårdesgård. *S. omkring sitt gårde. S. med gårdesgård.* Brukas äfv. om annat slags stängsel. *S. med stennur, med ris-hag, med häckar. S. ut i sjön, öfver bäcken, låta gårdesgård gå ut i s., öfver b. — 2) Till-sluta, spärra. S. dörren för någon. S. ham-nen. S. vägen, gatan. Vägen s-gdes för flen-den. S. ett hjul, genom något hämmande hindra dess kringlöpande. S. i brädspel, sätta så många band, att motspelaren ej kan komma öfver med sina brickor. S. af, se **Afstänga**. S. ör, stänga, tillstänga, t. ex.: S. för med regel, med bom. S. ifrån, se **Frånstänga**. S. någon ifrån arf-vet, laga, att någon uteslutes derifrån. S. igen, stänga, tillsluta. S. i'n, i'mne, se **Instänga**. S. sig inne, innesluta sig i stängt rum. S. till, åte, se **Tillstänga, Utestänga**. — 3) (fig.) Hindra, hämma, betaga. *S. sjöfarten, handeln. Det s-ger all utsigt för honom.**

STÄNGANDE, n. 4. Handlingen, då man stänger.

STÄNGBARDUN, stängbarrdun, m. s. (skepp.) S-er kallas understängernas barduner på ett fartyg.

STÄNGBOM, m. 2. pl. — **bommar**. Bom att stänga med.

STÄNGEL, stängel, m. 2. pl. **stänglar**. (bot.) Blomskaft, som utgår ifrån midten af rothalsen.

STÄNGNING, f. 2. Se **Stängande** och **Stängsel**.

STÄNGSALNINGAR, 2. pl. (skepp.) Salningar på ett fartygs stänger.

STÄNGSEL, stängs'l, m. o. n. s. 1) Det, hvarmed något är kringstängt, förstängt, af-stängt. Säges således om mur, gårdesgård, staket o. s. v., dörr, port, bom, regel, afbalkning, m. m. *Nedrifva, bortlaga s. S. kring jord. S. för ett rum, ett hus, för väg, gata. Lef-vande s.*, häck, hvarmed jord är kringstängd. — 2) (fig.) Hinder.

STÄNGVANT, n. s. (skepp.) Tåg, som tjena till att på ömse sidor stötta stängerna.

STÄNGVINDAREREP, n. s. (skepp.) Ett tåg, som tjänar till att upptaga eller stryka en stäng.

STÄNK, stängk, n. s. Stänkt eller stänkande droppe eller droppar.

STÄNKÅ, stängå, v. a. 2. Kasta i spridda